

HRVATSKO GRADITELJSTVO - POZICIJA U EUROPSKOJ UNIJI

Hrvatska komora
inženjera građevinarstva

Opatija, lipanj 2013.

HRVATSKO GRADITELJSTVO - POZICIJA U EUROPSKOJ UNIJI

Koordinator programa i urednik publikacije
Zvonimir Sever

Autori
Aleksej Dušek
Robert Kartelo
Branka Tabak Paraščić
Berislav Rupčić
Sunčana Rupić
Zvonimir Sever
Mladen Vedriš
Mihaela Zamolo

Likovno oblikovanje i prijelom
Matea Topić

Likovno oblikovanje naslovnice
pop&pop, Zagreb

Nakladnik
Hrvatska komora inženjera građevinarstva

Za nakladnika
Zvonimir Sever

Naklada
1000 primjeraka

Produkcija
Naklada Zadro, 2013.

HRVATSKO GRADITELJSTVO - POZICIJA U EUROPSKOJ UNIJI

Hrvatska komora
inženjera građevinarstva

Opatija, lipanj 2013.

SADRŽAJ

Uvodna riječ Predsjednika Hrvatske komore inženjera građevinarstva **6**

I. HRVATSKA, ČLANICA EUROPSKE UNIJE

1. Što je Europska unija? **11**
2. Institucije Europske unije koje sudjeluju u odlučivanju **12**
 - 2.1. Europsko vijeće **13**
 - 2.2. Vijeće ili vijeće ministara **13**
 - 2.3. Europski parlament **14**
 - 2.4. Europska komisija **14**
 - 2.5. Sud pravde Europske unije **15**
 - 2.6. Europska središnja banka **15**
 - 2.7. Revizorski sud **15**
 - 2.8. Ostala tijela **16**
3. Što radi Europska unija? **16**
4. Proračun Europske unije **16**
5. Podjela odgovornosti između EU-a i država članica **18**
6. Jedinstveno tržište **19**
7. Ciljevi i strategije Europske unije **20**

II. GRADITELJSTVO U EUROPSKOJ UNIJI I REPUBLIKA HRVATSKA

1. Uvod **23**
2. Graditeljstvo EU-a - sektor od strateškog značenja za gospodarstvo EU-a: u prosperitetu, ali i u ekonomskoj krizi **24**
 - 2.1. Značaj sektora graditeljstva za gospodarski rast EU-a **24**
 - 2.2. Aktualno stanje i očekivani trendovi **27**
 - 2.3. Uloga i značaj sektora graditeljstva - makroekonomski kontekst **30**
3. Trendovi i tendencije Europske unije i Republika Hrvatska **33**
 - 3.1. Republika Hrvatska - aktualno stanje i očekivanja i trendovi **33**
 - 3.2. Strateška orijentacija **39**
 - 3.3. Kako dalje **42**
4. Zaključno **46**

III. NORMATIVNO-REGULATORNI ASPEKTI ULASKA RH U EU ZA SEKTOR GRADITELJSTVA

1. Uvod **51**
 - 1.1 Pristup i konkurentnost hrvatskih inženjera na europskom tržištu **51**
 - 1.2 Regulirane profesije **54**
2. Nova regulativa u Republici Hrvatskoj **56**
 - 2.1. Zakonodavstvo Europske unije **57**
 - 2.1.1. Primarno zakonodavstvo **58**
 - 2.1.2. Sekundarno zakonodavstvo **59**
 - 2.1.3. Objava i oznaka akata zakonodavstva Europske unije **61**
 - 2.1.4. Baze za dostupnost aktima **61**
 - 2.1.5. Jezik dokumenata **61**
 - 2.1.6. Nadzor nad provedbom prava Zajednice **62**
 - 2.1.7. Adrese važne za pristup aktima Europske unije **62**
 - 2.2. Uredbe i direktive u zakonima Republike Hrvatske **63**
 - 2.3. Pravni okviri za djelatnost projektiranja i stručnog nadzora **63**
 - 2.3.1. Pravni okvir EU-a **63**

2.3.2. Pravni okvir RH	64
2.3.3. Pravni okvir drugih država članica EU-a	64
2.3.4. Sporazumi sklopljeni prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji	65
2.4. Direktiva o uslugama	65
2.5. Direktiva o reguliranim profesijama / Zakon o reguliranim profesijama	69
2.5.1. Direktiva 2005/36/EZ u praksi kroz pojedine uredbe	70
2.6. Zaključak	73
3. Položaj hrvatskih inženjera ulaskom u Europsku uniju	75
3.1. Sloboda kretanja usluga	76
3.1.1. Osnovni uvjeti u odnosu na direktive za pružanje usluga	76
3.2. Pravni okvir za pristupanje tržištu drugih država	76
3.3. Zaključak	77
4. Utjecaj strane konkurencije na poslovanje	78
4.1. Tko može pružati usluge na teritoriju Republike Hrvatske?	78
4.2. Koje su moguće mjere „ograničenja“ za pristup konkurencije na tržište RH?	79
4.2.1. Kompenzacijske mjere	80
4.2.2. Javna nabava	81
4.3. Zaključak	81
5. Uloga Hrvatske komore inženjera građevinarstva za usluge iz sektora graditeljstva	82
5.1. Pravni okvir	82
5.2. Stručno i akademsko priznavanje visokoškolskih kvalifikacija	83
5.3. Priznavanje kvalifikacija za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i poslova vođenja građenja u Republici Hrvatskoj	85
5.4. Priznavanje inozemne stručne kvalifikacije	88
5.5. Poznavanje jezika	88
5.6. Pojmovnik	88
5.7. Internetske stranice	92
5.8. Zaključak	93
6. Najčešća pitanja o priznavanju stručnih kvalifikacija uz Direktivu 2005/36/EZ	93
IV. FONDOVI EU-a U FUNKCIJI POTICANJA GOSPODARSKOG RASTA I ANGAŽMANA SEKTORA GRADITELJSTVA	
1. Uvod	101
2. Osnovni principi i preduvjeti korištenja fondova EU-a	103
3. Višegodišnji financijski okvir i budućnost kohezijske politike	104
3.1. Neizravni poticaji	107
3.1.1. Kohezijski fond	111
3.1.2. Europski fond za regionalni razvoj	112
3.1.3. Europski socijalni fond	115
3.2. Ostali fondovi i instrumenti	116
3.3. Dodatni izvori	117
3.4. Odnos između pretprijetnih fondova i instrumenata kohezijske politike	119
4. Osnovno o projektima financiranim sredstvima iz fondova EU-a	123
4.1. Vrste projekata koji se financiraju iz fondova EU-a	123
4.2. Projektni ciklus	125
4.3. Metodologija razrade projekta	127
5. Zaključak	131

UVODNA RIJEČ PREDSJEDNIKA HRVATSKE KOMORE INŽENJERA GRAĐEVINARSTVA

*„Svaki novi početak zahtijeva izuzetno pomne pripreme.“
(latinska)*

U uvjetima sve ubrzanijeg procesa globalizacije svaka godina, pa i svaki kvartal bitni su u ekonomskom razvoju svake države. Naročito kada se to vremenski poklapa s razdobljem produžene i produbljene gospodarske krize. Kako pronaći prava rješenja, kako da se graditeljski sektor pozicionira kao dio kompleksnih i nužnih rješenja, a ne kao dio problema, pitanje je koje se izuzetno aktualizira u ovom trenutku, samo nekoliko tjedana prije ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju. Otvaraju se nove prilike, potencijalno nova ulaganja i novi projekti, a istodobno tu su i novi stvarni rizici, poglavito pojačanih konkurentskih pritisaka iz poslovnog okruženja koje i samo kontinuirano traži nova tržišta i nove angažmane.

Sektor graditeljstva u Republici Hrvatskoj na razini nacionalne ekonomije bio je, i usprkos krizi ostao, izuzetno značajan segment ukupne gospodarske aktivnosti. Kako po direktnim učincima kao što su razina udjela u BDP-u i zaposlenosti, tako i po induciranim učincima na niz drugih gospodarskih djelatnosti počevši od urbanog planiranja i projektiranja do industrije građevinskog materijala te niza pratećih industrija u sektoru opremanja.

Šanse su realne; pitanje je sposobnosti – poglavito organizacijske od strane samog sektora i države – da ih se iskoristi. Nakon gotovo u cijelosti završenog ciklusa ulaganja u cestovne prometnice i u predimenzioniranu stanogradnju, što je također dio aktualne pozicije u Europskoj uniji, ostaje pitanje kako sudjelovati u drugim oblicima građevinskih aktivnosti i partnerstava, koji unutar EU postaju sve značajniji: poslovna infrastruktura, energija i energetska učinkovitost, promet i intermodalni promet te upravljanje vodama. Sve su to područja koja su, poglavito u tranzicijskim državama (nove članice EU), snažno poduprte i sredstvima strukturnih i regionalnih fondova.

Što učiniti danas moguće je dobrim dijelom iščitati iz dokumenata koje je HKIG stvorila i prezentirala stručnoj i općoj javnosti upravo na svojim godišnjim skupovima u Opatiji.

Program razvojnih projekata u Republici Hrvatskoj (2010.)

Hrvatska – nova vrata Europe (2011.)

Program iskorištenja slobodnog hidropotencijala u Republici Hrvatskoj (2012.)

Kako dalje na istom putu i s istim ciljem – jačanje konkurentske i radne pozicije sektora hrvatskog graditeljstva – temeljno je i otvoreno pitanje za vrijeme pred nama.

Pridruživanjem Hrvatske Europskoj uniji otvaraju se nove mogućnosti financiranja projekata kao i nova tržišta i partnerstva. Na putu do novih mogućnosti nalaze se izazovi i prepreke. Želeći olakšati svojim članovima taj prijelazni period te im pomoći da iskoriste prilike koje proizlaze iz novog članstva, Hrvatska komora inženjera građevinarstva osnovala je 2012. godine EU info centar kao izvor znanja i bitnih informacija u ovom području.

Dokument koji je sada u vašim rukama jedan je od alata u toj aktivnosti. Jer već iduće godine, umjesto dosadašnjih prijedloga nužnih akcija prije ulaska u EU, na idućem će se skupu razmatrati rezultati prve godine članstva u EU. To znači ocjena vlastitih sposobnosti za prilagodbu novim okolnostima i, naravno, ostvarenih rezultata. A u tom kontekstu i vitalnosti sektora graditeljstva za vlastiti oporavak i ekspanziju, što je ujedno najbolji i najučinkovitiji doprinos gospodarskom rastu na nacionalnoj razini.

Zvonimir Sever

Predsjednik Hrvatske komore inženjera građevinarstva

U Zagrebu 01. lipnja 2013.

I.
**HRVATSKA -
ČLANICA
EUROPSKE
UNIJE**

I. HRVATSKA - ČLANICA EUROPSKE UNIJE

- 1. Što je Europska unija? 11**
- 2. Institucije Europske unije koje sudjeluju u odlučivanju 12**
 - 2.1. Europsko vijeće 13**
 - 2.2. Vijeće ili vijeće ministara 13**
 - 2.3. Europski parlament 14**
 - 2.4. Europska komisija 14**
 - 2.5. Sud pravde Europske unije 15**
 - 2.6. Europska središnja banka 15**
 - 2.7. Revizorski sud 15**
 - 2.8. Ostala tijela 16**
- 3. Što radi Europska unija? 16**
- 4. Proračun Europske unije 16**
- 5. Podjela odgovornosti između EU-a i država članica 18**
- 6. Jedinstveno tržište 19**
- 7. Ciljevi i strategije Europske unije 20**

HRVATSKA - ČLANICA EUROPSKE UNIJE

*„Europa neće biti izgrađena odjednom ili prema jedinstvenom planu. Bit će izgrađena kroz konkretna ostvarenja kojima će se prvo stvoriti de facto solidarnost“
Robert Schuman 1950. godine*

1. ŠTO JE EUROPSKA UNIJA?

Nakon Drugoga svjetskog rata i svih strahota koje je sa sobom donio, vodeći političari u Zapadnoj Europi odlučili su uvjeriti svoje narode da uđu u novo razdoblje. U Zapadnoj Europi trebao je nastati novi poredak utemeljen na zajedničkim interesima i na temelju ugovora koji bi jamčili vladavinu prava i jednakost među svim državama.

Robert Schuman, ministar vanjskih poslova u vladi Republike Francuske, predložio je 9. svibnja 1950. godine osnivanje Europske zajednice za ugljen i čelik, preteče Europske unije.

Osnivači Zajednice bile su šest europskih država: Belgija, Francuska, Italija, Luxemburg, Nizozemska i Savezna Republika Njemačka.

Tijekom prošlih godina, pa sve do naših dana ideja se je širila kako sadržajno, tako i brojem zemalja koje su se priključivale prihvaćajući tu ideju.

Osnovni dokumenti Europske unije na kojima počiva današnjica jesu:

- Ugovor o Europskoj uniji koji je potpisan u Maastrichtu 10. prosinca 1991. godine i koji je stupio na snagu 1. studenog 1993. godine. Tim ugovorom uspostavljen je temelj zajedničkoj vanjskoj i sigurnosnoj politici;
- Europski ustav potpisan u Rimu 29. listopada 2004. godine. Taj ugovor nije prihvaćen na dva nacionalna referenduma tako da je zamijenjen Lisabonskim ugovorom;
- Lisabonski ugovor koji je stupio na snagu 01. prosinca 2009. godine.

Europska unija više je od konfederacije zemalja, no nije federalna država. Ona je povijesno jedinstvena...

Važno je napomenuti da Lisabonski ugovor nadopunjuje, a ne zamjenjuje prethodne ugovore.

Rast Europske unije nije bio ravnomjeran ni po broju država ni po veličini teritorija. Države su pristupale u članstvo ovisno o svojoj političkoj volji, ali uzimajući također u obzir ekonomsku spremnost i druge spremnosti za zajednicu.

Ovako se je širila Europska unija:

- 1951.-1957. Belgija, Francuska, Luxemburg, Italija, Nizozemska i Savezna Republika Njemačka
- 1973. Danska, Irska i Velika Britanija
- 1981. Grčka;
- 1985. Portugal i Španjolska
- 1995. Austrija, Finska i Švedska
- 2004. Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija
- 2007. Bugarska i Rumunjska
- Srpanj 2013. HRVATSKA.

Misija Europske unije u ovom stoljeću je sljedeća:

- Zadržati i nadograđivati mir uspostavljen među državama članicama
- Međusobno približiti europske države
- Osigurati da europski građani žive sigurno
- Promicati gospodarsku i društvenu solidarnost
- Očuvati europski identitet i raznolikost
- Zagovarati vrijednosti zajedničke Europljanima.

2. INSTITUCIJE EUROPSKE UNIJE KOJE SUDJELUJU U ODLUČIVANJU

Države su pristupale u članstvo ovisno o svojoj političkoj volji, ali uzimajući također u obzir ekonomsku spremnost i druge spremnosti za zajednicu.

Europska unija više je od konfederacije zemalja, no nije federalna država. Njezina struktura ne uklapa se ni u jednu tradicionalnu pravnu kategoriju. Ona je povijesno jedinstvena, a njezin sustav odlučivanja stalno se razvijao tijekom 60 godina.

Ugovori poznati kao primarno zakonodavstvo čine temelj za sekundarno zakonodavstvo koje se sastoji od uredbi, direktiva i preporuka i koje ima neposredni učinak na život građana u Europskoj uniji.

Ti zakoni, zajedno s politikom EU-a općenito, rezultat su odluka koje su donijeli Vijeće, Europski parlament i Europska komisija.

Sljedeće institucije Europske unije sudjeluju u odlučivanju:

- Europsko vijeće
- Vijeće i vijeće ministara
- Europski parlament
- Europska komisija
- Sud pravde Europske unije
- Europska središnja banka
- Revizorski sud
- Ostala tijela.

2.1. Europsko vijeće

Europsko vijeće glavna je politička institucija Europske unije. Sastoji se od šefova država ili vlada svih država članica EU, te predsjednika Europske komisije. Obično se sastaje četiri puta godišnje. Europsko vijeće ima stalnog predsjednika koji je izabran kvalificiranom većinom članova na rok od pet godina i koji može biti samo jednom izabran.

Europsko vijeće utvrđuje ciljeve Unije i određuje tijek njihova ostvarivanja. Ono daje poticaj glavnim političkim inicijativama EU-a te donosi odluke o teškim pitanjima oko kojih se Vijeće ministara ne može dogovoriti. Vijeće se bavi i aktualnim međunarodnim problemima kroz zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku.

2.2. Vijeće ili Vijeće ministara

Vijeće ministara čine ministri nacionalnih vlada država EU-a. Države članice naizmjenično preuzimaju predsjedanje Vijećem na razdoblje od šest mjeseci. Na svakom sastanku sudjeluje po jedan ministar iz svake zemlje članice. Koji ministar sudjeluje ovisi o temi koja je na dnevno redu (vanjski poslovi, poljoprivreda, industrija, promet, okoliš itd).

Glavna zadaća Vijeća je da donosi zakone EU-a. Obično dijeli tu odgovornost s Europskim parlamentom. Vijeće potpisuje međunarodne sporazume o kojima je pregovarala Komisija.

Vijeće donosi odluke običnom većinom, kvalificiranom većinom ili jednoglasno, ovisno o temi o kojoj se odlučuje.

Važne odluke koje se, primjerice, odnose na proračun, izmjene i dopune Ugovora, pokretanje nove zajedničke politike ili dopuštenje novoj zemlji da se priključi Uniji, Vijeće mora donijeti jednoglasno.

U većini drugih slučajeva primjenjuje se kvalificirana većina, što znači da je odluka usvojena ako je podupire određeni minimalni broj glasova. Broj glasova dodijeljen svakoj državi EU-a ugrubo odražava broj njezinih stanovnika.

U trenutku prije nego što Republika Hrvatska postane punopravna članica EU-a odluka se usvaja ako:

- je podupre najmanje 255 od 347 glasova (oko 73,9%);
- to potvrdi većina država članica, to jest najmanje 14;
- države koje podupiru odluku predstavljaju najmanje 62% stanovništva EU-a.

Nakon 1. studenog 2014. godine, sukladno Lisabonskom ugovoru, odluka će se usvojiti ako je podupire 55 % država članica te ako one predstavljaju najmanje 65 % stanovništva Europske Unije.

*Broj glasova
dodijeljen svakoj
državi EU-a
ugrubo odražava
broj njezinih
stanovnika.*

*Svrha je politika
solidarnosti EU-a
da se pomogne
manje razvijenim
regijama i
gospodarskim
sektorima.*

2.3. Europski parlament

Europski parlament izabrano je tijelo koje predstavlja građane EU-a. Europski parlament nadzire aktivnosti Europske unije te zajedno s Vijećem donosi zakone EU-a. Članovi parlamenta biraju se svakih pet godina.

Parlament održava glavne rasprave na mjesečnim zasjedanjima poznatim kao plenarnim sjednicama. Dnevni red plenarnih sjednica donosi „Konferencija predsjednika“ koju čine predsjedatelji političkih skupina zajedno s predsjednikom Parlamenta.

Nacrt dopuna i izmjena o kojim će se raspravljati na sjednicama priprema dvadeset parlamentarnih odbora.

Parlament sudjeluje u zakonodavnom procesu Europske unije na dva načina. Kroz „suodlučivanje“, što je uobičajeni zakonodavni postupak. Parlament ravnopravno dijeli odgovornost s Vijećem pri donošenju propisa u svim područjima kada Vijeće odlučuje kvalificiranom većinom. To područje predstavlja gotovo 95 % zakonodavstva EU-a. Ako se ne postigne suglasnost nakon dva čitanja, prijedlog se donosi pred odbor za mirenje.

Kroz postupak „davanja suglasnosti“ Parlament mora ratificirati međunarodne sporazume uključujući svaki novi ugovor o proširenju EU-a.

Svakih pet godina, kad treba imenovati Komisiju, novoizabrani saziv Europskog parlamenta može običnom većinom potvrditi ili odbiti kandidata kojeg je Europsko vijeće predložilo za predsjednika Komisije. Parlament može u svakom trenutku raspustiti čitavu Komisiju. Za to je potrebna dvotrećinska većina.

Prilog: Tablica 1 na stranici 10.

2.4. Europska komisija

Samo Komisija ima pravo predlaganja novih zakona EU-a. Prijedlog se šalje Vijeću i Parlamentu na usvajanje. Komisija odgovara Parlamentu. Komisiju sačinjava po jedan član iz svake države, uključujući predsjednika i visokog predstavnika Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku koji je ujedno i potpredsjednik Komisije.

U provođenju svojih ovlasti Komisija uživa znatnu razinu neovisnosti. Njezin je posao podržavati zajednički interes što znači da ne smije primati upute od bilo koje vlade članice Unije. Komisija mora osigurati da se uredbe i direktive koje su usvojili Vijeće i Parlament provode u državama članicama.

Kao izvršna ruka EU-a Komisija provodi odluke koje je Vijeće usvojilo. Komisija ima široke ovlasti pri upravljanju zajedničkim politikama poput istraživanja i tehnologije te prekomorske pomoći i regionalnog razvoja. Komisija također upravlja proračunom za te politike.

Tablica 1
Pregled institucija Europske
unije prema UFEU

Izvor: Abeceda prava Europske unije, profesor Klaus-Dieter Borchardt, Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj, Informacijski centar Europske unije

2.5. Sud pravde Europske unije

Uloga suda je osigurati poštovanje zakona EU-a te pravilno tumačenje i primjenu Ugovora. Sastoji se od po jednog suca iz svake države EU-a. Imenovani su na mandat od šest godina.

2.6. Europska središnja banka

Europska središnja banka sa sjedištem u Frankfurtu odgovorna je za upravljanje monetarnom politikom u EU. Glavni zadatak je održavanje stabilnosti cijena u euro-zoni.

2.7. Revizorski sud

Sud revizora provjerava jesu li svi prihodi i rashodi Europske unije zakoniti i regularni te postupa li se odgovorno s proračunom.

2.8. Ostala tijela

Ostala tijela Europske unije su:

- Europski gospodarski i socijalni odbor
- Odbor regija
- Europska investicijska banka.

3. ŠTO RADI EUROPSKA UNIJA?

Europska unija djeluje u širokom rasponu politika. Te politike uključuju:

- inovacijske politike
- politike solidarnosti.

Inovacijske politike pokrivaju politike glede:

- okoliša i održivog razvoja
- tehnoloških inovacija
- energije.

Za financiranje svojih politika Europska unija ima godišnji proračun koji je veći od 140 milijarda eura, što je nešto više od 1,23% BDP-a svih članica.

Kako bi se osiguralo da jedinstveno tržište dobro funkcionira, potrebno je uspostaviti ravnotežu na tom tržištu. To je svrha politika solidarnosti kako bi se pomoglo manje razvijenim regijama i gospodarskim sektorima. EU također mora igrati ulogu u restrukturiranju industrija koje su snažno pogođene brzorastućom međunarodnom konkurencijom.

U okviru regionalne politike EU-a fondovi koriste se za poticanje razvoja regija koje zaostaju, za obnovu industrijskih grana koje propadaju, za pomoć mladima i dugo nezaposlenim da nađu posao, za modernizaciju poljoprivrede i pomoć zanemarenim ruralnim krajevima.

Prilog: Tablica 2 na stranici 12.

4. PRORAČUN EUROPSKE UNIJE

Za financiranje svojih politika Europska unija ima godišnji proračun koji je veći od 140 milijarda eura. To je, međutim, samo nešto više od 1,23 % bruto nacionalnog dohotka svih država članica.

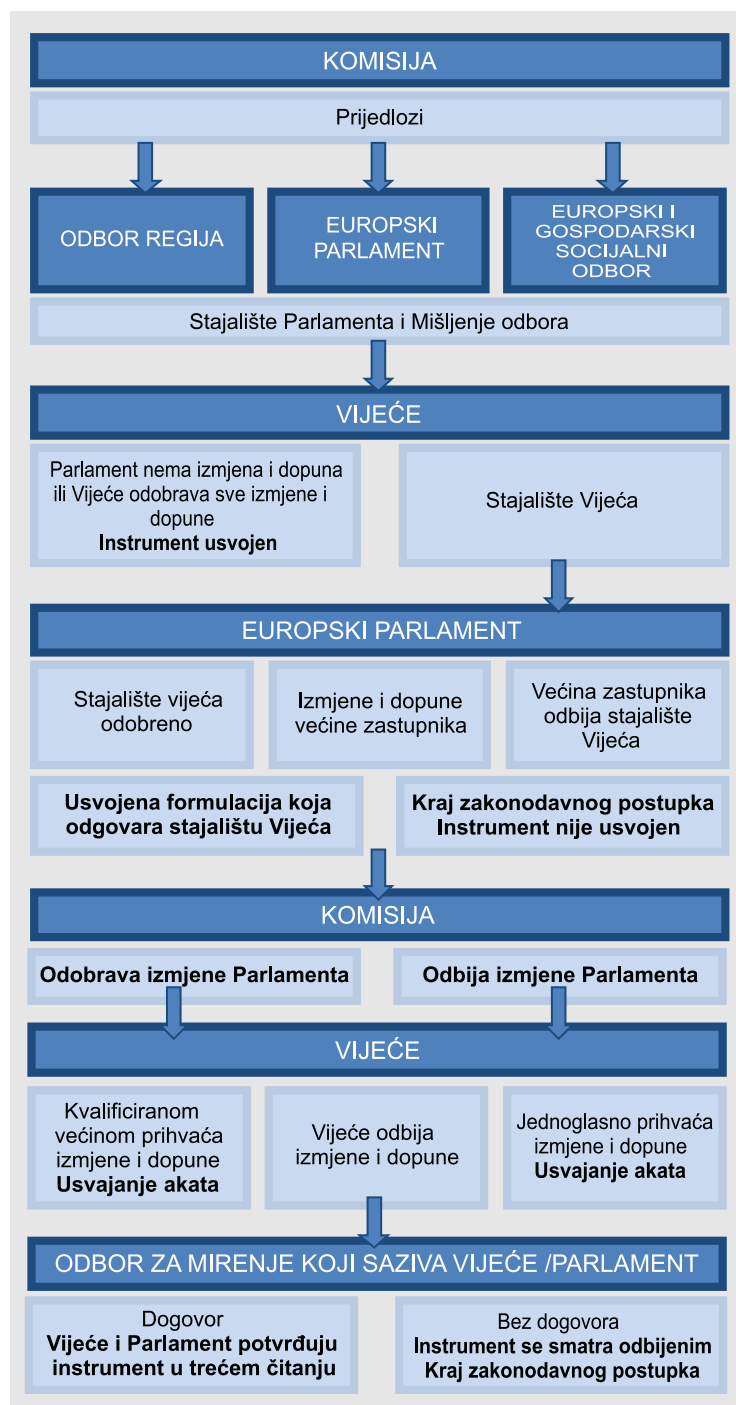
Proračun se donosi za sedmogodišnji ciklus koji se naziva „financijska perspektiva“.

Tri su izvora europskog proračuna:

- uvozne carine koje se ubiru pri uvozu iz zemlja koje nisu članice EU, poljoprivredne pristojbe (carine na uvoz poljoprivrednih proizvoda i davanja za šećer), a od kojih se ubire oko 17, 3 milijarde eura, tj. 15% od proračunskih prihoda Europske unije;
- 1,4% od prihoda što ih države ubiru od poreza na dodanu vrijednost, prikupljenog u svim državama članicama, što iznosi 17,8 milijarda eura, tj. 15% od proračunskih prihoda Europske unije;

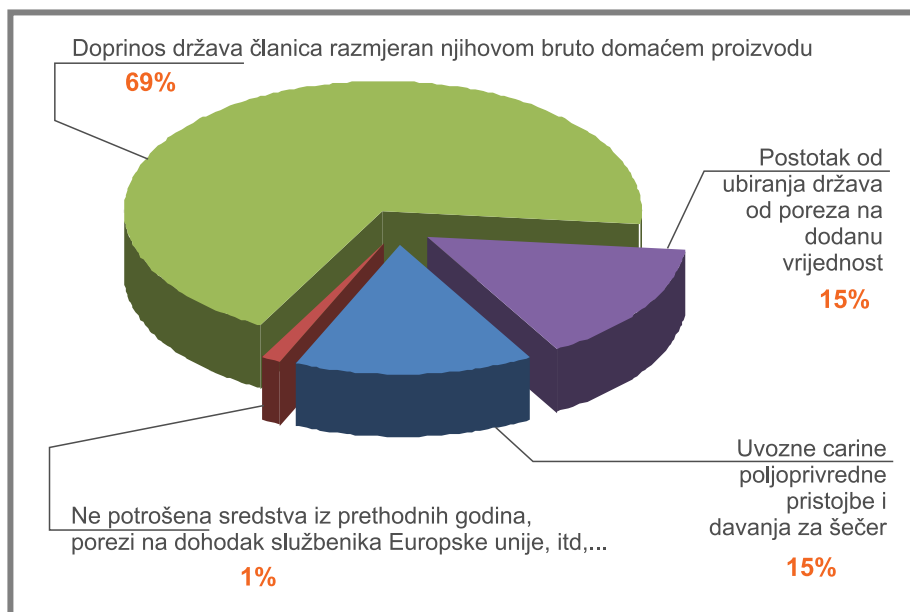
- doprinos država članica razmjernan njihovu bruto domaćem proizvodu. Taj izvor je postao najveći izvor proračunskih prihoda i donosi oko 80 milijarda eura, tj. 69%;
- drugi izvori kao što su porezi na dohodak službenika Europske unije ili doprinosi koje zemlje koje nisu članice Europske unije plaćaju kako bi sudjelovale u određenim europskim programima. Ta sredstva čine oko 1,3 milijarde eura, tj. 1% cjelokupnih prihoda.

Tablica 2
Redovni zakonodavni
postupak (članak 294 UFEU)

Izvor: Abeceda prava Europske unije, profesor Klaus-Dieter Borchardt, Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj, Informacijski centar Europske unije

Tablica 3

Raspodjela troškova može se vidjeti na primjeru proračuna iz 2010. godine:

- Konkurentnost i kohezija - 64 milijarde eura, uključivši Strukturne i Kohezijske fondove, istraživačke programe te transeuropske prometne i energetske mreže;
- Upravljanje prirodnim resursima - 60 milijardi eura, uglavnom za poljoprivredu i ruralni razvoj;
- Građanska sloboda, sigurnost i pravda - 1,6 milijardi eura;
- EU kao glavni partner (pomoć, trgovina itd.) - 8 milijardi eura;
- Administrativni troškovi - 8 milijardi eura.

5. PODJELA ODGOVORNOSTI IZMEĐU EU I DRŽAVA ČLANICA

Podjela odgovornosti između EU-a i država članica je sljedeća.

Europska unija sama odgovara za:

- Carinsku uniju
- Pravila tržišnog natjecanja unutar jedinstvenog tržišta
- Monetarnu politiku u zemljama koje koriste euro
- Očuvanje morskih bioloških resursa u okviru zajedničke ribarske politike
- Zajedničku trgovinsku politiku
- Zaključivanje međunarodnih ugovora na temelju odredaba zakonodavstva EU-a.

Europska unija i njezine države članice dijele odgovornost za:

- Jedinstveno tržište
- Neke vidove socijalne politike kako ih definira Lisabonski ugovor
- Ekonomsku i socijalnu koheziju
- Poljoprivredu i ribarstvo, osim zaštite morskih bioloških resursa
- Zaštitu okoliša

- Zaštitu potrošača
- Promet
- Transeuropske mreže
- Energetiku
- Stvaranje prostora slobode, sigurnosti i pravde
- Vidove zajedničkih sigurnosnih izazova koje se odnose na javno zdravstvo kako ih definira Lisabonski ugovor
- Istraživanje, tehnološki razvoj i svemir
- Razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć.

Područja u kojima su države članice i dalje odgovorne, a EU može imati ulogu potpore ili koordinacije:

- Zaštita i unapređenje ljudskog zdravlja
- Industrija
- Kultura
- Turizam
- Obrazovanje, strukovno usavršavanje, mladi i sport
- Civilna zaštita
- Administrativna suradnja.

6. JEDINSTVENO TRŽIŠTE

Jedinstveno tržište jedno je od najvećih postignuća Europske unije. To je dovelo do povećanja životnog standarda. Jedinstveno tržište još nije postalo jedinstveno gospodarstvo. Neke sektore, posebno usluge od općeg interesa, još uvijek reguliraju nacionalni zakoni. Svjetska ekonomska kriza navela je EU da postroži svoje financijsko zakonodavstvo.

Tijekom godina Europska unija uvela je niz politika (promet, tržišno natjecanje itd.) kako bi osigurala da što više tvrtki i potrošača uživa prednosti otvaranja jedinstvenog tržišta.

Napredak u izgradnji jedinstvenog tržišta ogleda se u slijedećem.

Sve granične kontrole kretanja roba unutar Europske unije su ukinute. Policija može u cilju borbe protiv kriminala vršiti nasumične provjere na graničnim točkama.

Schengenskim sporazumom uspostavljena je zajednička politika azila i viza, što je omogućilo da se u potpunosti ukinu provjere osoba na granicama između zemalja Schengena. Danas područje Schengena čini 25 europskih država od kojih tri - Island, Norveška i Švicarska - nisu članice Europske unije.

Što se tiče roba, svi proizvodi koji se legalno proizvode i prodaju u jednoj državi članici mogu se stavljati na tržišta u svim ostalim državama članicama bez ograničenja.

*Jedinstveno
Europsko tržište
jedno je od
najvećih
postignuća
Europske unije.*

Što se tiče usluga, zemlje EU-a međusobno priznaju ili koordiniraju svoja nacionalna pravila koja dopuštaju ljudima da se bave svojim zanimanjima u Europskoj uniji.

Fiskalne prepreke smanjene su kroz djelomično ujednačavanje nacionalnih stopa PDV-a, o čemu se moraju dogovoriti države članice. Također je na snazi sporazum između država članica Unije o oporezivanju dohotka od ulaganja.

Bez obzira na to tko ih dodjeljuje, ugovori o javnim nabavama u bilo kojoj zemlji EU-a otvoreni su ponuđačima iz svih krajeva Europske unije i to zahvaljujući direktivama EU-a koje reguliraju usluge, nabave i radove u mnogim sektorima.

Politike koje podupiru jedinstveno tržište su, na primjer, prometne politike koje omogućuju da se promet odvija bez ikakvih ograničenja kako u cestovnom, tako i u željezničkom, zračnom i pomorskom prometu.

7. CILJEVI I STRATEGIJE EUROPSKE UNIJE

Europsko vijeće je 2010. godine usvojilo strategiju razvoja do 2020. godine kao Strategiju Europe 2020.

Na prijedlog predsjednika Europske komisije Europsko vijeće je 2010. godine usvojilo strategiju razvoja do 2020. godine kao strategija Europe 2020.

Ciljevi strategije Europa 2020. su sljedeći:

- odgovoriti na globalizaciju i gospodarsku krizu, vraćajući konkurentnost europskom gospodarstvu i to u područjima telekomunikacija, usluga, energetike, novih zelenih tehnologija te održivog razvoja;
- osigurati rast kroz promicanje znanja, inovacija, obrazovanja i digitalnog društva;
- osigurati održivi rast poticanjem energetski učinkovitijeg i konkurentnijeg gospodarstva te jačati gospodarstvo visoke zaposlenosti koje proizvodi socijalnu i teritorijalnu koheziju.

Literatura:

Pascal Fontaine: Europa u dvanaest lekcija, Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj, 2011.

<http://www.delhrv.ec.europa.eu/files/file/articles-Europe%20in%2012%20lessons%20HR-1315907585.pdf>

Klaus-Dieter Borchardt: Abeceda prava Europske unije, Delegacija Europske unije u Republici Hrvatskoj, 2011.

<http://www.delhrv.ec.europa.eu/?lang=hr&content=3744>

II.
GRADITELJSTVO
U EUROPSKOJ
UNIJI I
REPUBLIKA
HRVATSKA

II. GRADITELJSTVO U EUROPSKOJ UNIJI I REPUBLIKA HRVATSKA

- 1. Uvod 23**
- 2. Graditeljstvo EU-a - sektor od strateškog značenja
za gospodarstvo: u prosperitetu, ali i u ekonomskoj krizi 24**
 - 2.1. Značaj sektora graditeljstva za gospodarski rast EU-a 24**
 - 2.2. Aktualno stanje i očekivani trendovi 27**
 - 2.3. Uloga i značaj sektora graditeljstva - makroekonomski kontekst 30**
- 3. Trendovi i tendencije Europske unije i Republika Hrvatska 33**
 - 3.1. Republika Hrvatska - aktualno stanje i očekivanja i trendovi 33**
 - 3.2. Strateška orijentacija 39**
 - 3.3. Kako dalje 42**
- 4. Zaključno 46**

GRADITELJSTVO U EUROPSKOJ UNIJI

„Europa će biti sposobna financirati svoj socijalni model jedino ako uspije ponovno uspostaviti svoju konkurentnost na globalnoj razini.“

(A. Merkel, Financial Times, April 5, 2013:

Spending and borrowing will not save Europe's left)

1. UVOD

Kako i kada izaći iz gospodarske krize temeljna su pitanja i preokupacije na globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Nakon razdoblja od pet godina zastoja u gospodarskom rastu, poglavito u tradicionalno vodećim dijelovima svijeta, Europskoj uniji i SAD-u, očekivanja oporavka su znatna upravo od razdoblja koje počinje s idućom godinom.

Ulaskom u EU, dio svijeta koji stvara više od jedne četvrtine globalnog BDP-a, Republika Hrvatska stječe dodatne razvojne mogućnosti, ali istodobno preuzima nove rizike i izazove. I to na svim ekonomskim područjima, počevši od agrara do sektora usluga. Po potencijalu kojeg Hrvatska ima, a i tržišnim mogućnostima plasmana, proizvodnja hrane može biti znatno veća od postojeće – od izvoza prehrambene industrije do specifičnih mediteranskih agrikultura. S druge strane, međutim, suočit će se sa snažnim udarom jeftinijih proizvođačkih adresa – od Poljske, Rumunjske... do država pridruženih EU kao što je, na prvome mjestu, Turska. Rast industrijske proizvodnje i izvoza u pojedinim tranzicijskim državama (Češka, Slovačka, Mađarska, Poljska...) poglavito je vezan uz uspješno obavljeno uklapanje u proizvodne kapacitete i programe vodećih članica EU-a i dijelom Dalekog istoka. S tim investicijama stigle su i nove tehnologije i nova radna mjesta te novi porezni obveznici... i tako redom, ali u aktivnom i pozitivnom smjeru. Da li će to i Hrvatska znati prepoznati i iskoristiti bolje nego do sada, pitanje je na koje se traži (ne čeka!) odgovor. Turistička industrija dobiva novu šansu kao atraktivna auto-destinacija Europske unije, ali također i sigurna turistička adresa s dobro položenom mrežom zračnih i pomorskih luka. No s kojom strukturom usluga i ponude, za koju populaciju gostiju i za koje trajanje turističke sezone, temeljna su pitanja koja samo turistička industrija (bez sektora graditeljstva!) ne može sama riješiti.

U toj *ad hoc* analizi mogućnosti i rizika nacionalne ekonomije sada stižemo do sektora graditeljstva. U Republici Hrvatskoj taj je sektor u proteklom desetljeću ostvario izuzetne rezultate: dijelom u izgradnji infrastrukture (dominantno cestovnih prometnica), izgradnji trgovačkih centara te dinamičnoj stambenoj izgradnji, poglavito vezanoj uz urbane centre. Intenzivno se gradilo i za (očekivane) kupce iz EU-a, prvenstveno na obalnim destinacijama, a u okviru disperzivno i stihijski ostvarenog koncepta izgradnje apartmana i apartmanskih naselja. Sve to uz snažnu potporu financijskog sektora, kako za javne, tako i za privatne investicije.

Da li je to smjer događanja koji je moguće očekivati i nastaviti i u razdoblju po ulasku u EU? Definitivno više nije jer je ostvarivan na konceptu ubrzanog zaduživanja, kako države (cestovne prometnice, javna infrastruktura), tako i stanovništva (stanovi i stanogradnja, povećana osobna potrošnja trajnih i kratkoročnih potrošnih dobara). Kojim je, pak, putem moguće krenuti u EU koristeći nove prilike i izbjegavajući (nove i postojeće) rizike, moguće je uočiti iz kontinuiteta dosadašnjeg rada i istraživanja HKIG-a, prezentiranog u obliku posebnih studija – dokumenata na godišnjim konferencijama u proteklom srednjoročnom razdoblju. Izdvajamo:

- Program razvojnih projekata u Republici Hrvatskoj (2010.)
- Hrvatska – nova vrata Europe (2011.)
- Program iskorištenja slobodnog hidropotencijala u Republici Hrvatskoj (2012.)

Projektantski sektor obavio je važne i dalekosežne pripreme niza stručnih podloga. Ono što se danas predlaže za korištenje sredstava strukturnih i kohezijskih fondova EU-a, gotovo je u cijelosti uokvireno tim projektima i analizama: energetika, energetska učinkovitost, intermodalni promet, upravljanje vodama i hidropotencijalom, novi koncept turističke industrije... Uz osigurana sredstva i ostvareno projektiranje i pripremu pojedinih investicija, Hrvatska bi već od drugog polugodišta ove godine mogla postati neto korisnik sredstava fondova EU-a, a zatim taj proces nastaviti i u 2014. u okviru novog europskog proračuna. To je i dominantna tema ove studije. Pred Hrvatskom je važna nova etapa življenja i razvoja – funkcioniranje zemlje kao dijela Europske unije, sa zajedničkim obvezama i mogućnostima, ali i iznadprosječnim raspoloživim financijskim okvirima (usporedi li se postojeća razina BDP-a u RH s prosjecima EU-a).

Obnova i održavanje stambenog fonda te onog poslovnog, u 2011. čini čak 42% ukupne aktivnosti sektora.

2. GRADITELJSTVO EU-a – SEKTOR OD STRATEŠKOG ZNAČENJA ZA GOSPODARSTVO EU-a: U PROSPERITETU, ALI I U EKONOMSKOJ KRIZI

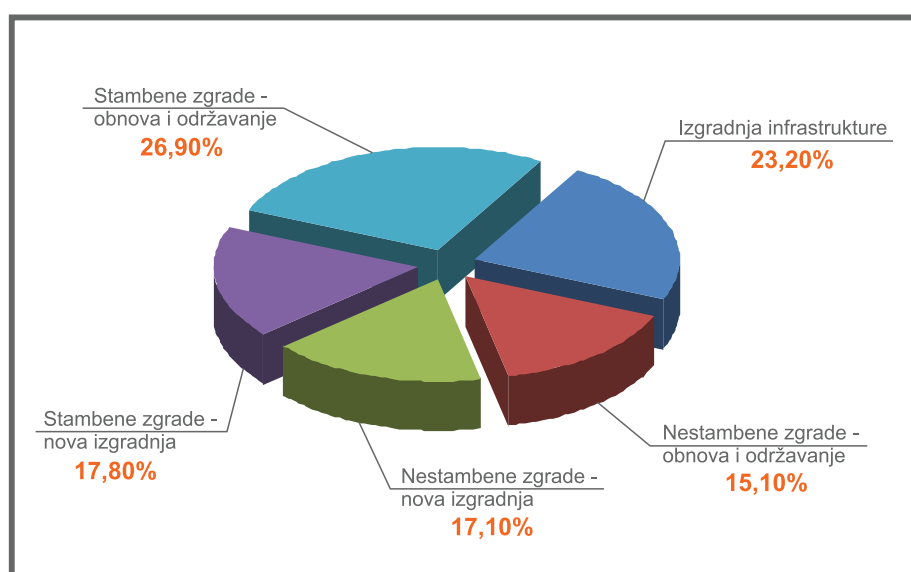
2.1. Značaj sektora graditeljstva za gospodarski rast EU-a

U kontekstu ukupnog gospodarskog rasta i razvoja, značaj sektora graditeljstva ogleda se u elementarnoj činjenici da stvara zgrade i građevine te infrastrukturu različitih vrsta i oblika, bitnih za razvoj i odvijanje

niza ekonomskih aktivnosti, ali i funkcioniranje društva u cjelini. Istodobno, promatrajući trajni trend gospodarske strukture EU-a (uz povremene konjunkturalne oscilacije), sektor stvara približno jednu desetinu BDP-a EU-a i stvara izuzetne i trajne kapitalne vrijednosti. Graditeljstvo u ukupnosti zapošljava gotovo 20 milijuna ljudi, a na temelju određenih istraživanja, izravno i neizravno utječe na ukupni radni angažman 44 milijuna zaposlenika¹. Nadalje, više od 40% utroška energije vezano je uz održavanje i korištenje zgrada za stambene i poslovne potrebe, a daljnjih 5% - 10% troši se za proizvodnju, transport i logistiku u kontekstu pojedinih faza ostvarenja graditeljskih projekata.

Kako je tržište graditeljskog sektora EU-a strukturirano, vidljivo je iz slijedećeg pregleda.

Graf 1
Tržište graditeljskog sektora EU-a: 1.300 mlrd eura 2011., udio po sektorima

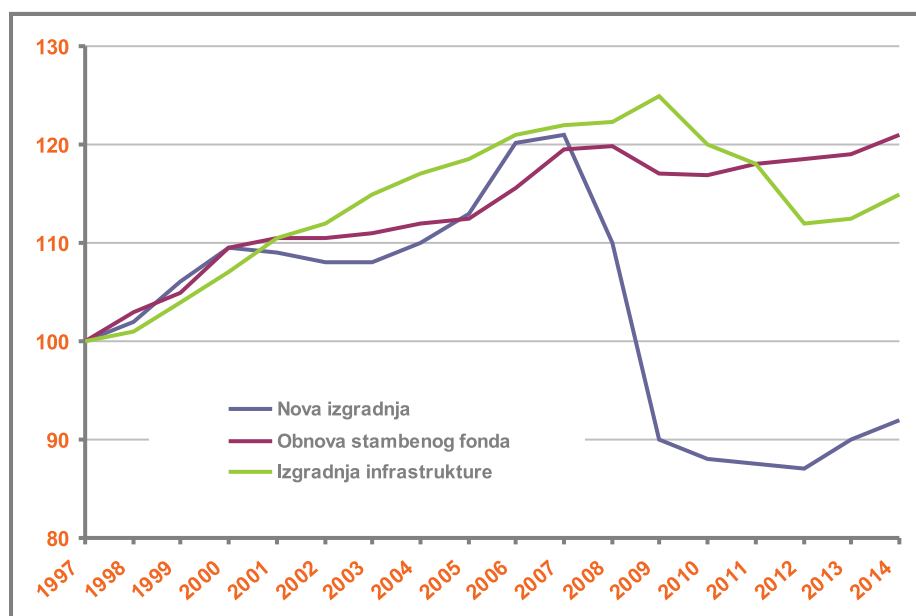
Izvor: *European construction outlook to 2014*, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, Amsterdam, 8th December 2011, str. 8

Iskazane proporcije svjedoče u kojoj se mjeri sektor graditeljstva uspio prilagoditi i restrukturirati primjereno okolnostima i uvjetima krize. Razdoblje dominantno nove izgradnje zamijenjeno je uočavanjem i prihvaćanjem alternativnih prioriteta u kojima se sektor javlja kao bitan čimbenik i partner drugih oblika ulaganja. To su ponajprije energetska učinkovitost i podizanje razine vrijednosti nekretnina u funkciji urbane obnove. Tako je vidljivo da obnova i održavanje stambenog fonda te onog poslovnog u 2011. čini (čak) 42% ukupne aktivnosti sektora. Nova izgradnja na istim područjima prisutna je sa 35% angažmana kapaciteta. Na izgradnju infrastrukture otpada približno jedna četvrtina ukupne aktivnosti (23.2%).

U cjelini, to u još jednoj godini krize iznosi izuzetno visokih 1.300 milijardi eura, što svjedoči o postupnom oporavku i povratku na brojke iz pretkriznog razdoblja (2005.). Preciznije o tome u sljedećem grafikonu.

¹ Prema: *FWC Sector Competitiveness Studies N B1/ENTR/06/054 – sustainable Competitiveness of the Construction Sector, Final Report*, European construction Industry Federation (ECORYS), Rotterdam, 2012; <http://www.ecorys.com/>

Graf 2
Tržište graditeljskog sektora EU-a
2011. u mlrd. eura, uključujući usluge

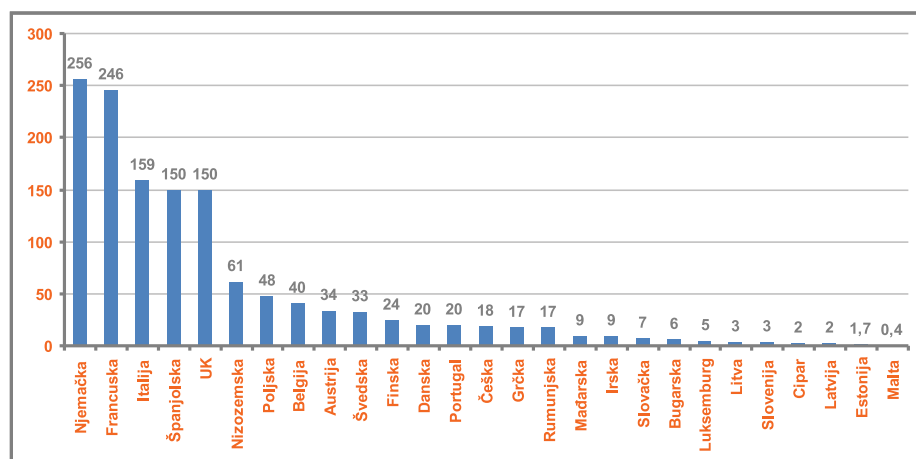

Izvor: European construction outlook to 2014, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, Amsterdam, 8th December 2011, str. 9

U grafičkom prikazu dominira podatak o drastičnom padu aktivnosti nove izgradnje ostvarene u razdoblju 2008.-2009., a zatim o stagnaciji ukupnih aktivnosti na znatno nižoj razini. Istodobno, u razdoblju od 2013. do 2014., vidljiv je trend očekivanog oporavka u sva tri segmenta aktivnosti: nova izgradnja, obnova stambenog fonda te izgradnja infrastrukture.

Snaga tog tržišta raščlanjena na pojedine nacionalne ekonomije vidljiva je iz podataka o vrijednosti rada sektora unutar pojedinih država.

Graf 3
Investicije u graditeljstvu
u 2011. (mlrd. eura)

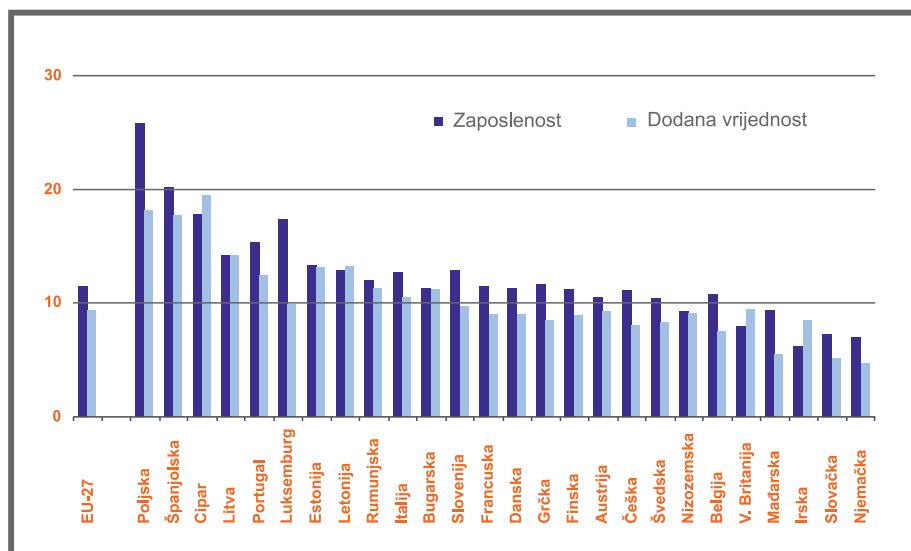

Izvor: EpoC 2011 – European powers of construction, Deloitte, CIBS, Madrid, July 2012, str. 10

U godini 2011. prednjače Njemačka sa 256 milijardi eura i Francuska sa 246 milijardi eura. Od interesa je promotriti i poziciju pojedinih tranzicijskih država. Tako se u Poljskoj investira približno 50 milijardi eura, u Portugalu (snažno zahvaćenom gospodarskom krizom) 20 milijardi eura i tek nešto manje u Češkoj (18 milijardi). Investicije na relativno visokoj razini ostvaruju se i u Mađarskoj (9 milijardi eura) i Slovačkoj (7 milijardi eura).

Značaju, ulozi i važnosti graditeljskog sektora u EU-a može se dodati i činjenica da se unutar EU-a na prosječnoj godišnjoj razini u infrastrukturu investira približno 5% BDP-a, usporedivo s (tek) 2% u SAD-u. Takvu važnost i ulogu sektora graditeljstva u EU moguće je očitati iz slijedećih komparativnih pokazatelja.

Graf 4

Dodana vrijednost i zaposlenost u graditeljstvu u zemljama članicama EU-a 2007. (udio u ne-financijskoj poslovnoj ekonomiji)

Izvor: A. Stawinska: Industry, trade and services, Eurostat – Statistic in Focus, 7/2010, str. 4; dostupno na: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-10-007/EN/KS-SF-10-007-EN.PDF

Pokazatelji (za godinu 2006., pred početak krize) potvrđuju uvodno iskazane sintetizirane podatke o ulozi sektora graditeljstva u zapošljavanju te stvaranju nove vrijednosti (BDP-a), počevši od tranzicijskih država – Poljske, Estonije, Litve i dr. – do onih iz „stare“ Europe – Italije, Belgije, Francuske.

2.2. Aktualno stanje i očekivani trendovi

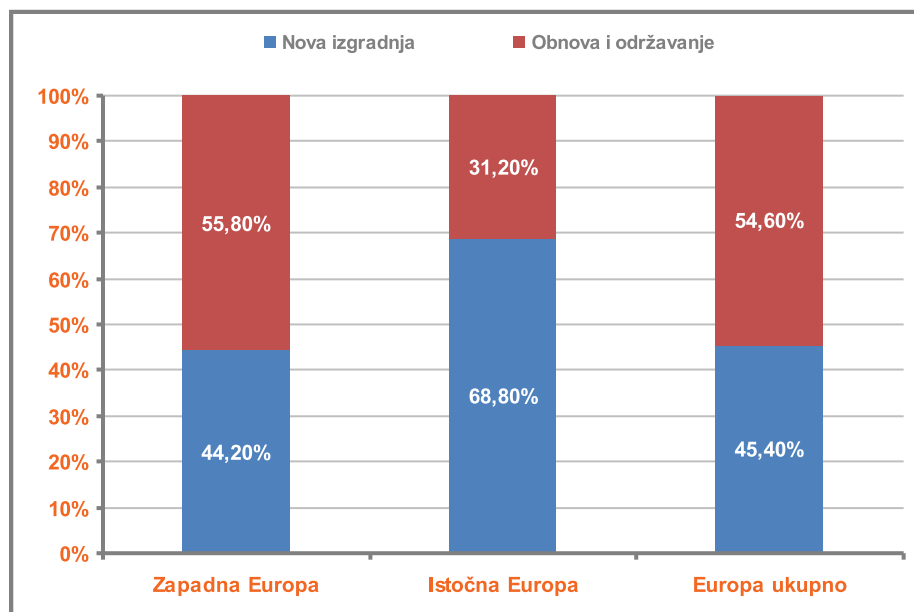
Za dublju i detaljniju analizu razložno je promotriti strukturne razlike u vrsti ulaganja u staroj i novoj Europi.

Prilog: Graf 5 na stranici 28.

Unutar nove Europe dominira (68.8%) investiranje u izgradnju novih objekata za stambenu i poslovnu namjenu. U staroj, pak, odnos je uravnotežen na relaciji nova izgradnja (44.2%), te obnova i održavanje postojećeg, već izgrađenog fonda (55.8%). Iskazani odnos bitno je determiniran stupnjem prijašnjih investicija, te shodno tome izgrađenosti ukupnog i urbanog prostora unutar sustava razvijenih tržišnih ekonomija na jednoj strani. Ali isto tako, na drugoj strani, to je odraz svijesti, brige i praktičnih akcija za očuvanjem te unapređenjem kvalitete i funkcije postojećeg fonda. Dodatni snažni akcent je angažman na podizanju razine energetske učinkovitosti postojećeg, uporabno i lokacijski visoko vrijednog fundusa prethodno izgrađenog prostora.

Unutar EU-a, u infrastrukturu se na prosječnoj godišnjoj razini investira približno 5% BDP-a, a u SAD-u (tek) 2%.

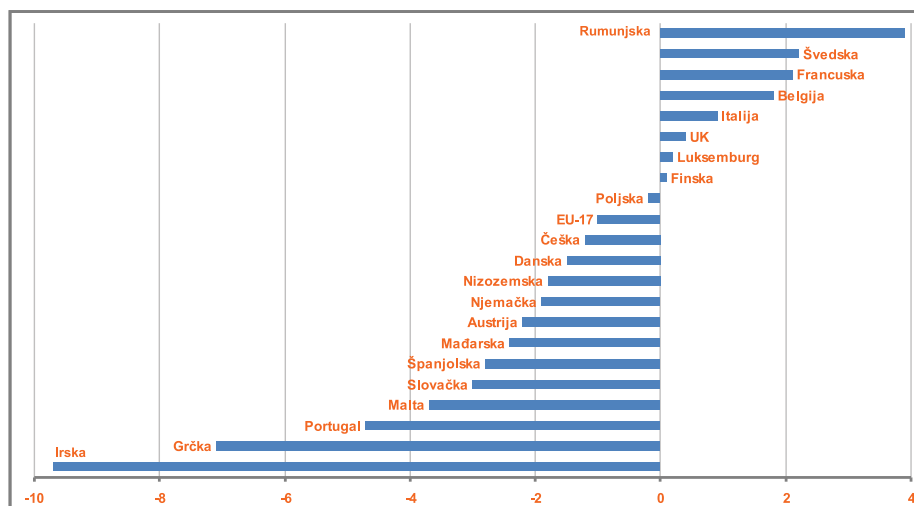
Graf 5
EU tržište graditeljskog sektora, 2011,
udio po regijama i tipu

Izvor: European construction outlook to 2014, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, Amsterdam, 8th December 2011, str. 11

Sumarno promatrano, ocjena proteklog desetljeća u sektoru graditeljstva unutar EU-a, a promatrajući pojedine države, iskazuje: blagi pad na razini eurozone, te značajne razlike između država koje su očuvale i ojačale sektor građevinarstva (Rumunjska, Švedska, Francuska, Belgija, Italija), onih koje su doživjele određeni pad (Češka, Danska, Nizozemska, Njemačka, Austrija,...), te onih koje su krizom bile drastično pogođene (Malta, Portugal, Grčka, Irska).

Graf 6
Investicije u graditeljstvu
/ BDP 2000 / 2011

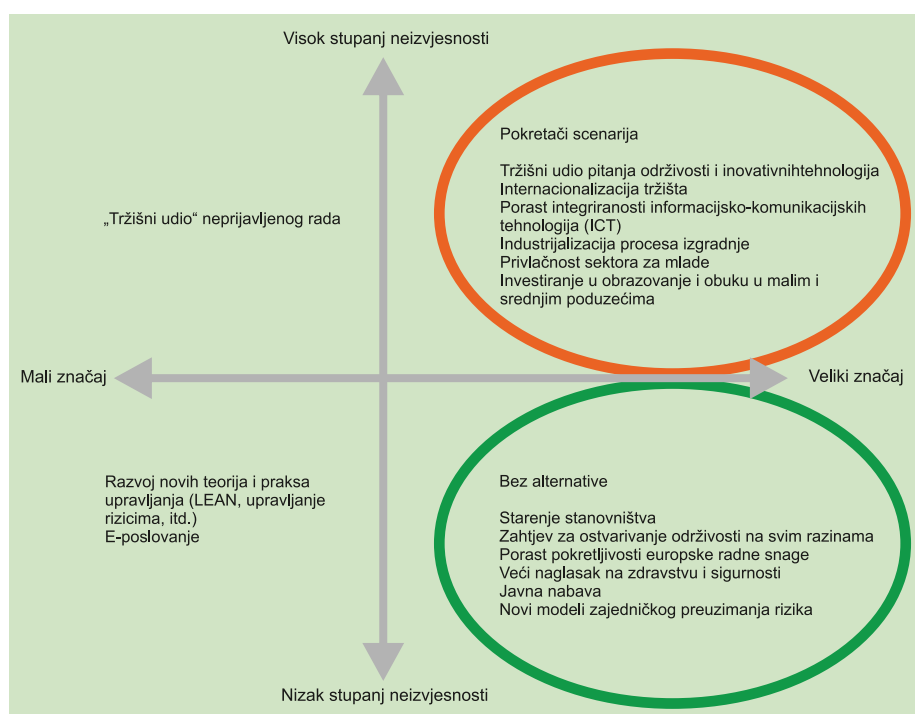

Izvor: EpoC 2011 – European powers of construction, Deloitte, CIBS, Madrid, July 2012, str. 9

Iskazane razlike među pojedinim zemljama realistično govore i o različitosti karaktera ekonomskih i razvojnih programa pojedinih država, o različitosti stupnja uspješnosti prevladavanja krize u pojedinim godinama te o različitosti svijesti o potrebi kompleksnog i sinergijskog sagledavanja uloge graditeljstva u vlastitom gospodarskom oporavku i daljnjem razvoju. Sve to i u kontekstu oblikovanja novih EU-a razvojnih i javnih politika u cjelini.

Uz navedene i trendovski očekivane podatke – angažman kapaciteta sektora graditeljstva, te njegova pondera u pojedinim članicama EU-a, od interesa je, razvojno i perspektivno promatrano, promotriti kako se analizira i ocjenjuje moguće scenarije vezano uz budućnost sektora, te neminovne promjene koje će biti uvjetovane razvojem događanja u drugim segmentima življenja društva i ekonomskog razvoja.

Graf 7
Pokretači promjena
u sektoru graditeljstva

Izvor: *Future qualification and skills needs in the construction sector, Policy and Business Analysis, Danish Technological Institute, Final Report, July 2009, str. 91*

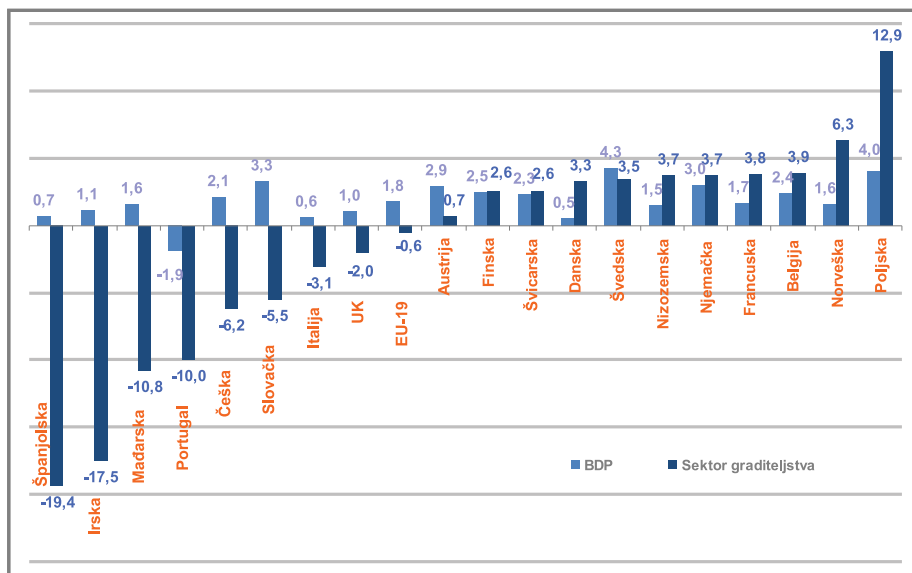
Posebnu pozornost valja posvetiti važnim čimbenicima: demografskim promjenama, zahtjevima za održivošću na svim razinama, povećanoj mobilnosti radne snage i strukturama unutar EU-a, većoj usredotočenosti na zdravlje i sigurnost, jačanju uloge javne nabave te novim modelima partnerstva i podjele rizika².

² TINA (there is no alternative): čimbenici utjecaja koji nemaju alternative

2.3. Uloga i značaj sektora graditeljstva – makroekonomski kontekst

Temeljno je pitanje svake nacionalne ekonomije što su joj stvarni i potencijalni pokretači gospodarskog rasta. Koji su to sektori, koje su to djelatnosti i investicije koje mogu na konkurentnoj i trajno održivoj razini stvarati novu vrijednost koja će istodobno biti vrijednost *per se*, a usporedno stvarati (komplementarnu) podlogu za razvoj i doprinos drugih sektora i segmenata gospodarske aktivnosti. U tom kontekstu uloga i prisutnost sektora graditeljstva bitna je i nezamjenjiva. Primjerice, sektor graditeljstva ostvarenjem ulaganja u infrastrukturu stvara novu vrijednost, a istodobno gradi pretpostavke za daljnja ulaganja (cestovna ekonomija, željeznička mreža, morske i zračne luke, upravljanje vodama...). Neposrednije o spomenutim relacijama svjedoči slijedeći grafikon.

Graf 8
Rast ekonomskog i graditeljskog sektora 2011., % promjena

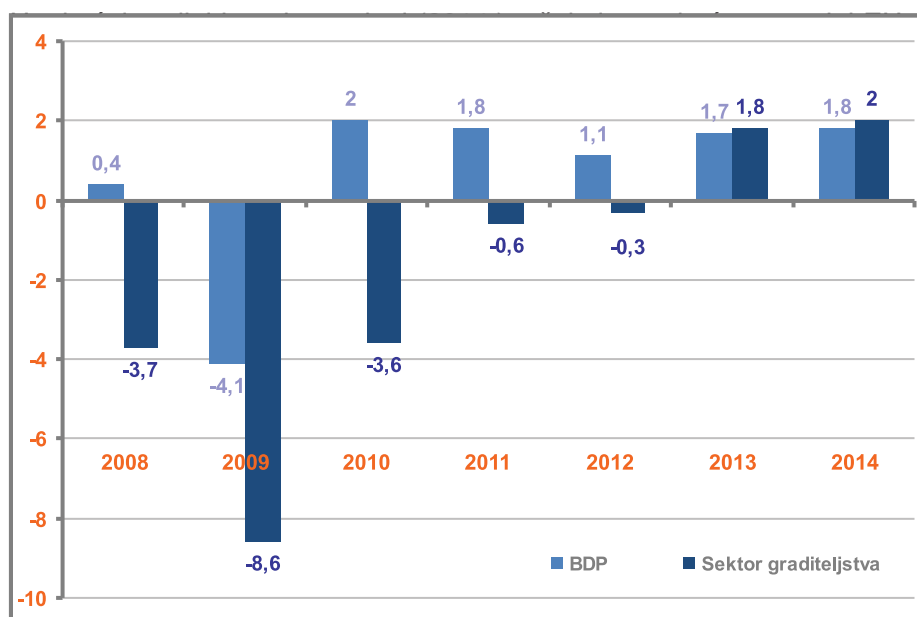

Izvor: European construction outlook to 2014, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, Amsterdam, 8th December 2011, str. 13

Očekuje se da će u tekućoj godini i 2014. godine na razini EU-a sektor graditeljstva rasti po stopi nešto većoj od prosječne stope rasta BDP-a.

Sektor graditeljstva je u 2011. godini ostvario negativne stope rasta, poglavito u Španjolskoj, Irskoj, Mađarskoj, Portugalu i Italiji, državama gdje je zabilježen znatan pad BDP-a. Takav pad prenosi se na druge poslovne aktivnosti: proizvođače svih vrsta opreme za stanove i poslovne objekte, proizvođače bijele tehnike, a istraživanja tržišta ukazuju i na sektor potrošačke elektronike.

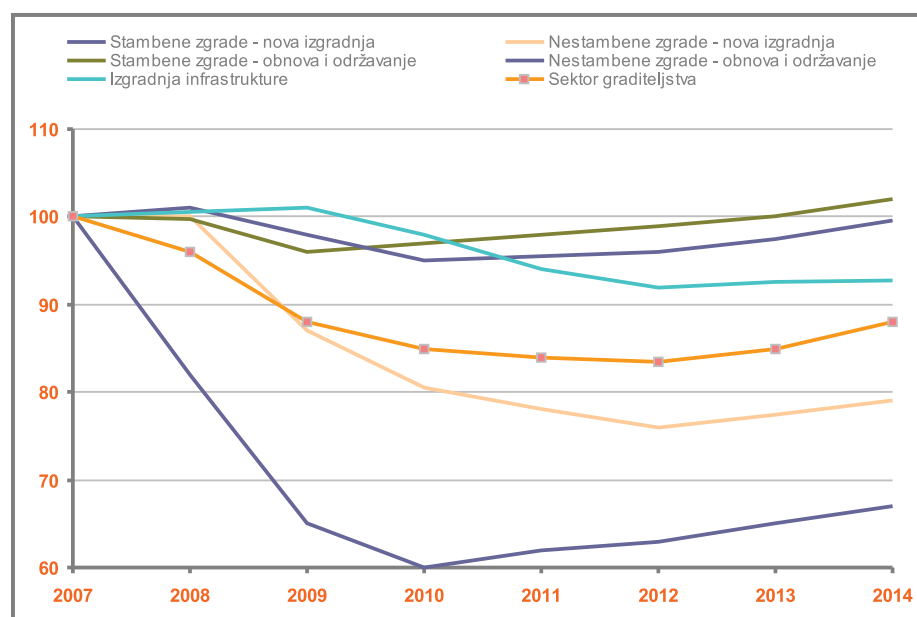
Stoga su očekivanja za neposredno (i iduće) razdoblje 2013/2014. (oprezno) optimistična; očekuje se postupni rast BDP-a i usporedno s rastom pozitivni trendovi u sektoru graditeljstva.

Graf 9
Graditeljski sektor i ekonomski rast

Izvor: *European construction outlook to 2014*, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, 8th December 2011, str. 14

U tekućoj godini i onoj narednoj (2014.), očekuje se da će na razini EU-a sektor graditeljstva rasti po stopi nešto većoj od prosječne stope rasta BDP-a. Kako će se taj oporavak i ta aktivnost odraziti na pojedine segmente aktivnosti sektora graditeljstva vidljivo je, pak, iz sljedećeg (retrospektivnog i perspektivnog) pregleda.

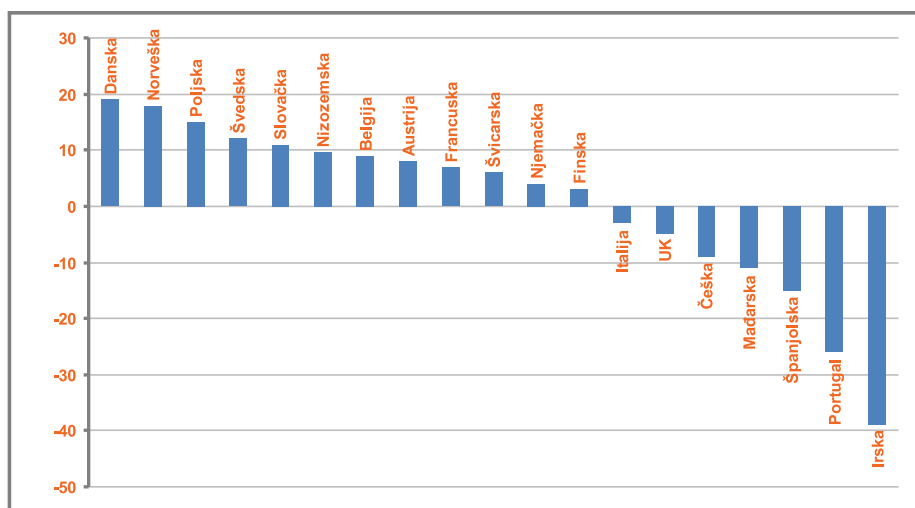
Graf 10
Sektorske analize
(indeks 2007.=100)

Izvor: *European construction outlook to 2014*, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, 8th December 2011, str. 20

Uz oživljavanje sektora stambene izgradnje (nova izgradnja i obnova), očekuje se (trendovski sporiji) rast i u sektoru infrastrukture. Poticaji stambenoj izgradnji bit će dodatno osnaženi i podržani snižavanjem razine cijena u tom segmentu tržišta.³ Također je za očekivati da taj oporavak bude jače izražen i prisutan unutar nacionalnih ekonomija koje su kroz proces krize prošle uspješnije i bezbolnije: skandinavske države, Nizozemska, Belgija, Švicarska, Poljska, Francuska, Njemačka i Austrija. Slabiji rast, pa i daljnji pad, za pretpostaviti je, pogodit će države u zoni Mediterana: Portugal, Španjolsku, Italiju te dio tranzicijskih država, Slovačku i Češku.

U sektoru graditeljstva izvan aktivnosti na području stambene izgradnje, obnove i održavanja, za pretpostaviti je da slijedi proces oporavka koji će (opet) biti dominantno ostvarivan u državama izvan dosega ekonomske krize.

Graf 11
Sektorske analize
nestambene zgrade

Izvor: *European construction outlook to 2014*, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, Amsterdam, 8th December 2011, str. 26

Vidljivo je očekivanje da će Danska, Norveška, Poljska, Švedska, Slovačka i Nizozemska u idućoj godini ostvariti najbolje rezultate u razvoju nove gospodarske infrastrukture. Na drugoj strani ovog pregleda (i trendovskih očekivanja) i dalje su države koje ne uspijevaju stvoriti i provesti programe ukupnog gospodarskog oporavka, ili su, pak, (špekulativno) preizgrađene i preinvestirane, što zahtijeva dugo razdoblje aktivizacije izvršenih ulaganja. Među njima su Irska, Mađarska, Španjolska, Portugal, Italija i dr.

Gledano u cjelini, na strani ograničavajućih faktora za brži oporavak i daljnji rast sektora graditeljstva slijedeći su čimbenici³:

- ostvareni porast javnog duga - visoka dostignuta razina
- mjere štednje - kao dio ekonomskih programa pojedinih država
- teži pristup izvorima financiranja – pooštrene procjene rizika
- niže stope gospodarskog rasta – sužene potrebe za novim investicijama
- smanjeni prihodi lokalnih zajednica i regionalnih uprava.

Na pozitivnoj, proaktivnoj strani su, pak, sljedeći čimbenici:

- nacionalni programi potpore investiranju na pojedinim područjima
- prisustvo i korištenje EU kohezijskih fondova za nove članice EU
- transeuropska prometna mreža – obnova i daljnja izgradnja
- projekti Javno privatnog partnerstva
- novi energetske projekti
- zaštita okoliša, te odgovorno upravljanje vodama
- povećani zahtjevi na uspostavi ekoloških standarda, te njihovoj striktnoj provedbi
- značajni sportski događaji – različita prvenstva i olimpijska natjecanja
- regionalni i lokalni izbori – poticaji novim investicijama

U danim okolnostima – a unutar već spomenutog konteksta repozicioniranja sektora graditeljstva od dominantne pozicije izgradnje cestovnih prometnica i stanogradnje, područja najviše zahvaćenih i gospodarskom krizom EU-a – bitno je repozicioniranje prema konceptu potpore drugim vitalnim sektorima i investitorima kako bi oni mogli ostvariti svoje ciljeve. Prema tom konceptu izgradnja energetskih kapaciteta (obnovljivi i klasični izvori) jedno je od područja koje je premašilo razinu investicijske aktivnosti iz razdoblja prije 2008. Drugo područje EU-a je obnova i izgradnja mreže brzih željeznica, kako za putnički, tako i teretni promet. Gledano u cjelini, sve je značajniji segment i proporcija investicija okrenut prema izgradnji zelene infrastrukture s posebnim naglaskom na uređenje i upravljanje vodenim putovima te upravljanja vodama u cjelini.

3. TRENDVI I TENDENCIJE EUROPSKE UNIJE I REPUBLIKA HRVATSKA

3.1. Republika Hrvatska – aktualno stanje i očekivani trendovi

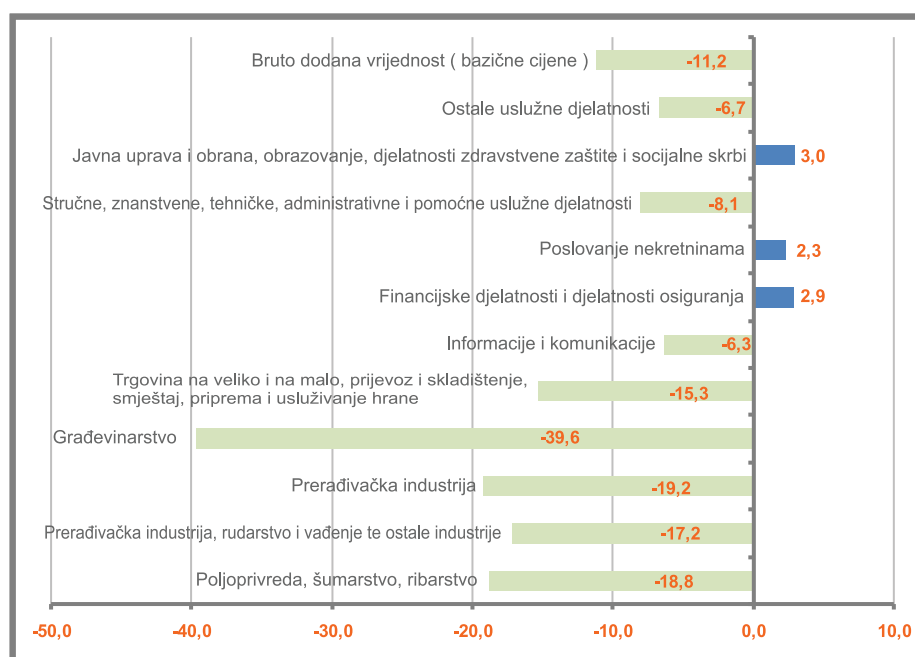
Sukladno iskazanim trendovima unutar EU, gospodarstvo Republike Hrvatske i samo je, i to ubrzano, osjetilo posljedice globalnih i europskih kriznih događanja. Tako je bruto domaći proizvod u 2012., u odnosu na 2008. godinu, doživio znatan pad, štoviše, u razdoblju od 2008. do 2012. BDP se neprekidno srozavao. Sljedeći grafikon prikazuje pad bruto dodane vrijednosti po pojedinim sektorima nacionalne ekonomije.

Prilog: Slika 1 na stranici 34.

Ukupna bruto dodatna vrijednost pala je za gotovo 12 postotnih poena. Izrazito je pogođena prerađivačka industrija; pad od 19,2 % ima izravne posljedice po izvozni sektor gospodarstva te ukupnu razinu zaposlenosti proizvodnih kapaciteta, pratećeg sektora usluga i ukupnog broja zaposlenih. Sektori javne uprave, obrane, obrazovanja, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi u istom su razdoblju ostvarili određeni rast (3%) kao i financijske djelatnosti (2,9%). Najizraženiji pad bilježi sektor građevinarstva (39.6%), koji je u razdoblju 2002.-2008. bio u snažnoj ekspanziji zahvaljujući financiranju i snažnim poticajima oslonjenim na inozemno zaduženje (cestovna infrastruktura, stambena izgradnja).

Uz oživljavanje sektora stambene izgradnje očekuje se i rast u sektoru infrastrukture... Za očekivati je da oporavak bude izraženiji u zemljama koje su kroz proces krize prošle uspješnije i bezbolnije.

Slika 1
Kumulativna realna
promjena 2008.-2012. (BDV)

Izvor: RBA Analize: Jesmo li dotaknuli dno?, ISSN 1332-9391, Raiffeisen istraživanja, broj 409, travanj 2013, str. 13

Zanimljivo je uočiti da je rast također zabilježen u sektoru trgovanja nekretninama (2,3%). Ilustracije radi, prema istom izvoru⁴ prosječna cijena stana u Zagrebu 2008. bila je za gotovo 70% viša (približno 700 eura) nego 2000. godine. Još su više rasle cijene nekretnina u priobalnom dijelu Hrvatske⁵. Nakon 2008. godine i takvog (skokovitog) porasta prosječna cijena stana u Hrvatskoj pala je za (tek) 16%, što je sigurno jedan od razloga za drastično usporen proces smanjenja broja izgrađenih, a neprodanih stanova, sa svim (poslovno-financijskim) posljedicama po investitore i vjerovnike. Pregled dinamike događanja u sektoru stambene izgradnje vidljiv je u grafikonu koji slijedi.

Prilog: Grafikon 12 na stranici 35.

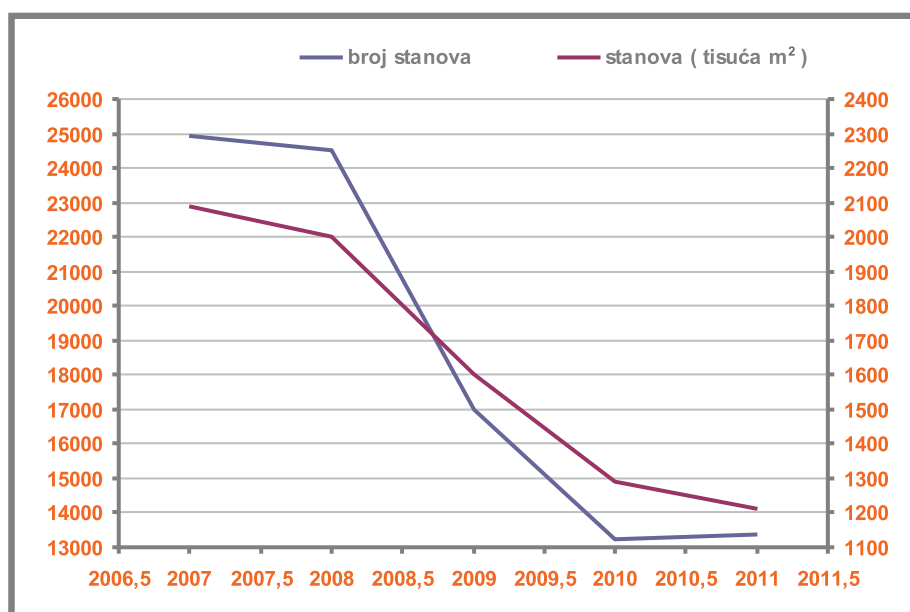
Vidljivo je da je broj stanova u 2011. godini u odnosu na 2008. godinu prepolovljen (od približno 25 tisuća na 13 tisuća). U skladu s tim, prepolovila se i ukupna površina novoizgrađenog stambenog prostora: od 2,1 mil m², na 1,2 mil m². Istodobno, prema zadnjim raspoloživim podacima⁶, procjenjuje se da je u ovom trenutku u Hrvatskoj dovršeno a neprodano između 10 i 15 tisuća stanova ukupne vrijednosti oko 1,5 milijardi eura. Analitičke podatke o komercijalnim i financijskim kretanjima i očekivanjima na tržištu stanova, regionalno promatrano, moguće je iščitati iz sljedećeg grafikona.

Prilog: Grafikon 13 na stranici 35.

⁴ RBA Analize: Jesmo li dotaknuli dno?, ISSN 1332-9391, Raiffeisen istraživanja, broj 409, travanj 2013, str. 13

⁵ Stanje i trendovi gotovo identični onima prisutnima u Španjolskoj u istom razdoblju.

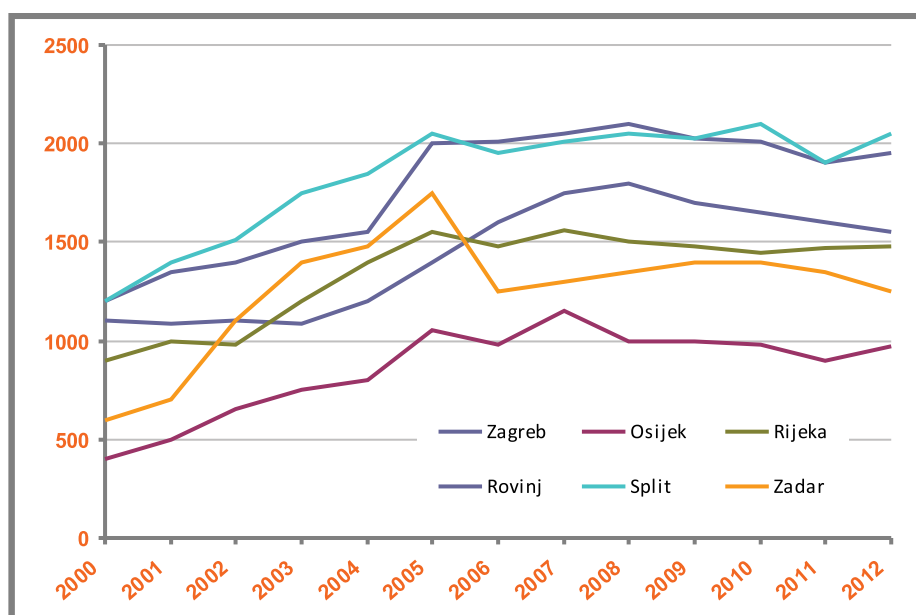
⁶ „U neprodanim stanovima blokirano milijardu i pol eura“, www.novolist.hr; 16. 11. 2011.

Graf 12

Broj i korisna površina stanova za koje su izdana odobrenja za građenje (2007.- VI. 2012.)

Izvor: Pregled osnovnih statističkih podataka u sektoru graditeljstva RH, Razdoblje: siječanj-lipanj 2012., HGK, Sektor za graditeljstvo i komunalno gospodarstvo, Zagreb, ožujak 2013., str. 10

Graf 13

Kretanje traženih cijena stanova

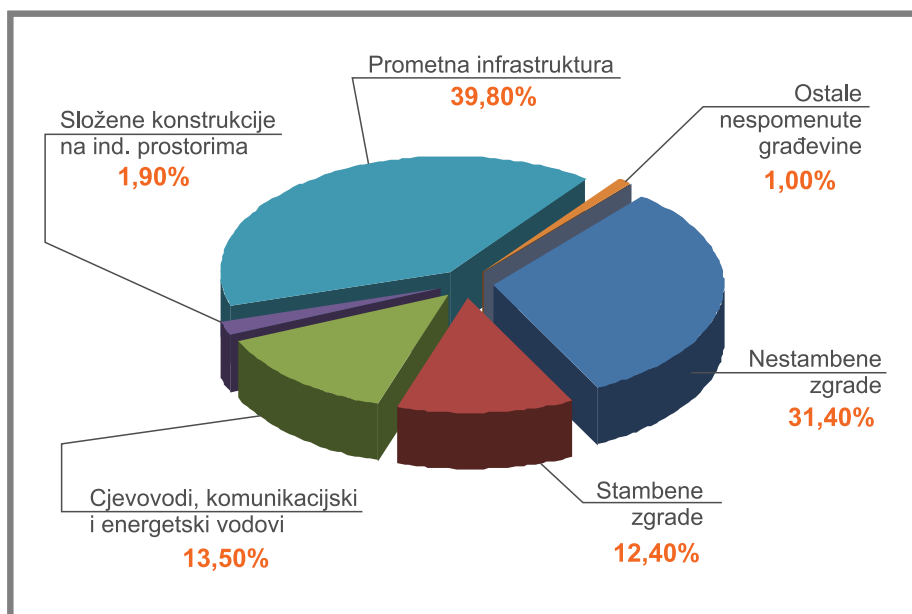
Izvor: RBA Analize: Jesmo li dotaknuli dno?, ISSN 1332-9391, Raiffeisen istraživanja, broj 409, travanj 2013, str. 13

Očit je nagli rast razine cijena u razdoblju 2000.-2007. te umjerena (na niže) korekcija do godine 2012. Sve otvorenije postaje pitanje koliko je još vremenski moguće u bilancama banaka iskazivati vrijednost plasmana (kredita) u portfelj u proteklom razdoblju izgrađenih stanova, a na iskazanoj razini očekivanih cijena. Paralelno, ali kao dodatno otežavajuća okolnost za moguće oživljavanje trenutno gotovo imobiliziranog tržišta, uz (visoku) cijenu kapitala valja istaknuti latentnu mogućnost uvođenja poreza na posjedovanje nekretnina, što već i samom javnom najavom drastično ruši

interes za, kako rješavanje vlastitog stambenog pitanja, tako i investicijsko-štednih odluka financijski sposobnih kupaca za ulaganje kao oblik štednje ili osiguranje životnog prostora za iduću generaciju.

Realitet ispuhivanja balona (konjunktorno, špekulativno) očekivanja na tržištu novih stanova vidljiv je iz pokazatelja aktualne strukture vrijednosti izvršenih radova prema vrstama građevina.

Slika 2
Struktura vrijednosti izvršenih radova
prema vrstama građevina
Razdoblje: siječanj-lipanj 2012.

Izvor: Pregled osnovnih statističkih podataka u sektoru graditeljstva RH, Razdoblje: siječanj-lipanj 2012., HGK, Sektor za graditeljstvo i komunalno gospodarstvo, Zagreb, ožujak 2013., str.4

*Evidentno je da je
u sektoru
graditeljstva
otpočeo zaokret
prema strukturi
ulaganja EU-a.*

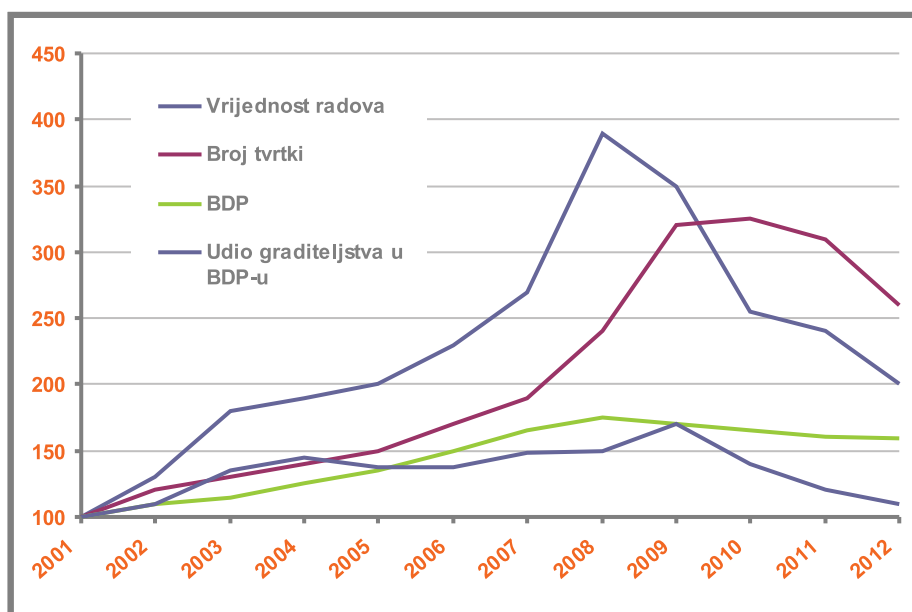
Stambene zgrade sudjeluju s tek 12,4% u ukupnoj vrijednosti izvršenih radova u odnosu na još izuzetno visokih 39,8% u prometnoj infrastrukturi (cestovne prometnice, sve više željeznička mreža) te poslovnih objekata različitih namjena (31,4%). Evidentno je da je u sektoru graditeljstva otpočeo zaokret prema strukturi ulaganja EU-a.

Agregatni pregled dosadašnjih ukupnih događanja u sektoru graditeljstva vidljiv je iz slijedećeg grafikona.

Prilog: Grafikon 14 na stranici 37.

Prezentirani podaci jasno potvrđuju tezu da je graditeljski sektor u Republici Hrvatskoj osjetio snažniji (konjunktorni i strukturni) udar i pad nego što je to bilo u većini država članica EU-a, što je pak vidljivo iz slijedećeg pregleda.

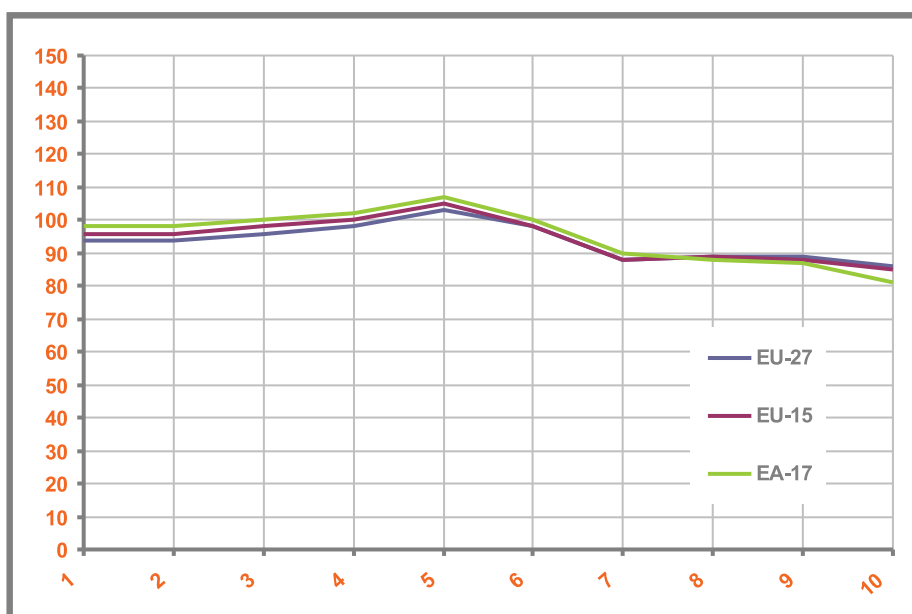
Prilog: Grafikon 15 na stranici 37.

Graf 14

Vrijednost radova, broj tvrtki, udio u BDP-u, broj zaposlenih, produktivnost

Izvor: Pregled osnovnih statističkih podataka u sektoru graditeljstva RH, Razdoblje: siječanj-lipanj 2012., HGK, Sektor za graditeljstvo i komunalno gospodarstvo, Zagreb, ožujak 2013., str.2

Graf 15

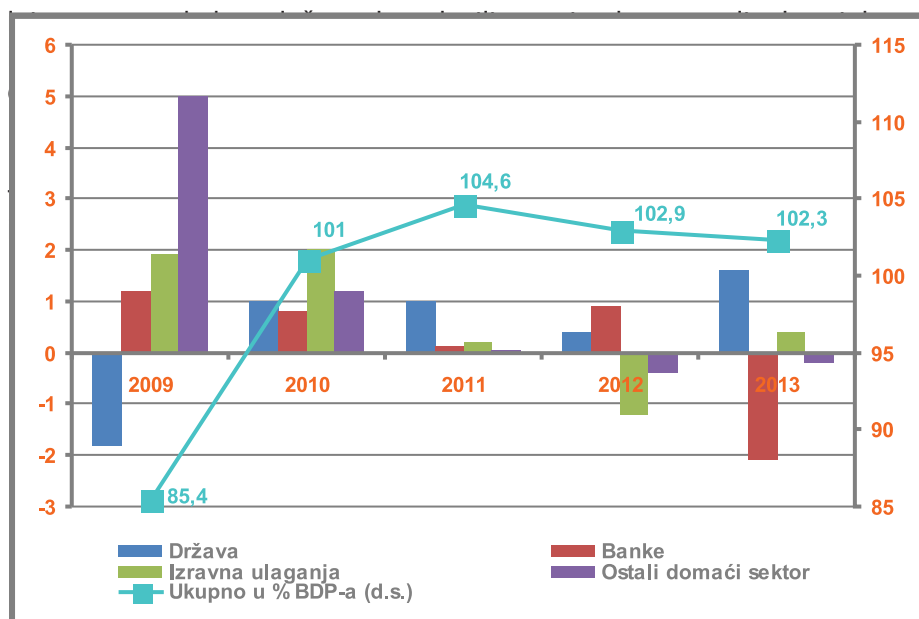
Indeksi građevinske proizvodnje (2008=100)

Izvor: Eurostat

Za uočiti je da je u EU u cjelini, nakon relativno dugog razdoblja konjunktura, pad u sektoru otpočeo već od kraja 2006., da bi se stabilizirao na vrijednosnoj razini približno umanjenoj za jednu petinu u 2010. godini, što je u apsolutnom i relativnom izrazu znatno manje od pokazatelja pada aktivnosti sektora u RH.

Isto je tako jasno da automatizam i/ili iščekivanje povratka na staro iz pretkriznih razdoblja nije nimalo izgledna opcija jer su mogućnosti daljnjeg zaduživanja države za Republiku Hrvatsku u cijelosti više nego potrošene i iskorištene.

Graf 16
Bruto inozemni dug
– godišnja promjena

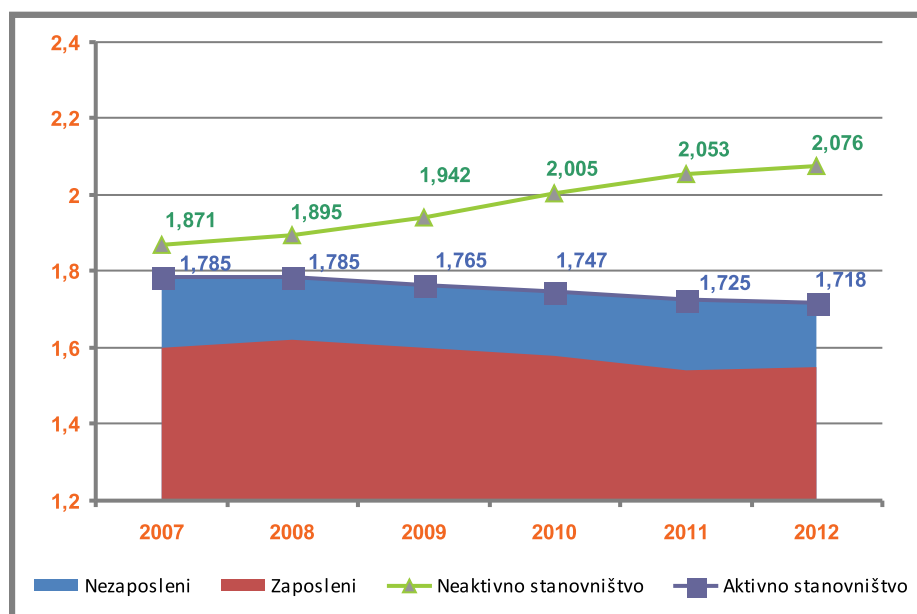
Izvor: RBA Analize: Jesmo li dotaknuli dno?, ISSN 1332-9391, Raiffeisen istraživanja, broj 409, travanj 2013., str. 1

Bruto inozemni dug u razdoblju 2008.-2010. dodatno je porastao za gotovo jednu petinu te je premašio vrijednost BDP-a (104,6%). U godinama koje su slijedile održavao se na toj dostignutoj visokoj razini, što, imajući u vidu troškove servisiranja (i refinanciranja), čini ukupnu nacionalnu ekonomiju posebno ranjivom. Ujedno, takvo stanje u cijelosti upućuje na ostvarenje velikih javnih projekata po osnovi drugih izvora financiranja. Privatne, pak, investicije, uz nisku razinu konkurentnosti hrvatskog gospodarstva u ukupnosti, dodatno su sputane nizom administrativnih barijera i prepreka, kako po svojoj vertikali (odnos lokalne i središnje vlasti i njihovih nadležnosti), tako i po vremenu trajanja, što u ukupnosti djeluje gotovo prohibitivno. Zbog svega toga mnoge se investicijske prilike definitivno propuštaju, odnosno ti se projekti sele na druge lokacije. U tom kontekstu posebno je poučan primjer prelaska dijela sektora automobilske industrije iz područja stare Europe, odnosno Dalekog istoka, u pojedine zemlje nove Europe (Slovačka, Češka, Mađarska, Poljska, ..., Srbija). Proces je to koji je zbog niske razine konkurentskih performansi u proteklih petnaestak godina zaobišao Republiku Hrvatsku u cijelosti. Izostanak multiplikativnih učinaka za sektor graditeljstva te stvaranje niza klastera tek je primjer na kojem je potrebno najprije prepoznati, a zatim i ukloniti vlastite strukturne deficite. Da tako naznačeni trendovi imaju drastične posljedice na ukupno ekonomsko stanje države, vidljivo je iz slijedećih podataka.

*Graditeljski sektor
u RH osjetio je
snažniji
(knjunkturni i
strukturni) udar i
pad nego što je to
bilo u većini država
članica EU-a.*

Prilog: Grafikon 17 na stranici 39.

Udio zaposlenih među radno sposobnom stanovništvu smanjio se na samo 36,6% (tek je svaka treća radno sposobna osoba i zaposlena), a ubrzan je rast broja nezaposlenih. U ukupnosti neaktivno je stanovništvo premašilo brojku od dva milijuna, a broj zaposlenih od 1,6 milijuna u 2007. pao je na tek nešto više od 1,4 milijuna, s daljnjom tendencijom pada i smanjenja (2013.).

Graf 17
Radno sposobno stanovništvo (+15)

Izvor: RBA Analize: Jesmo li dotaknuli dno?, ISSN 1332-9391, Raiffeisen istraživanja, broj 409, travanj 2013., str. 1

Predloženi i analizirani pokazatelji ne znače da rješenja ne postoje i da je automatizam daljnjeg pogoršanja stanja neminovan. No, zaokret zahtijeva uspostavu promišljene strategije te aktivnu suradnju po *triple helix* modelu: poduzetnici – država i javna uprava – struka i akademska zajednica. Ujedno, takav pristup, ako se najprije prihvati, a zatim osmisli i počne ostvarivati, može učiniti da ulazak u EU postane aktivna i pozitivna prigoda za apsorpciju sredstava fondova EU-a, ali i niza drugih vidova kvalitativnih potpora. Drugog puta za izlazak iz krize, barem u idućih nekoliko godina, jednostavno nema.

3.2. Strateška orijentacija

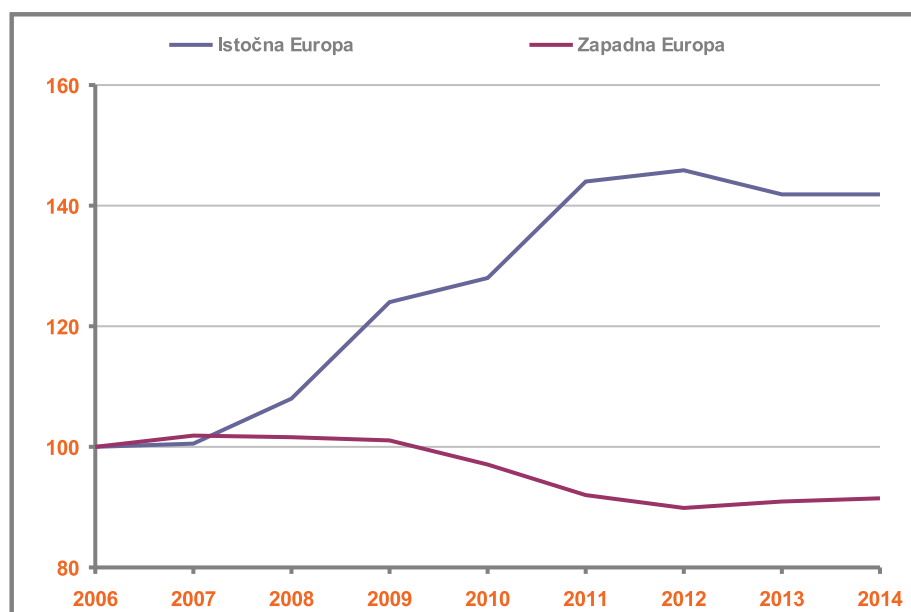
Iskazani pregled događanja u sektoru graditeljstva, a unutar ekonomije EU-a, nužan je korak u realnoj ocjeni pozicije hrvatskog graditeljstva po ulasku u EU. To je razdoblje u kojem je potrebno istodobno učinkovito (konkurentski) djelovati, i to u realnom vremenu, i usporedno prepoznavati i rizike i prilike koje novi zajednički gospodarski okvir pruža. U takvom promišljanju bitno je imati na umu i uvid u ostvarenja i tendencije na tom području gdje se upravo očekuje bitna i supstancijalna potpora korištenjem sredstava fondova EU-a, namjenski okrenutih toj vrsti investicija.

Prilog: Grafikon 18 na stranici 40.

Iskazani trend nedvojbeno je u znatnoj mjeri potpomognut korištenjem povoljnih izvora sredstava: fondovi EU-a, EIB, EBRD, Svjetska banka..., što u cjelini olakšava i/ili omogućuje realizaciju pojedinih projekata s direktnim i induciranim učincima.

No, uz želju i potrebu da se ulaskom u EU hrvatsko graditeljstvo adekvatno pozicionira, osnovno je pitanje prepoznati ključne odrednice koje će utjecati na razvoj sektora u cjelini.

Graf 18
Graditeljski sektor u Zapadnoj
i Istočnoj Europi

Izvor: European construction outlook to 2014, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, Amsterdam, 8th December 2011, str. 29

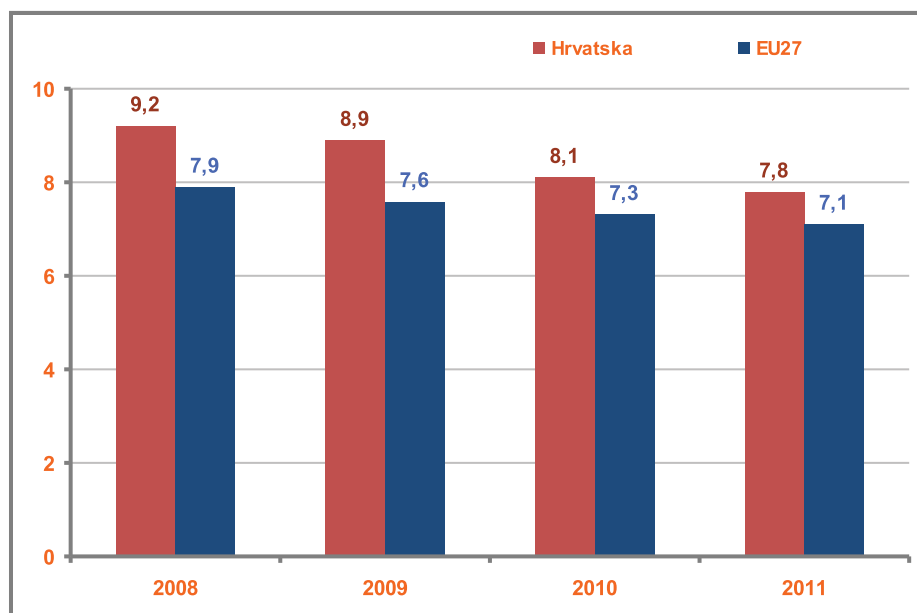
Za iduće desetljeće realno je za pretpostaviti da će na razvoj i konkurentsku poziciju sektora u pravcu jačanja kvalitete i produktivnosti dominantno utjecati ⁷:

- Osiguranje pristupa kvalificiranoj radnoj snazi;
- Pristup izvorima financiranja te kreiranje novih financijskih modela;
- Bliske relacije između investitora i krajnjeg korisnika te daljnji proces inovacija;
- Pristup stručnim znanjima i primijenjenim istraživanjima, sposobnost transfera i primjene novih tehnologija i materijala te ekološki učinkovita rješenja i način građenja;
- Novi način održavanja sukladan novim načinima građenja;
- Modularna izgradnja te industrijska priprema pojedinih ugradbenih modula i komponenti;
- Pojačana koordinacija svih subjekata u pripremi i izvršavanju projekta u cilju što jednostavnije i efikasnije realizacije ukupnog projekta;
- Orijentacija na vanjsko izvođenje radova i izvan granica EU.

Naznačene tendencije hrvatski graditeljski sektor mora ne samo prepoznati na vrijeme, nego sadržajno i organizacijski biti spreman u tom smjeru neodložno i djelovati. Istodobno, jasno je da u tim procesima mora imati saveznike, počevši od države u izradi urbano-planske dokumentacije do direktnih partnera: industrije građevinskih materijala, bankarskog sektora, osiguravajućih društava i krajnjih korisnika pojedinih vrsta investicijskih ulaganja. Sve naznačeno bitno je kako bi hrvatski graditeljski

sektor uspio održati, a primjereno ukupnim okolnostima i ojačati svoju (apsolutnu i relativnu) poziciju ulaskom u EU. Agregatni izraz te pozicije moguće je uočiti usporedbom proporcije zaposlenosti u tom sektoru, komparativno promatrano.

Graf 19
Udio zaposlenih u sektoru graditeljstva
u ukupnoj
zaposlenosti, izraženo u %

Izvor: Sektorske analize – Građevinarstvo i nekretnine, Ekonomski institut i Poslovni dnevnik, broj 13, godina 1, Zagreb, rujan/2012.

Udio zaposlenih, a u skladu s tim i niz induciranih učinaka u sektoru graditeljstva, i u razdoblju krize (2008.-2011.) u Republici Hrvatskoj je ostao nešto iznad vrijednosti identičnog pokazatelja u EU-27 u cjelini. Istodobno, prema podacima iste analize, vrijednost ukupnih građevinskih radova u RH smanjena je za više od jedne trećine (35,2%). U istom razdoblju (prosina 2008. – lipanj 2012.) broj zaposlenih smanjen je za 37.604 osobe. Pad (registrirane) zaposlenosti u pravnim osobama iznosio je približno 23 tisuće, a kod obrtnika gotovo 15 tisuća.

Izuzetno je važno vidjeti odnose konkretnih akcija (kratkoročne, srednjoročne, dugoročne), koje poduzima i koje će poduzeti EU u funkciji oporavka sektora graditeljstva i njena (relevantna) doprinosa ukupnom gospodarskom oporavku ekonomije EU-a. To je ujedno i bitan poticajni razvojni okvir za sektor hrvatskog graditeljstva. Jedno od pitanja koje tretira Europska komisija je pitanje u okviru kratkoročnih interventnih mjera, sigurnosti i dostupnosti naplate svih sudionika u procesu ostvarenja projekta. Tako se eksplicitno navodi: „I na koncu, važno je da su građevinske tvrtke u stanju procijeniti svoje vlastite financijske resurse u razumnom roku. Nova direktiva o kašnjenju plaćanja (*Late Payment Directive*) uvodi strože odredbe, posebice na način da usklađuje rokove za plaćanja od strane javnih tijela poduzećima, povećava zakonske zatezne kamate i omogućava poduzećima da dobiju naknadu troškova naplate duga. U kontekstu revizije europskih direktiva o javnoj nabavi Komisija je predložila da države članice trebaju imati mogućnost odrediti da

*Naznačene
tendencije hrvatski
graditeljski sektor
mora ne samo
prepoznati, nego
sadržajno i
organizacijski biti
spreman u tom
smjeru neodložno
djelovati.*

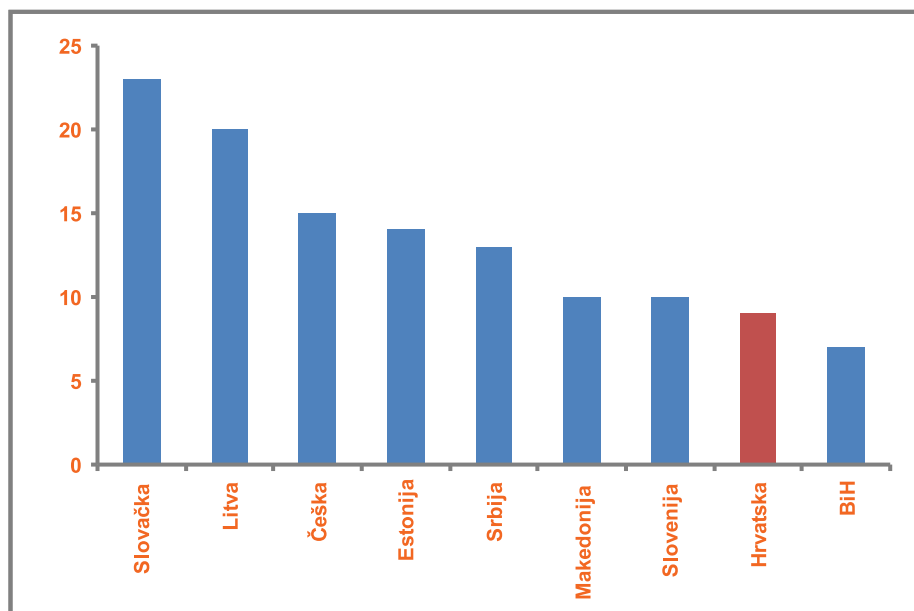
podizvođači mogu tražiti da ih javni naručitelj plati izravno za isporuke, radove i usluge pružene glavnom izvođaču u sklopu izvršenja ugovora⁸.

Poseban naglasak koji Europska komisija stavlja na osiguranje načina i rokova, odnosno ukupnih uvjeta plaćanja za podizvođače radova (male i srednje tvrtke u EU razmjerima), mjera je koja je izuzetno bitna i za hrvatski graditeljski sektor, vodeći računa o mogućim partnerstvima, kako na nacionalnom, tako i na ukupnom tržištu EU-a, kao bitan element njihove konkurentnosti i sigurnosti.

3.3. Kako dalje

Hrvatska ostavlja iza sebe iskustvo naglog *booma* sektora graditeljstva baziranog poglavito na domaćoj kupovnoj moći, kreiranoj na temelju vanjskih zaduženja. Kako dalje, manje kampanjski i skokovito, ali zato trajno održivo, pitanje je na koje se dio odgovora mora potražiti u činjenici da je Hrvatska i zbog eksternih okolnosti kao država bila zahvaćena produženim procesom tranzicije, što je dovelo do niske razine nacionalne konkurentnosti. To je, pak, bio presudan razlog da nije uspjela privući značajnije (apsolutno i komparativno promatrano) *greenfield* investicije i investitore iz vanjskog okruženja, EU-a i globalno, koji bi na njenom teritoriju ostvarili i graditeljski značajne investicije. Naznačena ocjena vidljiva je iz sljedećih podataka.

Graf 20
Broj FDI-a (Foreign Direct Investment)
u *greenfield* projekte na milijun
stanovnika

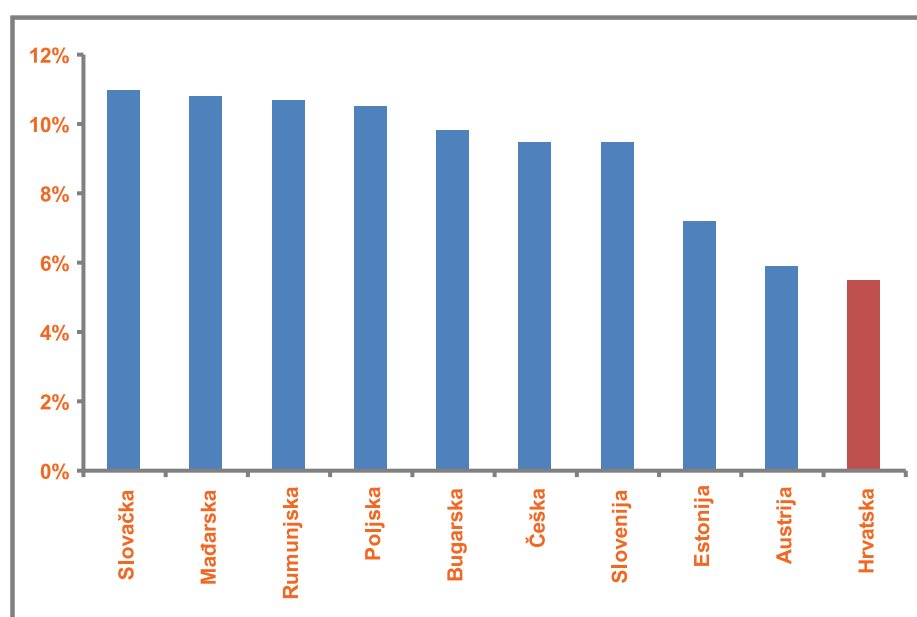
Izvor: A. Paić (OECD): Novi zamah hrvatske konkurentnosti, konferencija: Međunarodna konkurentnost i poslovna privlačnost Hrvatske, HNB, Zagreb, 15. veljače 2013.

⁸ Izvor: Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Strategy for the sustainable competitiveness of the construction sector and its enterprises, European Commission, Brussels, 31.7.2012, COM (2012) 433 final, str. 7

Izostanak upravo takvih novih projekata, uz dominantnu prisutnost *brownfield* ulaganja, koja preuzimaju domaće tvrtke i nacionalno tržište, a nisu dominantno okrenute izgradnji novih kapaciteta i izvozu većinskog dijela rezultata nove gospodarske aktivnosti, nisu nikakvo poticajno okruženje za jačanje i trajan i stabilan angažman ukupnog klastera graditeljstva: počevši od projektiranja, proizvodnje i distribucije građevinskih materijala, do građenja, a zatim trajnog održavanja novih postrojenja. I sve to vezano uz nove tehnologije i znatan udjel visoko kvalificirane radne snage.

Sljedeća negativna posljedica po rast domaćeg BDP-a i zaposlenost vezana je uz izvozne rezultate koje ostvaruje nacionalna ekonomija, što je vidljivo iz sljedećeg komparativnog pregleda:

Graf 21
Prosječan rast izvoza, 2002.-2008.

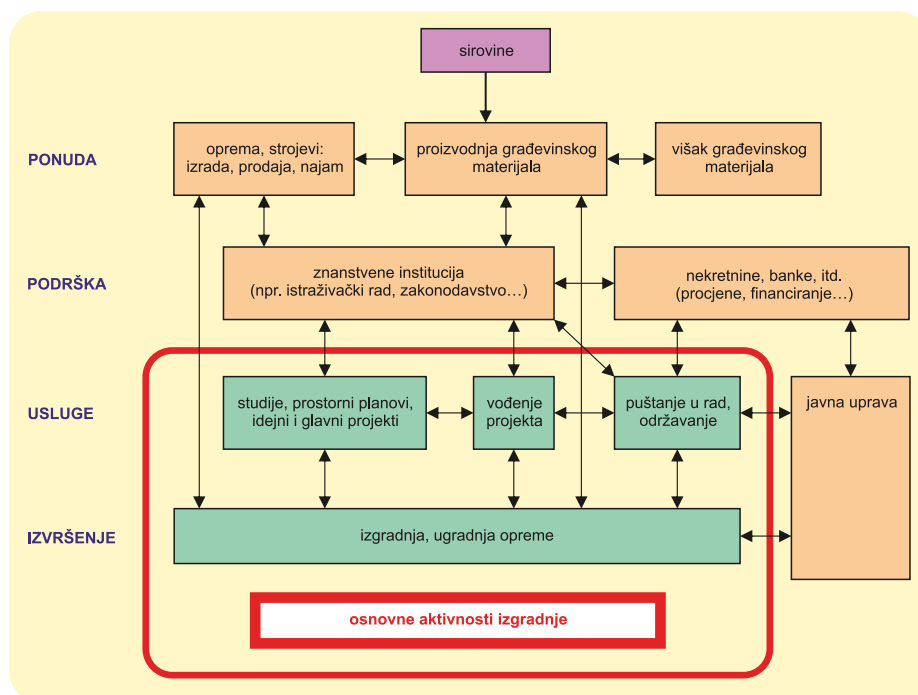
Izvor: A. Paić (OECD): *Novi zamah hrvatske konkurentnosti*, konferencija: *Međunarodna konkurentnost i poslovna privlačnost Hrvatske*, HNB, Zagreb, 15. veljače 2013.

Izostanak, pak, aktivnih ekonomskih rezultata na području izvoza, značio je istodobno znatno manju proizvodnju unutar nacionalnog tržišta s direktnim i izvedenim posljedicama po sektor graditeljstva. Manje se investiralo i gradilo – ulagalo u poslovnu infrastrukturu i poslovne objekte. Istovremeno se i manje zapošljavalo i stvaralo nove kupovne moći u rukama sektora stanovništva, što je sužavalo kreditnu i ukupnu financijsku sposobnost za kupnju stambenog prostora.

Koji su sinergijski učinci i međusobna povezanost sektora graditeljstva sa srodnim i rubnim segmentima gospodarske aktivnosti, vidljivo je iz sljedećeg shematskog prikaza.

Prilog: Slika 3 na stranici 44.

Slika 3
Graditeljstvo i povezane aktivnosti

Izvor: Future qualification and skills needs in the construction sector, Policy and Business Analysis, Danish Technological Institute, Final Report, July 2009

Iskazani pregled potvrđuje što je sve potrebno učiniti i uskladiti da bi sektor graditeljstva ostvarivao optimalne rezultate. Istodobno, neupitna je snaga i utjecaj povratne veze i relacije; svaki neuspjeh ili niži stupanj efikasnosti u iskazanom povezivanju i poslovnoj suradnji utječe na interes za investicijske aktivnosti, njihovu atraktivnost i profitabilnost. A time se direktno strukturiraju intenzitet i ukupnost gospodarske aktivnosti unutar nacionalnog prostora i – krajnji rezultati: zaposlenost, dohodak i blagostanje nacije.

Uz naznačene strukturne i organizacijske pretpostavke za održavanje i nastavak djelatnosti hrvatskog graditeljskog sektora u europskim okolnostima, bitno je ukazati na novu, strukturnu dimenziju korištenja povoljnih sredstava EU-a za poticanje razvoja Europske unije te uklanjanje pojedinih vrsta razvojnih deficita. U tom smjeru važno je pravovremeno steći informaciju i uvid u novu praksu EU-a usmjerenu na ovo područje, a u kontekstu vlastitih prioriteta te poticanja određenih usmjerenja i primjereno tome odgovarajućih organizacijskih priprema.

Trendovi i usmjerenja Europske unije: poticaji i orijentacije

Komisija:

- je u kontekstu Kohezijske politike za razdoblje od 2014. do 2020. predložila da se znatan udio strukturnih i kohezijskih fondova djelotvorno rasporedi u ulaganja kojima se podupire prelazak na gospodarstvo s niskim emisijama ugljika, a posebice energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije, uključujući obnovu zgrada, a nastaviti će poticati korištenje revolvirajućih sredstava u ovom području kako bi se osigurao veći sinergijsko-poticajni učinak;
- će razviti osnovni skup zahtjeva za graditeljske radove kojima je potrebno udovoljiti u prekograničnim dionicama projekata transeuropske mreže (TEN) kako bi se osigurala minimalna tehnička usklađenost pojedinih nacionalnih postupaka izdavanja dozvola;
- će u proljeće 2013. organizirati konferenciju o inovacijama u sektoru graditeljstva kako bi se utvrdili tehnološki nedostaci duž cijelog lanca vrijednosti i kako bi se definirao akcijski plan za njihovo rješavanje.

Države članice pozvane su:

zajedno s drugim državama članicama i privatnim sektorom razviti zajedničke koordinirane inicijative u kojima povezuju istraživanje, tehnološki razvoj, inovativnu nabavu, certificiranje, osiguranje, međuregionalne klastere, itd. kako bi se ubrzala tržišna primjena novih znanja i tehnologija na razini EU-a i na regionalnim razinama. EU će podržavati te inicijative putem programa Horizont 2020 i Konkurentnost poduzeća i malih i srednjih poduzeća (COSME) 2014-2020, ne samo preko isplate izravnih bespovratnih sredstava, nego i putem financijskih instrumenata kojima se može poboljšati pristup malih i srednjih poduzeća financijskim sredstvima u obliku vlastitog kapitala i kredita.

Pozivaju se nacionalne i regionalne vlasti da osiguraju učinkovitu i komplementarnu uporabu raznih izvora podrške iz Europske unije, uključujući sredstava u sklopu kohezijske politike, pod uvjetom da povezani operativni programi dopuštaju takve mjere⁹.

⁹ Izvor: Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Strategy for the sustainable competitiveness of the construction sector and its enterprises, European Commission, Brussels, 31.7.2012, COM (2012) 433 final, str. 9

Imajući na umu naznačene nove okolnosti koje definiraju i nove mogućnosti, Republika Hrvatska je u svrhu što bolje pripreme za korištenje fondova EU-a, strukturirala i formalno (statistički i normativno) zaokružila dvije razvojne regije: Kontinentalna i Jadranska, koje mogu i moraju posjedovati razvojni i apsorpcijski kapacitet za generiranje novih projekata. Primjerice, u rasponu od izgradnje sveučilišnog kampusa Borongaj do Pelješkog mosta. Ili, pak, od (konačno) uspostave koncepta razvoja i financiranja energetske učinkovitosti (postojeće i nove zgrade) do projekata iz područja ekologije i zaštite okoliša: definitivnog zbrinjavanja otpada i korištenja kao sekundarne sirovine, sprečavanja daljnjeg zagađivanja akvatorija nereguliranim i netretiranim otpadnim vodama. Nastavno, od izgradnje novog kompleksa luke i lučkog prostora u Kvarnerskom zaljevu do mreže nizinskih pruga, što u svojoj ukupnosti osigurava kvalitetan europski i globalni intermodalni promet.

4. ZAKLJUČNO

Ulaskom u EU Hrvatskoj se otvara nova i prava prilika da jasno iskaže svoje deficite, a zatim ih pretvori u investicijske projekte, koje je jedino moguće realizirati uz snažnu participaciju sektora graditeljstva.

Hrvatska je uspjela proći kroz zahtjevan postupak normativnog usklađivanja europske pravne stečevine s nacionalnim zakonodavstvom, što je uz opće društvene i političke okvire bila pretpostavka za uključivanje u EU. Tim procesom bila je obuhvaćena i regulativa koja se na razini EU-a odnosi i na sektor graditeljstva. Sada je na redu onaj zahtjevniji i trajno otvoreni proces realnog tržišnog usklađivanja s novim okolnostima pojačanih mogućnosti i pojačane konkurencije. Ono što je do jučer ili do danas bio nedostatak – nedovoljan stupanj izgrađenosti na razini države, poglavito na području (poslovne) infrastrukture – sada ima šansu postati prednost. Kako i zašto? Zato što realizacija pojedinih projekata ujedno bitno podiže dosegnutu razinu BDP-a kao agregatnog pokazatelja ukupne društvene i ekonomske koristi pojedinih vrsta gospodarskih aktivnosti. Istodobno, te investicije sada je moguće u bitnom dijelu sufinancirati povoljnim, dijelom i bespovratnim sredstvima iz strukturnih i kohezijskih fondova EU-a. To je prilika koja se nakon izgradnje cestovnih prometnica visokih standarda i kvalitete, ali i slabog stupnja (ekonomskog) iskorištenja, ne smije propustiti.

Naime, otplata realiziranih kredita za izgradnju autoputova, a bez adekvatnog (nastavnog) razvoja ukupne cestovne ekonomije i uz dominantno korištenje sredstava iz klasičnih komercijalnih kredita, postalo je znatno opterećenje za sve porezne obveznike (proračun) te tako bitno utječe i na ukupnu ranjivost nacionalne ekonomije. Usporedbe radi, Portugal i Španjolska u EU razdoblju učinile su isto, ali uz snažnu financijsku participaciju Europske unije. Tako da Poljska, država (populacijski) slična po veličini Španjolskoj, ima tek desetinu mreže autoputova izgrađenih u toj zemlji. Slična je situacija i stanje sa stupnjem izgrađenosti i uređenosti željezničke mreže. No to je ujedno i prilika i otvoreni poziv za daljnje korištenje strukturnih i kohezijskih fondova.

Ulaskom u EU Hrvatskoj se otvara nova i prava prilika da jasno iskaže svoje deficite, a zatim ih pretvori u investicijske projekte koje je moguće realizirati jedino uz snažnu participaciju sektora graditeljstva. Dosadašnje nedovoljno investiranje u pojedine oblike gradske infrastrukture, posebice u javni transport, upravljanje vodama, te pročišćavanje voda, postaju mogući prioritetni projekti. Obnova i proširenje željezničke mreže te razvoj zračnih i morskih luka kao dio nove prometne infrastrukture EU-a pruža priliku za daljnji razvoj niza komplementarnih industrijskih i uslužnih aktivnosti. Programe je bitno formulirati i formatirati. To se odnosi na usvojene i važeće urbanističko-arhitektonske planove, kvalitetno projektiranje, točne i provjerljive brojke, striktno poštovanje (složenih i zahtjevnih) administrativnih procedura, koji su put do oporavka, pa i novog početka hrvatskog sektora graditeljstva.

Za taj novi put pomne su pripreme itekako važne. To znači, uspostaviti trajnu radnu suradnju i interakciju na relaciji država – organizirana struka i stručnjaci – poslovni sektor – sektor obrazovanja – tržište rada. Drukčije rečeno, uspostaviti u tekstu naveden *triple helix* model suradnje unutar nacionalnih okvira. Upravo trajna odsutnost takve organizacijske komponente pruža odgovor na pitanje zašto uza sve postojeće mogućnosti i potpore, investicijska aktivnost u Republici Hrvatskoj zaostaje: a) za realnim potrebama i mogućnostima; b) za uspjehom drugih država u regionalnom okruženju; c) za svojom ulogom i odgovornošću da svojim djelovanjem potakne rast BDP-a i niz drugih gospodarskih aktivnosti te zapošljavanje kapaciteta nacionalne ekonomije u cjelini.

Literatura:

1. *Communication from the Commission to the European Parliament and the Council – Strategy for the sustainable competitiveness of the construction sector and its enterprises*, European Commission, Brussels, 31.7.2012, COM (2012) 433 final
2. *European construction outlook to 2014*, Economisch Instituut voor de Bouw, Oebele Vries, 8th December 2011,
3. *Future qualification and skills needs in the construction sector, Policy and Business Analysis*, Danish Technological Institute, Final Report, July 2009
4. *FWC Sector Competitiveness Studies N B1/ENTR/06/054 – sustainable Competitiveness of the Construction Sector, Final Report*, European construction Industry Federation (ECORYS), Rotterdam, 2012; <http://www.ecorys.com/>
5. Paić, A. (OECD): *Novi zamah hrvatske konkurentnosti*, konferencija: Međunarodna konkurentnost i poslovna privlačnost Hrvatske, HNB, Zagreb, 15. veljače 2013.
6. *Pregled osnovnih statističkih podataka u sektoru graditeljstva RH*, Razdoblje: siječanj-lipanj 2012., HGK, Sektor za graditeljstvo i komunalno gospodarstvo, Zagreb, ožujak 2013
7. *RBA Analize: Jesmo li dotaknuli dno?*, ISSN 1332-9391, Raiffeisen istraživanja, broj 409, travanj 2013
8. *Sektorske analize – Građevinarstvo i nekretnine*, Ekonomski institut i Poslovni dnevnik, broj 13, godina 1, Zagreb, rujan/2012
9. Stawinska, A.: *Industry, trade and services*, Eurostat – *Statistic in Focus*, 7/2010; http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-10-007/EN/KS-SF-10-007-EN.PDF
10. *Vienna Main Station Overall Project*, dostupno na: http://www.hauptbahnhof-wien.at/de/Presse/Publikationen/Folder/VIENNA_CENTRAL_STATION_Imagefolder_engl.pdf
11. *Why is the Central European construction sector so interesting? A private equity perspective*, Deloitte; [http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Albania/Local%20Assets/Documents/al_ce_onstruction_08\(1\).pdf](http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Albania/Local%20Assets/Documents/al_ce_onstruction_08(1).pdf)

Prilog :

Kompleksni investicijski projekt: infrastruktura, stambena izgradnja, urbana obnova i novi poslovni kompleks
http://www.hauptbahnhof-wien.at/de/Presse/Publikationen/Folder/VIENNA_CENTRAL_STATION_Imagefolder_engl.pdf

**III.
NORMATIVNO-
REGULATORNI
ASPEKTI
ULASKA RH U EU
ZA SEKTOR
GRADITELJSTVA**

III. NORMATIVNO-REGULATORNI ASPEKTI ULASKA RH U EU ZA SEKTOR GRADITELJSTVA

1. Uvod **51**
 - 1.1 Pristup i konkurentnost hrvatskih inženjera na europskom tržištu **51**
 - 1.2 Regulirane profesije **54**
2. Nova regulativa u Republici Hrvatskoj **56**
 - 2.1. Zakonodavstvo Europske unije **57**
 - 2.1.1. Primarno zakonodavstvo **58**
 - 2.1.2. Sekundarno zakonodavstvo **59**
 - 2.1.3. Objava i oznaka akata zakonodavstva Europske unije **61**
 - 2.1.4. Baze za dostupnost aktima **61**
 - 2.1.5. Jezik dokumenata **61**
 - 2.1.6. Nadzor nad provedbom prava Zajednice **62**
 - 2.1.7. Adrese važne za pristup aktima Europske unije **62**
 - 2.2. Uredbe i direktive u zakonima Republike Hrvatske **63**
 - 2.3. Pravni okviri za djelatnost projektiranja i stručnog nadzora **63**
 - 2.3.1. Pravni okvir EU-a **63**
 - 2.3.2. Pravni okvir RH **64**
 - 2.3.3. Pravni okvir drugih država članica EU-a **64**
 - 2.3.4. Sporazumi sklopljeni prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji **65**
 - 2.4. Direktiva o uslugama **65**
 - 2.5. Direktiva o reguliranim profesijama / Zakon o reguliranim profesijama **69**
 - 2.5.1. Direktiva 2005/36/EZ u praksi kroz pojedine uredbe **70**
 - 2.6. Zaključak **73**
3. Položaj hrvatskih inženjera ulaskom u Europsku uniju **75**
 - 3.1. Sloboda kretanja usluga **76**
 - 3.1.1. Osnovni uvjeti u odnosu na direktive za pružanje usluga **76**
 - 3.2. Pravni okvir za pristupanje tržištu drugih država **76**
 - 3.3. Zaključak **77**
4. Utjecaj strane konkurencije na poslovanje **78**
 - 4.1. Tko može pružati usluge na teritoriju Republike Hrvatske **78**
 - 4.2. Koje su moguće mjere „ograničenja“ za pristup konkurencije na tržište RH **79**
 - 4.2.1. Kompenzacijske mjere **80**
 - 4.2.2. Javna nabava **81**
 - 4.3. Zaključak **81**
5. Uloga Hrvatske komore inženjera građevinarstva za usluge iz sektora graditeljstva **82**
 - 5.1. Pravni okvir **82**
 - 5.2. Stručno i akademsko priznavanje visokoškolskih kvalifikacija **83**
 - 5.3. Priznavanje kvalifikacija za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i poslova vođenja građenja u Republici Hrvatskoj **85**
 - 5.4. Priznavanje inozemne stručne kvalifikacije **88**
 - 5.5. Poznavanje jezika **88**
 - 5.6. Pojmovnik **88**
 - 5.7. Internetske stranice **92**
 - 5.8. Zaključak **93**
6. Najčešća pitanja o priznavanju stručnih kvalifikacija uz Direktivu 2005/36/EZ **93**

NORMATIVNO- REGULATORNI ASPEKTI ULASKA RH U EU ZA SEKTOR GRADITELJSTVA

„Učini što možeš, onime što imaš, ondje gdje jesi.“
T. Roosevelt

1. UVOD

1.1. Pristup i konkurentnost hrvatskih inženjera na europskom tržištu

Kako se bliži datum ulaska Republike Hrvatske u EU, nameće se pitanje kako će se naše male i srednje tvrtke nositi sa svim problemima zajedničkog tržišta, hoće li i u kojoj mjeri zapravo biti konkurentne cijenom i kvalitetom roba i usluga? Odgovor na to pitanje teško je dati, ali treba se prikloniti iskustvima Europske komisije koja ističe da je za postizanje dobrih rezultata u poslovanju izuzetno važan dobar poslovni pristup, s obzirom da se u okviru Unije govori o tržištu javne nabave koje vrijedi 1/6 ukupnog BDP-a Unije. Znatian dio tih sredstava povlače upravo male i srednje tvrtke. Malo i srednje poduzetništvo u EU predstavlja 99% svih tvrtki te osigurava dvije trećine zaposlenosti u privatnom sektoru. Treba napomenuti kako su mali i srednji poduzetnici koji posluju na jedinstvenom tržištu EU-a suočeni s administrativnim ograničenjima koja velikim dijelom proizlaze iz raznolikosti nacionalnih tržišta, ali i infrastrukturnih manjkavosti uz ograničenost potražnje za proizvodima i uslugama. Također, suočavaju se s nedostatkom kvalificirane radne snage te upravljačkih kapaciteta.

Sve to može biti izazov u korištenju mnogih prilika koje pruža EU. Jedna od odlučujućih, koja se pruža državi članici, pristup je jedinstvenom tržištu od 500 milijuna ljudi. Pristup jedinstvenom tržištu ne stvara prilike samo za izvoznike i proizvođače već i za sve ostale građane koji dobivaju priliku

Na temelju Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, stvaraju se novi uvjeti za zakonodavstvo Republike Hrvatske.

raditi i obrazovati se na području EU-a. U svim zemljama EU-a, starim i novim, strahovalo se od migracije radne snage, no taj se strah pokazao neutemeljenim. Mobilnost radne snage u EU još je uvijek niska – samo 2% stanovništva radi u nekoj drugoj zemlji članici. Otvaraju im se bolji uvjeti poslovanja, uz širenje poslovanja na dinamičnom tržištu EU-a uz znatno olakšan pristup. Osim uklanjanja diskriminatornih trgovinskih barijera, proširenje poslovanja hrvatskih poduzetnika moguće je i uz uklanjanje prepreka koje mogu izazvati raznovrsni administrativni postupci, jezična raznolikost, ali i manjak informacija o poslovanju na tržištu druge države članice.

*Ugovor o EU
navodi dvije
temeljne
slobode...: slobodu
poslovnog nastana
i slobodu
prekograničnih
usluga.*

Pravo poslovnog nastana jamči uklanjanje svih diskriminatornih ograničenja i barijera. Tako je obavljanje djelatnosti za sve državljane država članica EU-a, fizičke i pravne osobe, ravnopravno, odnosno djelatnosti se obavljaju pod ravnopravnim uvjetima. Nadalje, uzajamno priznavanje kvalifikacija pruža mogućnost za hrvatske građane da, na temelju kvalifikacije stečene u Hrvatskoj, obavljaju djelatnost na području druge države članice EU-a. Ista prava vrijede i za državljane država članica Unije u odnosu na obavljanje djelatnosti na hrvatskom tržištu, na temelju kvalifikacije stečene u drugoj državi članici EU-a. Moguće poteškoće koje nastaju zbog različitosti administrativnih sustava država članica prevladavaju se u okviru Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta (*Internal Market Information System*). Mogućnost korištenja SOLVIT mreže značit će mogućnost rješavanja spornih pitanja izvan sudskih postupaka. Djelovanje SOLVIT centara, koji su uspostavljeni u svakoj državi članici EU-a, omogućava rješavanje pritužbi u okviru nacionalnih administrativnih aparata država. Na taj način hrvatski građani mogu jeftinije, brže i učinkovitije, bez nepotrebnih odugovlačenja, izbjeći trome postupke.

Stoga je za očekivati da će hrvatski inženjeri prepoznati svoj interes i priliku koja se otvara članstvom Hrvatske u EU.

Potrebe za visokokvalificiranim radnicima u EU do 2020. godine povećat će se, a za niskokvalificiranim radnicima smanjiti. Ekonomska kriza u EU još više je naglasila potrebu za povećanjem broja visokoobrazovanih radnika, pa obrazovanje postaje ključni čimbenik u borbi protiv nezaposlenosti. Europske udruge poslodavaca ističu da će se potrebe za visokokvalificiranim radnicima u EU do 2020. godine povećati za 16 milijuna, dok će zahtjevi za srednjeobrazovanim radnicima porasti tek za 3,5 milijuna. Istovremeno bi se potreba za niskokvalificiranim radnicima trebala smanjiti za čak 12 milijuna. Tijekom veljače 2011. godine Europska komisija objavila je „Program za nove vještine i poslove“. Program nastoji pridonijeti ostvarivanju ciljeva strategije „Europa 2020.“, u području obrazovanja i zaposlenosti. U dokumentu se pokušavaju dati odgovori na rastući disbalans između ponude i potražnje na tržištu rada, pa je taj dokument vrlo važan za Hrvatsku koja 2013. godine ulazi u članstvo EU.

Za Hrvatsku, buduću članicu EU-a, važna je i činjenica da je u sklopu tih programa razvijen sustav kvalifikacija koji se temelji na kompetencijama i koji je neovisan o načinu na koji su znanja i vještine stečeni.

Već sada u EU postoje natječaji na koje se mogu prijaviti hrvatski državljani, bez obzira na to što Hrvatska još nije članica EU-a. Pritom je važno provjeriti prepoznatljivost kvalifikacija ili svjedodžbi na tržištu EU-a. Hrvatska sudjeluje u Bolonjskom procesu i provodi Lisabonsku konvenciju, te je kao takva prepoznata od europskih država, koje priznaju hrvatske svjedodžbe i diplome. Priznavanje kvalifikacija jedno je od najvažnijih pitanja za hrvatske građane koji žele živjeti i raditi u zemljama Europske unije ili za one koji se vraćaju u Hrvatsku nakon studija u inozemstvu. Za hrvatske državljane koji žele raditi u EU primjenjivat će se administrativno prihvatljive nacionalne prakse, kao i na sve druge državljane država članica EU-a. Više pojedinosti može dati Nacionalni ENIC/NARIC ured u Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa.

Hrvatska će ulaskom u EU morati otvoriti svoje tržište rada za građane iz drugih država članica. To znači da će se europski građani moći zapošljavati u Hrvatskoj bez radnih dozvola ili bilo kojih drugih ograničenja. Pri javljanju na natječaje europski građani ni na koji način neće smjeti biti diskriminirani, dok će se obveza poznavanja hrvatskog jezika moći primjenjivati na individualnoj osnovi, od slučaja do slučaja.

S radnicima migrantima iz EU-a morat će se postupati jednako kao i s domaćim radnicima u pogledu uvjeta rada te socijalnih i poreznih olakšica, s tim da će se prava koja proistječu iz rada odnositi i na radnike i na članove njihovih obitelji. Hrvatska će moći privremeno ograničiti svoje tržište rada samo za građane onih država članica koje će nakon ulaska u EU uvesti tzv. tranzicijska razdoblja (2+3+2), unutar kojih će priječiti slobodno zapošljavanje hrvatskih građana na svom teritoriju. Ipak, kako je riječ o mjeri na osnovi reciprociteta, Hrvatska neće biti u prilici ograničavati pristup svom tržištu rada za građane onih država članica koje ne primjenjuju tranzicijska razdoblja. Prema najavama, tzv. tranzicijsko razdoblje uvest će: Njemačka, Austrija, Francuska, Italija i Velika Britanija. Države koje će uvesti tu mjeru najvjerojatnije je neće zahtijevati za razdoblje od sedam godina nego kraće, s obzirom da je hrvatsko tržište rada malo, pa kao takvo ne bi trebalo predstavljati prijetnju vezanu uz moguće poremećaje.

Za očekivati je da samim ulaskom u EU neće doći do značajnijih promjena na tržištu rada. Iako su plaće u Hrvatskoj veće nego u nekim novim državama članicama, one su još daleko od prosjeka u starim državama članicama koje su cilj migracije radne snage s istoka na zapad kontinenta. Osim toga, hrvatsko tržište rada još uvijek je vrlo kruto. Troškovi otpuštanja i zapošljavanja vrlo su visoki, a sustav tržišta rada nije dovoljno fleksibilan. Takva će se situacija trebati mijenjati u skoroj budućnosti jer bi se Hrvatska nakon izlaska iz krize mogla suočiti s manjkom radne snage, pogotovo visoko kvalificirane, te će rasti potreba za privlačenjem radnika iz drugih država članica.

Mogućnost slobodnog zapošljavanja u drugim državama članicama najkonkretniji je učinak ulaska u EU. Iako je prilikom proširenja na države srednje i istočne Europe (2004.-2007.) većina starih država članica uvela tzv. tranzicijska razdoblja u trajanju od najviše sedam godina, Velika Britanija, Irska i Švedska od samog su početka provodile politiku „otvorenih vrata“, dok su druge države članice svoja tržišta rada postupno otvarale.

Usluge čine oko 70% gospodarske aktivnosti EU-a.

Rezultat takve politike bio je odlazak više od dva milijuna radnika iz novih u stare države članice, najvećim dijelom u Veliku Britaniju i Irsku.

Sloboda kretanja radnika različito je utjecala na nove države članice. U nekima, kao što su Litva, Poljska, Rumunjska i Bugarska, došlo je do snažnog migracijskog vala prema Zapadu, dok države poput Mađarske, Slovenije ili pak Češke Republike bilježe relativno slab interes svojih građana za korištenje te slobode. Mogućnost rada u starim državama članicama najjače je utjecala na Rumunjsku, koju je, prema podacima, napustilo oko 2,5 % radno sposobnog stanovništva.

1.2. Regulirane profesije

Regulirane su profesije one u kojima se osoba ne može zaposliti samo s diplomom, nego postoje još neki dodatni uvjeti.

Regulirane profesije jedno su od malobrojnih područja u kojima Europska unija izravno utječe na obrazovne sustave zemalja članica. Pojednostavljeno, regulirane su profesije one u kojima se osoba ne može zaposliti samo s diplomom, nego postoje još neki dodatni uvjeti. Regulirane profesije iznimno su važno pitanje, kako za građane koji su završili studij u području koje je regulirano, tako i za građane koji se koriste njihovim uslugama. S obzirom na važnost reguliranih profesija u funkcioniranju nekoga društva ili gospodarstva, Europska unija je o priznavanju reguliranih profesija donijela Direktivu 2005/36/EC. Ta posebna Direktiva postavlja osnovne uvjete za priznavanje reguliranih profesija u cijeloj Europskoj uniji, temeljem nje svi građani Europske unije mogu biti sigurni da će im usluge pružati kompetentni stručnjaci, a svi stručnjaci mogu biti sigurni da će imati priliku dokazati svoje znanje kroz pružanje usluga bez diskriminacije. Direktiva EU-a to postiže kroz nekoliko mehanizama: automatsko priznavanje na temelju usklađivanja minimalnih uvjeta osposobljavanja, priznavanje na osnovi profesionalnog iskustva i priznavanje prema općem sustavu priznavanja.

Na priznavanje stručnih kvalifikacija za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i vođenja građenja u Republici Hrvatskoj, primjenjuje se opći sustav priznavanja kvalifikacija u skladu sa Zakonom o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija te općim propisima Komore. Poslovi projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i vođenja građenja u Republici Hrvatskoj, poslovi su reguliranih profesija prema Popisu reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj koje je izdala Vlada Republike Hrvatske.

Pristup reguliranoj profesiji ili bavljenju takvom profesijom u Republici Hrvatskoj uvjetovan je određenim stručnim kvalifikacijama. Komora je dužna dopustiti pristup toj profesiji i bavljenje tom profesijom pod istim uvjetima koji se primjenjuju na državljane i državljanke Republike Hrvatske i to kandidatu koji:

- a) je stekao stručnu kvalifikaciju u državi ugovornici EEP-a i posjeduje potvrdu o kompetencijama ili dokaz o formalnoj osposobljenosti koji traži država ugovornica EEP-a za obavljanje regulirane profesije, ili
- b) je obavljao tu profesiju u punom radnom vremenu najmanje dvije godine u zadnjih deset godina u državi ugovornici EEP-a u kojoj ta profesija nije regulirana, pod uvjetom da kandidat posjeduje jednu ili više potvrda o kompetencijama ili dokaza o formalnoj osposobljenosti.

Komora je dužna dopustiti pristup reguliranoj profesiji i bavljenje tom profesijom pod istim uvjetima koji se primjenjuju na državljane i državljanke Republike Hrvatske i to kandidatu koji:

- a) je stekao stručnu kvalifikaciju u trećoj državi i
- b) ima tri godine stručnog iskustva u određenoj profesiji na području države ugovornice EEP-a, koja je priznala formalnu osposobljenost stečenu u trećoj državi time što je dopustila kandidatu da obavlja tu profesiju unutar njezinih granica i prema važećim propisima i ako je potvrđena od strane te države.

Svi ti sustavi priznavanja nešto su jednostavniji kad osoba ne želi svoje usluge pružati trajno, nego samo povremeno ili privremeno. No o privremenom pružanju usluga samostalno odlučuje svaka država. Hrvatska je Direktivu EU-a uvela u svoj pravni sustav 2009. godine, kada je donijela Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija. Za većinu hrvatskih državljana taj zakon nije relevantan, nego će, ako budu mobilni, koristiti slične zakone u drugim državama. No hrvatski građani koji su završili studij ili su se bavili nekom reguliranom profesijom u zemljama Europske unije, a potom se žele vratiti u Hrvatsku, na temelju toga zakona lakše će ostvariti svoja prava nego prije.

S obzirom na svoju važnost, priznavanje reguliranih profesija kompliciranije je nego u drugim područjima. Države članice Europske unije žele olakšati mobilnost svih građana tako da osobama koje se žele baviti reguliranom profesijom u drugim državama stoji na raspolaganju široka lepeza informacija.

Glavna europska stranica, s linkovima na sve druge stranice, dostupna je preko: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm. Nacionalna kontakt-točka za priznavanje reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj je Agencija za znanost i visoko obrazovanje www.azvo.hr. O svim formalnostima koje treba obaviti u državi članici domaćinu, informacije se mogu dobiti na jedinstvenoj kontaktnoj točki uspostavljenoj sukladno Direktivi 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_sl.htm. Informacija o osnivanju tvrtke u nekoj od zemalja EU-a dostupne su na internetskoj stranici Europske komisije: http://ec.europa.eu/youreurope/business/starting-business/setting-up/index_en.htm.

*Smisao EU-a
upravo i jest
stvaranje
jedinstvenog
unutarnjeg tržišta.*

2. NOVA REGULATIVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zaključno valja istaknuti da one države, ali i pravne i fizičke osobe, koje će se bolje snalaziti u pravnom i institucionalnom „labirintu“ EU-a, moći će lakše i bolje promovirati i štiti vlastite interese. EU pruža velike mogućnosti, no isto tako često je put za njihovu realizaciju povezan s prolaskom kroz spomenuti „labirint“.

Dr.sc. Kristian Turkalj, Koja su glavna tijela EU i koje su njihove uloge i nadležnosti, EUčionice, 2013/02/11

Danom pristupanja Europskoj uniji Republika Hrvatska mora poštovati i primjenjivati zakonodavstvo Zajednice koje je na snazi. Na to se obvezala potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (potpisan 2001. godine). Cjelokupna pravna stečevina (*Acquis communautaire* ili često samo *Acquis*¹) skup je prava i obveza koji obvezuju i povezuju sve države članice unutar Europske unije.

Acquis obuhvaća: sadržaj, načela i političke ciljeve osnivačkih ugovora, zakonodavstvo na temelju tih ugovora, presude Suda EU-a, odredbe proizašle iz Ugovora i donesene u postupcima odlučivanja u institucijama Europske unije, deklaracije i rezolucije koje je Unija usvojila, mjere koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, mjere koje se odnose na pravosuđe i unutarnje poslove, međunarodne ugovore koje je sklopila Zajednica, kao i ugovore između država članica u području djelovanja Unije.

Pravna stečevina Zajednice je ukupnost svih zajedničkih prava i obveza koje povezuju sve države članice unutar EU-a.

Acquis obuhvaća, tako kažu, oko 100.000 tisuća stranica objavljenih u Službenim novinama Europske unije. Na sreću, samo dio tog obimnog „štiva“ odnosi se i obavezan je za primjenu u graditeljstvu, drugi, veći dio, određuje naše živote u cjelini.

Od 1. srpnja 2013. zakonodavstvo Republike Hrvatske je primarno i sekundarno zakonodavstvo Zajednice na način izravne ili neizravne primjene implementiranjem ciljeva u nacionalno zakonodavstvo. Dio nacionalnog zakonodavstva Republike Hrvatske i dalje će normativno određivati područja koja nisu pokrivena zakonodavstvom Zajednice, barem ne za sada.

Osim primarnog i sekundarnog zakonodavstva treba dobro poznavati i neobvezujuće propise (*soft law*), koji nisu pravno obvezujući, ali su značajni i često potrebni za razumijevanje pojedinog akta.

Ne postoje akti zajednice koji definiraju strukturiranje nacionalnog zakonodavstva država članica. Postoje preporuke, no načini implementacije su različiti; nisu isti čak ni unutar zakonodavstva Republike Hrvatske.

Postupak usklađivanja počeo je datumom potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (2001. godine) i stalno se provodi, i provoditi će se, jer je zakonodavstvo Europske unije živa materija, podložna stalnim promjenama.

Primjena primarnog i dijela sekundarnog zakonodavstva (uredbe) moguća je tek danom pristupanja; te akte zakonodavstva Zajednice, naime, ne može primjenjivati država kandidat.

Citat iz Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji

- *Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji je međunarodni ugovor između država članica EU-a i Hrvatske, čije je sklapanje i stupanje na snagu pravna pretpostavka za ostvarivanje članstva Hrvatske u Europskoj uniji i Europskoj zajednici za atomsku energiju.*
- *Ugovorom o pristupanju utvrđuje se da Hrvatska, po njegovu stupanju na snagu, postaje stranka temeljnih ugovora EU-a. U njemu se ujedno utvrđuju uvjeti za primanje Hrvatske u članstvo EU-a, kao i prilagodbe primarnih i sekundarnih propisa EU-a koje su potrebne radi tog primanja u članstvo.*
- *Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji stupa na snagu 1. srpnja 2013. pod uvjetom da sve isprave o ratifikaciji budu položene prije toga datuma kod talijanske Vlade.*

2.1. Zakonodavstvo Europske unije

Načelo jedinstvenog unutarnjeg tržišta:

Slobodan protok ljudi, roba, usluga i kapitala

(Rimski ugovor, TEC iz 1957. do Lisabonskog ugovora, TEU iz 2009.)

Zakonodavstvo Europske unije (Zajednice) od Lisabonskog ugovora dijeli se na primarno, sekundarno i tercijarno zakonodavstvo, s različitim značenjem i obvezama primjene.

2.1.1. Primarno zakonodavstvo

Primarno zakonodavstvo su osnivački ugovori od Pariškog ugovora iz 1952. godine do Lisabonskog ugovora iz 2009., a osnovna načela koja postavljaju jesu:

Temeljne slobode zajedničkog unutarnjeg tržišta:

- sloboda kretanja roba (čl. 28. Ugovora EZ),
- sloboda poslovnog nastana (čl. 43. Ugovora EZ),
- sloboda pružanja usluga (čl. 49. Ugovora EZ).

Temeljne odredbe i zabrane:

- zabrana diskriminacije na osnovi nacionalnosti (čl. 81. Ugovora EZ),
- odredbe tržišnog natjecanja (čl. 81. Ugovora EZ).

Glavni osnivački ugovori:

- Ugovor o Europskoj zajednici za ugljen i čelik (Treaty establishing the European Coal and Steel Community) (TECSC, 1952.², Pariški ugovor), istekao 23. srpnja 2002.
- Ugovor o osnivanju Europske ekonomske zajednice (Treaty of European Economic Community) (TEEC, 1958., Rimski ugovor),
- Ugovor o Europskoj zajednici za atomsku energiju (European Atomic Energy Community – EURATOM) (EURATOM, 1958., Rimski ugovor),
- Ugovor o Europskoj uniji (Treaty on European Union) (TEU, 1993., ugovor iz Maastrichta (prvi put naziv Europska unija)
- Ugovor o Europskoj uniji (Treaty of European union) (zvan i Reformski ugovor) (TEU, 2009. Lisabonski ugovor, često nazivan i reformski ugovor). Lisabonski ugovor pojašnjava ovlasti koje pripadaju EU, državama članicama i ovlasti koje dijele.

Pri pridruživanju novih država članica osnivački ugovori se dopunjuju.

Ugovori na snazi:

- Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union (2010)³
- Consolidated versions of the Treaty establishing the European Atomic Energy Community⁴

² Navode se godine kada je Osnivački ugovor stupio na snagu

³ Ugovor o Europskoj uniji (Lisabonski ugovor) je konsolidirani tekst dva ugovora, Ugovora o Europskoj uniji (iz Maastrichta) i Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Ovaj drugi je ustvari preimenovani Ugovor o Europskoj ekonomskoj zajednici (Rimski ugovor iz 1958). Znači TEU (2009.) = TFEU (1958.) + TEU (1993.)

⁴ Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju (EURATOM)

2.1.2. Sekundarno zakonodavstvo

Sekundarno zakonodavstvo su akti koje donose institucije Europske unije (zajednički Europski parlament i Vijeće, manje zasebno Vijeće ili Europska komisija).

Akti koji čine ovaj dio zakonodavstva Europske unije jesu:

- uredbe (*Regulations*)
- direktive (*Directives*)
- odluke (*Decisions*)
- rezolucije (*Resolutions*)
- preporuke (*Recommendations*)
- priopćenja (*Communications*)
- ispravke (*Coregendum*)
- mišljenja (*Opinions*)
- izjave (*Declarations*)
- uredbe.

Prva tri navedena akta pravno su obvezujuća u državama članicama, na razne načine. Ostali su uglavnom neobvezujući (npr. preporuke, mišljenja) i zbog manjeg značaja često se nazivaju „drugi akti“.

Uredbe (*Regulations*)

Obvezuju u cijelosti i izravno su primjenjive u državama članicama nakon objave u Službenom listu EU. Obvezujuće su od datuma navedenog u njezinu tekstu (najčešće 20 dana od dana objave). Uredbe Europske unije po pravnoj su snazi iznad nacionalnih pravnih izvora.

Direktive (*Directives*)

Definiraju rezultate (ciljeve) koji se žele postići, a države članice obvezuju na ostvarenje rezultata. Pritom ostavljaju slobodu izbora načina ostvarenja rezultata. Direktive su vrlo precizne pa često ostavljaju veoma malo prostora. U nacionalno zakonodavstvo moraju biti unesene od datuma koji je naveden u tekstu direktive.

Odluke (*Decisions*)

Izravno su primjenjive i obvezuju one na koje se odnose (države, pravne osobe, fizičke osobe). Donosi ih Komisija ili Vijeće EU.

Preporuke (*Recommendations*) i mišljenja (*Opinions*) nisu obvezujući, što znači da ih oni kojima su upućeni nisu dužni primijeniti. Mišljenja i preporuke imaju isključivo političku težinu, no mogu imati neizravan pravni učinak ako stvore preduvjete za donošenje obvezujućih akata.

Uredbe koje nemaju obveznu primjenu odnose se na unutarnju organizaciju načina funkcioniranja institucija EU-a i institucije su ih dužne primjenjivati.

Rezolucije, deklaracije, obavijesti, zaključci, pravilnici su akti koji nisu predviđeni Osnivačkim ugovorima, već su nastali kroz institucionalnu praksu. Njihovi su ciljevi raznoliki, izražavaju mišljenje ili želju, najavljuju, prethode ili pripremaju obvezujuće akte, nisu obvezujući.

2.1.3. Objava i oznaka akata zakonodavstva Europske unije

Objavljaju se u Službenom listu Europske unije (Official Journal of the EU), serijama L, C i S.

- Serija L (*Legislation*) namijenjena je zakonskim aktima (primarno zakonodavstvo i najvažniji akti sekundarnog zakonodavstva).
- Serija C (*Information and Notices*) sadržava natječaje za radna mjesta u institucijama EU-a, neka stajališta i zapisnike Vijeća EU i Europskog parlamenta.
- Serija S (*Supplement*) objavljuje priopćenja, mišljenja, tendere i ponude za javne radove.

Oznaka akata, među ostalim, pokazuje o kojoj se vrsti akta radi i o godini donošenja.

Prvi broj sektor: osnivački ugovori, međunarodni ugovori, sekundarno zakonodavstvo i sl.

Sljedeća 4 broja: godina donošenja

Slovo: R uredba, L direktiva, D odluka

Referentni broj od 4 znamenke

Pročišćeno zakonodavstvo (*Consolidated Legislation*)

2.1.4. Baze za dostupnost aktima

Postoji službena javna baza podataka koju je izradila i koju održava Europska komisija za akte zakonodavstva Zajednice (EUR-Lex) i baza akata implementacije u nacionalna zakonodavstva (N-Lex).

EUR-Lex daje mogućnost jednostavnog pretraživanja i pristupa svim dokumentima. Primjerice, za svaku direktivu u pregledu pod naslovom Bibliographic notice, na raspolaganju su podaci o području koje pokriva (odjeljak Classifications, EUROVOC descriptor) i podaci o aktima nacionalnog zakonodavstva za provedbu pojedine direktive. Akti implementacije (u odjeljku Display the national implementing measures, MNE) navode se po pojedinim državama članicama, veoma su različite po broju, a onda vjerojatno i sadržaju.

Adresa: <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/en/index.htm>.

N-Lex je baza podataka Europske komisije koja sadržava linkove za akte nacionalnog zakonodavstva kojima se provodi određena direktiva.

Adresa: http://eur-lex.europa.eu/n-lex/index_en.htm

2.1.5. Jezik dokumenata

Uredbe se objavljuju na svim službenim jezicima Europske unije, s hrvatskim ukupno 24; direktive na četiri jezika: engleskom, francuskom, njemačkom i španjolskom, a velik broj drugih dokumenata samo na engleskom.

Sekundarno zakonodavstvo, koje stupa na snagu na dan pristupanja, prevodi se na hrvatski jezik i postupno objavljuje u Posebnom izdanju Službenoga lista Europske unije.

Adresa: http://eur-lex.europa.eu/hr/enlargement/enlargement_2013.html

Posebno izdanje 2013.

Posebno izdanje Službenog lista Europske unije na hrvatskom jeziku sadržava akte koje su donijele institucije EU-a i Europska središnja banka prije 1. srpnja 2013. godine. Cjelokupno izdanje obuhvaća više svezaka.

Cjelokupni je sadržaj podijeljen na 20 poglavlja, u skladu s podjelom u Registru važećeg zakonodavstva Europske unije. Tekstovi akata u sklopu svakog poglavlja donose se u više svezaka. Poredak tekstova obuhvaćenih pojedinim sveskom slijedi kronološki red njihovog izvornog izdanja.

Svesci posebnog izdanja izdavat će se postupno.

(tekst sa stranice EUR-Lex: Pristup zakonodavstvu Europske unije)

2.1.6. Nadzor nad provedbom prava Zajednice

Za nadzor nad provedbom prava/zakonodavstva Zajednice u državama članicama nadležna je Europska komisija. Komisija prati mjere koje usvajaju institucije država članica radi primijene prava Zajednice u nacionalnim pravnim sustavima. Najčešće se radi o transpoziciji europskih direktiva u nacionalni pravni sustav država članica, pri čemu država mora ostvariti cilj zacrtan u direktivi slobodno birajući način, tj. akt nacionalnog prava kojim će zacrtano ostvariti.

Na stranici Glavnog tajništva Europske komisije (Application of EU Law) podaci su o slučajevima povrede europskog prava.

2.1.7. Adrese važne za pristup aktima Europske unije

Tko želi dobiti potpunije informacije o pojedinom aktu može izravno pristupiti navedenim adresama:

<http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/lif/> Popis i tekst odredaba propisa Europske unije na snazi

<http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/com/> Popis i tekst odredaba prijedloga propisa

<http://www.europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/> Ugovor o Europskoj zajednici i Ugovor o Europskoj uniji

<http://europa.eu.int/abc/obj/treaties/en/entoc.htm> Ugovor o Europskoj zajednici za ugljen i čelik i Ugovor o Europskoj zajednici za atomsku energiju

<http://europa.eu.int/celex/> CELEX

<http://curia.eu.int/en/recdoc/indexaz/> Tekstovi presuda

*Hrvatski će
inženjeri od 1.
srpnja 2013.
godine na tržištu
rada u Europskoj
uniji načelno imati
isti položaj i prava
kao i inženjeri
drugih država
članica ili država
EEA.*

2.2. Uredbe i direktive u zakonima Republike Hrvatske

Jedan dio akata za obveznu primjenu su uredbe čija je primjena (stavljanje propisa na snagu) prvi korak u usklađivanju/preuzimanju zakonodavstva; jednostavnija je i brža u odnosu na direktive. Ostale faze mogu biti jednako složene, a misli se na faze poštovanja, izvršenja i osiguranja izvršenja.⁵

Odredbe direktiva transponirane su u zakone i podzakonske akte koji su na snazi već dulji niz godina (neki već desetak godina), neki akti su dopunjavani, neki zamjenjivani, sve u skladu s promjenama koje su nastajale u zakonodavstvu Zajednice.

U većini zakona i podzakonskih akata nije bilo provedeno “vanjsko upućivanje” i na taj smo način teško prepoznavali o kojoj se direktivi radi. U budućnosti, vjerujemo, da će to biti u svim nacionalnim aktima.

Uredbe do dana pridruživanja nisu primijenjivane izravno (nije dozvoljeno državama kandidatima), odredbe nekih uredaba bile su transponirane u zakone (npr. Zakon o tehničkim svojstvima i ocjenjivanju proizvoda, Izmjena i dopuna zakona o akreditaciji). Od 1. srpnja 2013. mijenja se način primjene uredba. S direktivama se situacija ne mijenja.

Uredbe i direktive određuju cijelo područje projektiranja, građenja i održavanja građevina, vodeći brigu o horizontalnim odredbama za pojedine zakonske cjeline.

Direktive uređuju područje slobodnog protoka roba, usluga, područje tržišnog natjecanja i druga područja ponašanja u pristupu građevinarstvu.

2.3. Pravni okviri za djelatnost projektiranja i stručnog nadzora

Posebno se razmatra zakonodavstvo koje se odnosi na djelatnost ovlaštenih inženjera. Iako broj akata koji pokrivaju ovo područje aktivnosti nije velik, odredbe koje se postavljaju brojne su i u nekim segmentima važno je uočiti vezu i „razmimoilaženje“ pojedinih akata. Ovi akti pokrivaju načelo slobodnog protoka usluga.

2.3.1. Pravni okvir EU-a

Slobodan protok usluga određen je zakonodavstvom Europske unije, s direktivama:

- Direktiva 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu (CELEX 32006L0123) Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market

⁵ Usklađivanje znači preuzimanje, odnosno pravni postupak ugrađivanja niza propisa u nacionalne zakone, a provodi se kroz nekoliko koraka: primjena, poštovanje, izvršenje i osiguranje izvršenja. Primjena je stavljanje propisa na snagu, poštovanje je čin prilagodbe onih koji ih moraju poštivati. Nakon ova dva nužna, ali ne i dovoljan koraka, slijedi korak izvršenja u kojem se ostvaruju željeni učinci propisa i na kraju osiguravanje izvršenja kao čin provjere i osiguranja ili prisile na poštivanje

- Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija⁶ (CELEX 32005L0036) Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications (Text with EEA relevance)

Važno: Direktive, kao svaki akt sekundarnog zakonodavstva, treba tumačiti i provoditi u kontekstu primarnog zakonodavstva, tj. Ugovora o Europskoj uniji, posebno dijela „sloboda unutarnjeg tržišta“.

2.3.2. Pravni okvir RH

Direktive su implementirane u nacionalno zakonodavstvo Republike Hrvatske u zakonske⁷ i podzakonske akte:

- Zakon o uslugama (NN 80/11),
- Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (NN 124/2009),
- Pravilnik o upravnoj strukturi za primjenu Zakona o uslugama i primjenu IMI sustava (NN 88/12).

Nadležna tijela za Zakon o uslugama su:

- Ministarstvo gospodarstva za izradu, provedbu i primjenu Zakona i koordinator (NIMIC),
- Hrvatska gospodarska komora (Centar za poslovne informacije) - Jedinstvena kontaktna točka za usluge.

Nadležna tijela za Zakon o reguliranim profesijama su:

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta za izradu propisa i priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija,
- Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava za poslove nacionalnog koordinatora (NIMIC),
- Agencija za znanost i visoko obrazovanje je kontaktna točka za regulirane profesije (ENIC/NARIC ured).

2.3.3. Pravni okviri drugih država članica EU-a

Zakon o uslugama (NN 80/2011) odnosi se na pružanje usluga u Republici Hrvatskoj pa samim time nije interesantan za građane Republike Hrvatske već za građane iz država članica koji na teritoriju Republike Hrvatske žele pružati usluge na bilo koji način. Hrvatski građani, ako žele pružati usluge, trebaju upoznati implementirane nacionalne akte, donesene na temelju Direktive 2006/123/EZ, drugih država članica.

To se jednako odnosi i na Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (NN 124/2009) i implementirane akte drugih država članica u kojima su transponirane odredbe Direktive 2005/36/EZ.

⁶Ova direktiva često se naziva i Direktiva o reguliranim profesijama

⁷Velik broj članaka tih zakona stupa na snagu danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, tj. 1. srpnja 2013. godine

Pravne okvire drugih država članica nije moguće jednostavno utvrditi, međutim, da se olakša pristup tim dokumentima u momentu kada su nam presudni, služe mnoge baze Europske komisije, kontaktne točke u državama članicama, koordinatori NIMIC⁸, i ENIC/NARIC⁸ uredi. Do njihovih adresa najlakše se dolazi preko stranica Europske komisije, bolje rečeno preko baza podataka koje je postavila i koje održava Europska komisija uz sudjelovanje svih država članica.

2.3.4. Sporazumi sklopljeni prije pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji

U Ugovoru o pristupanju posebno su važne, iz ovog dijela, odredbe koje se odnose na Europski gospodarski prostor (European Economic Area, EEA) i treće države jer to utječe na obveze u primjeni Direktive o priznavanju stručnih kvalifikacija.

Citat iz Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj Uniji

- *Akt o uvjetima pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji*
- *Sporazumi s trećim zemljama i međunarodnim organizacijama*
- *Sporazumi koje je Unija sklopila ili koje privremeno primjenjuje s trećom zemljom ili s trećim zemljama, s međunarodnom organizacijom ili s državljaninom treće zemlje obvezujući su za Hrvatsku od datuma pristupanja, uz iznimku Sporazuma između Europske zajednice i njezinih država članica, s jedne strane, i Švicarske Konfederacije, s druge strane, o slobodnom kretanju osoba.*
- *Europski gospodarski prostor*
- *Hrvatska se obvezuje pristupiti Sporazumu o Europskom gospodarskom prostoru u skladu s člankom 128. toga Sporazuma.*
- *CEFTA*
- *Hrvatska se povlači iz svih sporazuma o slobodnoj trgovini s trećim zemljama, uključujući i Srednjoeuropski ugovor o slobodnoj trgovini, kako je izmijenjen.*

2.4. Direktiva o uslugama / Zakon o uslugama

Direktiva o uslugama 2006/123/EZ implementirana je u nacionalna zakonodavstva i primjenjuje se u državama članicama od kraja 2009. godine, a u Republici Hrvatskoj kao Zakon o uslugama (NN 80/2011) od sredine 2011. godine. Primjena će biti potpuna tek danom pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, 1. srpnja 2013.

Direktiva o uslugama daje pravni okvir s ciljem osiguranja slobode nastana i slobode kretanja usluga između država članica (prekogranično pružanje usluga); ne dovodi u pitanje, ne utječe na pravila država članica o kaznenom pravu.

⁸ Svi pojmovi detaljno se daju u nastavku

Direktiva o uslugama primjenjuje se na sve usluge⁹ koje nisu izričito isključene i uspostavlja opći pravni okvir za velik broj usluga koje su regulirane posebnim propisima.

Usluga je aktivnost samozapošljavanja (uslugu daje pružatelj koji može biti fizička ili pravna osoba) i mora biti gospodarske prirode (pruža se uz naknadu), osim usluga koje su izuzete¹⁰ a koje nisu značajne za naše djelatnosti. To su uglavnom negospodarske usluge od općeg interesa (npr. financijske, prometne, zdravstvene i sl.), i ne odnose se na usluge u vezi sa slobodom kretanja roba.¹¹

Države članice moraju osigurati primjenu Direktive o uslugama na niz aktivnosti, uključujući i aktivnosti reguliranih profesija¹², npr. inženjeri (projektanti i nadzorni inženjeri). Usluge se pružaju poslovnom sektoru ili potrošačima.

Pružatelj usluga je fizička osoba državljanin države članice ili pravna osoba¹³ s nastanom u državi članici. Pojam „pravne osobe“ obuhvaća sve subjekte osnovane, odnosno upravljane, prema pravu države članice¹⁴, bez obzira smatra li se prema nacionalnom pravu da imaju pravnu osobnost. Svi moraju biti obuhvaćeni provedbom Direktive.

Direktivom o uslugama nisu obuhvaćeni pružatelji fizičke osobe koje nisu državljani države članice, odnosno subjekti koji imaju nastan izvan Zajednice ili nisu osnovani u skladu s propisima države članice.

Direktiva o uslugama primjenjuje se na zahtjeve: obveze, zabrane, uvjete, ograničenja nametnuta pružateljima usluga, odnosno primateljima usluga. U zahtjeve spada obveza ishođenja odobrenja ili davanja izjave nadležnim tijelima. U skladu s praksom Suda EZ-a Direktiva o uslugama primjenjuje se na odredbe koje nalažu pravila strukovnih tijela, udruženja ili organizacija (u svojim dokumentima o osnivanju i radu).

Direktiva o uslugama ne primjenjuje se na sve zahtjeve, ali usprkos tome pružatelji neke od zahtjeva moraju poštovati prilikom pružanja usluga. To je npr. zakonodavstvo vezano za „prostorno planiranje“ ili „građenje“, koje može sadržavati zahtjeve koji izričito uređuju uslužne aktivnosti i stoga su ipak obuhvaćeni Direktivom o uslugama i posljedično obvezama koje govore o nastanu. Važno je ocijeniti učinak predmetnih zahtjeva.

⁹ Svaka usluga u skladu s Ugovorom o EU, članak 50 Ugovora EZ-u

¹⁰ Navedene u članku 2. i djelomično članku 17.

¹¹ Aktivnosti sadržane u člancima 28. do 30. Ugovora o EZ-u

¹² Direktiva 2005/36/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 7. rujna 2005. o priznavanju stručnih kvalifikacija

¹³ U smislu članka 48. Ugovora o EZ-u, odnosi se na društva ili druge pravne osobe osnovane u skladu s propisima države članice, koje imaju registrirano sjedište, središnju upravu odnosno glavno mjesto poslovanja unutar Zajednice.

¹⁴ Primjer: društvo s ograničenom odgovornošću prema britanskom pravu ili (oHG) prema njemačkom pravu.

Cilj Direktive o uslugama je pojednostaviti administrativne i upravne postupke vezane za izvođenje uslužnih djelatnosti, što znači ukloniti prepreke obavljanju uslužnih djelatnosti, osigurati registraciju na daljinu, tj. elektroničkim načinom, te uspostavu za to jedinstvenih kontaktnih točaka. Zakon o uslugama je horizontalni (krovni) zakon za sve usluge na koje se odnosi Direktiva o uslugama.

Međutim, ako su odredbe Direktive u suprotnosti s odredbama nekog drugog akta Zajednice koji uređuje uslužne djelatnosti za specifične sektore ili struke, npr. za regulirane profesije, prednost ima odredba akta Zajednice koja se primjenjuje na te specifične sektore ili struke.

Direktiva o uslugama, osim općih odredaba (područje primjene i posebni propisi), govori o načelima upravnog postupka (nadležna upravna tijela, uspostava jedinstvene kontrolne točke), o pravu na slobodu poslovnog nastana, o postupku ishođenja i odobrenja za obavljanje uslužne djelatnosti, o slobodi pružanja usluga i iznimkama (na teritoriju države članice). Direktiva o uslugama govori o pravu primatelja usluga te o sigurnosti i kvaliteti usluga (informacije o pružateljima i njihovim uslugama, osiguranju i sigurnosti usluga, tržišnoj komunikaciji reguliranih profesija i mogućnostima multidisciplinarnih djelatnosti). Posebne odredbe vezane su za upravnu suradnju i nadzor (upravna suradnja s državama i Europskom komisijom, nadzor nad pružanjem usluga na teritoriju države), nadzor nad provedbom akata (upravni i inspekcijski) i za prekršajne odredbe (nivo država), te navodi prijelazne i završne odredbe (vezane za državu).

IMI (*Internal Market Information System*): Prema Direktivi, značajna je uloga informacijskog sustava unutarnjeg tržišta IMI, a cilj je unapređenje komunikacije između administrativnih tijela država članica, da bi se eliminirala barijera prilikom primjene zakonodavstva koje se odnosi na unutarnje tržište. To se posebno odnosi na jezične barijere i administrativne prepreke s ciljem učinkovite, brze, svakodnevne suradnje među državama članicama. IMI sustav omogućava korisnicima povezivanje s odgovarajućim administrativnim tijelima, pisanje upita/zahtjeva na nacionalnom jeziku, uvid u tijek rješavanja upita/zahtjeva za dobivanje odgovora na nacionalnom jeziku.

NIMIC (*National IMI Coordinator*): Nacionalni IMI odgovoran je za rad IMI sustava na nacionalnoj razini. NIMIC će koordinirati rad nacionalnog koordinatora za usluge i nacionalnog koordinatora za profesionalne kvalifikacije.

SPC (*Single Point of Contact*): U državama članicama uspostavlja se jedinstvena kontaktna točka, u jednom ili više institucija. To je središte informacija za pružatelje i primatelje usluga, obuhvaća informacije o postupcima i formalnostima za poslovni nastan i obavljanje uslužnih djelatnosti (gdje, kako), daje pristup javnim registrima i bazama podataka, kontakt podatke nadležnih tijela i drugih relevantnih organizacija.

Posebna napomena za primjenu Direktive o uslugama: Ova Direktiva odnosi se na sve inženjere, tj. i na one koji ne obavljaju usluge regulirane profesije.

2.5. Direktiva o reguliranim profesijama / Zakon o reguliranim profesijama

»regulirana profesija« je profesionalna djelatnost ili skupina profesionalnih djelatnosti kod kojih je pristup i obavljanje, odnosno način obavljanja djelatnosti na temelju zakonskih, odnosno podzakonskih ili drugih akata donesenih na temelju zakonskih ovlaštenja, izravno ili neizravno uvjetovan posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija, kao i profesionalna djelatnost ili skupina profesionalnih djelatnosti kojom se bave članovi strukovnih organizacija s profesionalnim nazivom;

(definicija iz Direktive /Zakona o reguliranim profesijama)

Direktiva o priznavanju stručnih kvalifikacija¹⁵ 2005/36/EZ u primjeni je u implementiranim nacionalnim aktima država članica od 2007. godine, a Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju stručnih kvalifikacija (NN 124/2009) zakonski je akt Republike Hrvatske u kojem su implementirani ciljevi Direktive. Stupio je na snagu 2009. godine, a u punoj primjeni biti će od dana pristupanja Europskoj uniji, odnosno od 1. srpnja 2013.

Od tog datuma treba se omogućiti obavljanje administrativnih i drugih postupaka vezanih za usluge elektroničkim putem, a što pretpostavlja uvođenje odgovarajućih elektroničkih obrazaca i postupaka od strane svih nadležnih tijela državne uprave kao i suradnju istih.

Direktiva je nekoliko puta dopunjavana, Annex I od 11.12.2012. do Annex VI.1 od 20.01.2012., međutim, dopune nemaju značenje za primjenu Direktive u osnovnim dijelovima koji se odnose na regulirane profesije, a važni su za projektante i nadzorne inženjere građevinske struke (dopune za sedam profesija s automatskim priznavanjem).

Direktiva se primjenjuje na cijelom Europskom ekonomskom području (European Economic Area, EEA), a čine ga države članice Europske unije, Island, Lichenstain i Norveška¹⁶. U tekstu u nastavku, kada se govori o „državama članicama“, podrazumijevaju se sve navedene države ugovornice. Od 1. srpnja 2013. taj broj će, zajedno s Republikom Hrvatskom, biti 31.

Direktiva/Zakon daje mogućnost privremenog i povremenog pružanje usluga i ostvarivanja prava na poslovni nastan na temelju inozemnih stručnih kvalifikacija.

Zakon definira stručne kvalifikacije za obavljanje reguliranih profesija prema direktivi 2005/36/EZ, korištenje profesionalnih naziva i naziva nakon završetka visokog obrazovanja. Zakon određuje obvezu ENIC NIMIC ureda za informiranje i suradnju.

¹⁵ Često se naziva Direktiva o reguliranim profesijama

¹⁶ Kratica koja označuje Europski gospodarski prostor (European Economic Area), koje čine Europska unija i sve zemlje EFTA-e, osim Švicarske. Sporazum o EEA-u, koji je stupio na snagu 1. siječnja 1994., omogućuje da Island, Lihtenštajn i Norveška budu uključeni u zajedničko tržište, ali da pri tome ne uživaju sve povlastice niti dijele odgovornosti zemalja članica EU.

Prema zakonu/direktivi priznavanje stručnih kvalifikacija je kroz postupak na automatskoj osnovi (profesije iz područja medicine i veterine te arhitekti). Za sve druge regulirane profesije postupak priznavanja temelji se na priznavanju kvalifikacija ili priznavanju stručnog iskustva.

Za većinu građana Republike Hrvatske ovaj zakon nije relevantan; oni će koristiti zakone država članica u kojima se implementirana Direktiva. Međutim, hrvatski građani koji su završili studij ili su se bavili reguliranom profesijom u zemljama Europske unije, na temelju ovoga zakona lakše će i brže ostvariti svoja prava pri povratku u Republiku Hrvatsku nego što je to bio slučaj prije.

2.5.1. Direktiva 2005/36/EZ u praksi kroz pojedine odredbe

Direktiva utvrđuje pravila na temelju kojih države domaćini pristup reguliranim profesijama i obavljanju tih profesija na svome teritoriju uvjetuju posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija, priznaju te kvalifikacije stečene u drugim državama članicama (država članica), koje nositelju omogućuju pristup istoj profesiji odnosno obavljanje iste profesije kao u matičnoj državi članici.

Direktiva se primjenjuje na sve državljane država članica koji žele obavljati reguliranu profesiju u državi članici različitoj od one u kojoj su stekli svoje stručne kvalifikacije, bilo u svojstvu zaposlene ili samostalno zaposlene osobe, uključujući i slobodne profesije.

Država članica može dopustiti da državljani država članica koji posjeduju dokaz o stručnoj osposobljenosti stečen u državi koja nije članica Europske države unije (treća država) obavljaju uređenu reguliranu profesiju na njezinome teritoriju u skladu s pravilima koja sama utvrdi.

(tekst iz Direktive o reguliranim profesijama – koji govori području primjene)

U Direktivi je definirano prepoznavanje profesionalnih kvalifikacija.

Direktiva propisuje posebne sustave za privremenu mobilnost. U takvim situacijama stručnjaci mogu u načelu raditi na temelju izjave napravljene prethodno.

Direktiva se također odnosi i na stručnjake koji žele uspostaviti nastan u državi članici:

- kao zaposlena ili samozaposlena osoba,
- na povremenoj osnovi,
- drugoj od one u kojoj su dobili svoje stručne kvalifikacije.

Direktiva daje tri sustava za priznavanje kvalifikacija:

- automatsko priznavanje – za stručnjake za koje su usuglašeni minimalni uvjeti za obrazovanje (medicinska i veterinarska zvanja i arhitekti; sedam zanimanja),
- priznavanje na osnovi stručnog/profesionalnog iskustva za određene profesije,
- opći sustav priznavanja za druge regulirane profesije.

Direktiva također sadržava odluke o poznavanju jezika, stručnih i akademskih titula (kodeks ponašanja).

Privremena mobilnost: Poglavlje II u Direktivi 2005/36/EZ uređuje priznavanje profesionalnih kvalifikacija u kontekstu privremene selidbe (premještanja) na teritorij druge države članice. Privremena i povremena priroda aktivnosti samozaposlenja ili zaposlenja osoba ocjenjuje se od slučaja do slučaja, u odnosu na trajanje aktivnosti, učestalost, redovitost i kontinuitet pružanja usluga.

Država domaćin može unaprijed zahtijevati pisanu izjavu, uključujući i određene dodatne informacije.

Automatsko priznavanje: Odnosi se na sedam zanimanja, "sektorska" zvanja (medicinske struke, veterinarske struke, arhitekti), pa nije od interesa za inženjere građevinske struke.

Priznavanje stručnog iskustva. Postoje dva načina:

- a) Automatsko priznavanje kvalifikacija na temelju stručnog iskustva.
Potrebno minimalno trajanje i priroda profesionalnog iskustva propisani su u Direktivi 2005/36/EZ ¹⁷.
- b) Priznavanje kvalifikacija na temelju općeg sustava priznavanja ako se ne zadovolje potrebni uvjeti navedeni pod a).

Ako tijelo države domaćina pronađe znatne razlike između obrazovanja stečenog u državi podrijetla (uključujući i profesionalno iskustvo) i države domaćina, a da je potrebno za rad u državi domaćina, može tražiti pripravnčki staž ili test sposobnosti (prema Zakonu: obavljanje razdoblja prilagodbe ili provjera osposobljenosti u profesiji).

Opći sustav priznavanja. Poglavlje I Glave II Direktive 2005/37/EZ utvrđuje opći sustav priznavanja dokaza obrazovanja za potrebe osnivanja u državi domaćina. Stručne kvalifikacije su grupirane u pet razina ¹⁸. Kvalifikacija se priznaje ako je razina stručne osposobljenosti migranta (kandidata) barem jednaka razini neposredno ispod one koja je potrebna u državi domaćina. Priznavanje se također mora odobriti migrantu čija profesija nije regulirana u zemlji podrijetla, ali koji je radio s punim radnim vremenom u toj struci dvije godine tijekom zadnjih 10 godina.

Država domaćin, pod određenim uvjetima, može nametnuti kompenzacijske mjere ¹⁹:

- razdoblje prilagodbe do 3 godine ili
- provjeru (test) sposobnosti.

¹⁷Članci 17. i 19. u Direktivi

¹⁸Članak 11. u Direktivi

¹⁹Članak 14. u Direktivi

Direktive su važne inženjerima radi razumijevanja nacionalnih akata drugih država članica, kad i ako se odluče pružati usluge na teritoriju jedne od država članica.

Država domaćin pritom mora uzeti u obzir profesionalno iskustvo. Kandidat može birati koju će mjeru prihvatiti.

Međutim, za zanimanja koja zahtijevaju precizno znanje o nacionalnom pravu, država članica može izreći jednu od mjera, dok se u drugim strukama takav zahtjev može nametnuti nakon savjetovanja s drugim državama članicama i Komisijom.

Značajne razlike među državama članicama u pogledu zahtjeva za obrazovanje za određenu struku može se nadoknaditi ako stručnjak zadovoljava skup kvalifikacijskih kriterija poznat kao "zajednička platforma". Ta zajednička platforma mora biti osmišljena na način da se kandidatima prizna da ispunjavaju kriterije za ostvarivanje kvalifikacija bez kompenzacijskih mjera.

Zajednička platforma Europske komisije

- Opći sustav za prepoznavanje profesionalnih kvalifikacija – članak 15. Direktive;
- Neusklađene profesije/zanimanja – vrijedi i za zanimanja koja nisu predmet koordinacije na razini EU-a;
- Uzajamno priznavanje – po tom režimu države članice ostaju nadležne da reguliraju (ili ne) profesije na svom teritoriju, budući da se u pravilu priznaju kvalifikacije stečene u drugim državama članicama;
- Kompenzacijske mjere - s obzirom na odsustvo harmonizacije i razlike koje stoga mogu postojati između kvalifikacija u različitim državama članicama (u pogledu trajanja i/ili sadržaja izobrazbe), Direktiva dopušta državama članicama da zahtijevaju naknadnu mjeru za migrante (provjera/test sposobnosti ili razdoblje prilagodbe).

Kontaktne točke: Temeljem Direktive 2005/36/EZ u svim državama članicama moraju se postaviti kontaktne točke (National Contact point) koje daju podatke o pravilima za regulirane profesije, o priznavanju stručnih kvalifikacija (nacionalni zakon, procedure) i vode kroz administrativne formalnosti. Mogu se koristiti i jedinstvene kontrolne točke postavljene na temelju Direktivi 2006/123/EZ za usluge.

Kooperacija: Može biti potrebna između nacionalnih tijela kod priznavanja stručnih kvalifikacija, za to se može koristiti IMI sustav prema Direktivi za usluge, tj. koordinacija nacionalnih koordinatora, NIMIC.

Nacionalna nadležna tijela: To su tijela koja odlučuju o priznavanju profesionalne kvalifikacije dobivene u drugoj državi članici, u skladu sa zakonodavstvom Europske unije.

Stručne organizacije: Nisu službeno priznate od Europske komisije, odnosno Komisija nije odgovorna za informacije koje su na njihovim stranicama.

EC Baza reguliranih profesija: Zahtjev Direktive, baza sadržava informacije o reguliranim profesijama koje pokriva Direktiva 2005/36/EZ, statistiku o migracijskim profesijama, o kontaktnim točkama i korisne linkove: nacionalne kontaktne točke, nacionalne stranice reguliranih profesija, slobodne migracijske profesije (EU politike i zakone), Solvit (Effective problem solving in Europe) i jedinstvenu kontaktnu točku (za aktivnosti usluga).

2.6. Zaključak

Od 1. srpnja 2013. godine, dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, na temelju Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, stvaraju se osnovno novi uvjeti za zakonodavstvo Republike Hrvatske.

Počinje izravna primjena primarnog zakonodavstva i dijela sekundarnog zakonodavstva te primjena kroz nacionalne akte implementiranih odredaba drugih sekundarnih i tercijarnih akata zakonodavstva EU-a.

Svaka država ima prostor i za svoje nacionalno zakonodavstvo koje uređuje područja koja nisu uređena zakonodavstvom Europske unije. O tom dijelu zakonodavstva nismo govorili iz razloga što je u ovom slučaju osnovno područje našeg interesa zakonodavstvo koje određuje pružanje usluga reguliranim profesijama, a to su profesije projektanata i nadzornih inženjera.

Iz tog razloga, u ovom su dijelu posebno izdvojene dvije direktive:

- Direktiva 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu (CELEX 32006L0123) Directive 2006/123/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market
- Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija (CELEX 32005L0036) Directive 2005/36/EC of the European Parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications (Text with EEA relevance)

Odnosno, dva zakona donesena na temelju odredaba navedenih direktiva:

- Zakon o uslugama (NN 80/11)
- Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (NN 124/2009).

Direktive su važne inženjerima radi razumijevanja nacionalnih akata drugih država članica, kad i ako se odluče pružati usluge na teritoriju jedne od država članica.

Zakoni su važni za naše kolege, konkurente, koji su državljani jedne od država članica ili dolaze iz trećih država, na tržište Republike Hrvatske da bi ostvarili pravo na pružanje usluga. Zakoni reguliraju uvjete koji se odnose na teritorij Republike Hrvatske.

Svaka država ima prostor i za svoje nacionalno zakonodavstvo koje uređuje područja koja nisu uređena zakonodavstvom Europske unije.

3. POLOŽAJ HRVATSKIH INŽENJERA ULASKOM U EUROPSKU UNIJU

*Nakon ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, pravne i fizičke osobe, tj. pružatelji usluga koji imaju poslovni nastan u Republici Hrvatskoj moći će ostvarivati pravo na poslovni nastan i na slobodno pružanje usluga u svim drugim državama članicama Europske unije.
(iz Ugovora o pristupanju RH u EU)*

Hrvatski inženjeri na tržištu rada u Europskoj uniji od 1. srpnja 2013. godine načelno će imati isti položaj i prava kao i inženjeri drugih država ugovornica EEA. Primarno zakonodavstvo zajednice jasna je potpora takvom pristupu.

Politika tržišnog natjecanja u Europskoj uniji (*Competition Policy in the European Union*) snažno određuje pristup tržištu rada, u skladu s Ugovorom o EZ-u, članci 101-109. Europska komisija zajedno s nacionalnim tijelima tržišnog natjecanja izravno nameće pravila koja:

- utječu na bolje funkcioniranje tržišta EU-a,
- osiguravaju ravnopravan i pošten natječaj tvrtki (zasluge).

Takav pristup stvara benefit potrošačima, tvrtkama i europskom gospodarstvu u cjelini.

Politika „jedinstveno tržište za usluge“ (*Single Market for Services*) uređuje značajnu gospodarsku aktivnost jer usluge čine oko 70% gospodarske aktivnosti Europske unije. Ugovor o EU navodi dvije "temeljne slobode" koje su ključne za učinkovito funkcioniranje unutarnjeg tržišta EU-a.

To su:

- sloboda poslovnog nastana, članak 49 u TEU (članak 43 u TEC) i
- sloboda pružanja prekograničnih usluga, članak 56 u TEU (članak 49 TEC).

Takav pristup tvrtkama u državama članicama Europske unije jamči:

- slobodu poslovnog nastana u drugim državama članicama i
- slobodu da vrše usluge na teritoriju druge države članice u odnosu na
- teritorij države poslovnog nastana.

Za razvoj i napredak u području usluga važni su i razni akti zakonodavstva Europske unije za područja pojedinih usluga. Za regulirane profesije to je Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju profesionalnih kvalifikacija.

S obzirom na važnost sektora usluga donesena je Direktiva 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu. Svrha Direktive o uslugama je pojednostaviti postupke vezane za obavljanje uslužnih djelatnosti i olakšati njihovo izvođenje za pružatelje usluga temeljem prava na slobodni poslovni nastan ili slobodno kretanje usluga.

Države članice EU-a obvezne su bile uskladiti svoje zakonske i podzakonske akte s navedenim direktivama (Direktiva 2005/36/EZ iz 2007.; Direktiva 2006/123/EZ s kraja 2009.), a Republika Hrvatska to mora u potpunosti ostvariti danom pristupanja, 1. srpnja 2013. godine.

Smisao same Europske unije upravo i jest stvaranje jedinstvenog unutarnjeg tržišta uklanjanjem svih prepreka slobodnome kretanju ljudi, roba, usluga i kapitala.

3.1. Sloboda kretanja usluga

Za stvarni pristup hrvatskih inženjera (projektanata i nadzornih inženjera) značajan je i Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, u kojem se navodi da sadašnje države članice mogu u razdoblju 2 + 3 + 2 godine nakon datuma pristupanja, primjenjivati nacionalne mjere i mjere iz dvostrukih sporazuma, a to znači zabranu pristupa hrvatskim državljanima njihovim tržištima rada. To razdoblje određuje se u navedenim vremenskim intervalima. Početak može biti i nakon dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji.

Do sada su takvu mogućnost najavile neke države (Nizozemska, Francuska, UK, Njemačka), a izričito su navele da neće tražiti takvu mjeru Švedska, Danska i dvije pokrajine Njemačke. U slučaju zahtjeva za takvim mjerama Republika Hrvatska može izreći istu mjeru kao mjeru reciprociteta toj državi.

3.1.1. Osnovni uvjeti u odnosu na direktive za pružanje usluga

Prema Direktivi za usluge, mogu se pružati sve usluge gospodarskog sektora, na način slobode nastana ili slobode kretanja usluga između država članica (prekogranično pružanje usluga), a mogu ih obavljati fizičke osobe koje su državljani države članice²⁰ i pravne osobe koje imaju nastan u državi članici.

Prema Direktivi za regulirane profesije pružanje usluga odnosi se samo na fizičke osobe koje mogu na teritoriju drugih država članica pružati usluge na privremenoj i povremenoj osnovi ili s poslovnim nastanom, a sve na temelju stručnih kvalifikacija koje su stekli u Republici Hrvatskoj. Fizičke osobe mogu biti zaposlene u pravnoj osobi ili djelovati samostalno, a moraju biti državljani Republike Hrvatske. Stručnu kvalifikaciju stekli su u Republici Hrvatskoj ili nekoj od država članica EEA.

3.2. Pravni okvir za pristupanje tržištu drugih država članica

Pravni okvir čine nacionalni akti država članica koji na području pružanja usluga i priznavanja stručnih kvalifikacija moraju biti usklađeni s direktivama:

- Direktivom 2006/123/EZ o pružanju usluga na unutarnjem tržištu,
- Direktivom 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija

Odredbe država članica dane su u brojnim zakonskim i podzakonskim aktima koje nije moguće jednostavno niti popisati, a posebno nije moguće znati njihov sadržaj. Direktive o uslugama određuju potrebu provođenja upravne suradnje i nadzora država članica s Europskom komisijom (uključuje i nadzor nad pružateljem usluga), pa se pretpostavlja da su sadržaji akata u najvećoj mjeri usklađeni u odnosu na uvjete i dokaze te ostale odredbe Direktive u smislu ostvarenja ciljeva.

Kontaktne točke čiji je cilj smanjivanje administrativnih i proceduralnih problema te uspostava elektroničke mreže informacija trebale bi poslužiti tom cilju. Koliko služe, to će se vidjeti u budućnosti.

Zakoni doneseni na temelju navedenih direktiva u Republici Hrvatskoj, kako je već rečeno u dijelu 2.4 i 2.5, uglavnom se odnose na građane država članica i građane trećih država, a ne i na građane Republike Hrvatske. Zakon o pružanju usluga samo se jednim dijelom odnosi i na državljane Republike Hrvatske (dio „upravna suradnja i nadzor”), jednako kao i Zakon o reguliranim profesijama (dio koji se odnosi na priznavanje stručnih kvalifikacija državljana Republike Hrvatske koji su te kvalifikacije stekli u jednoj ili više država članica ili koji su imali poslovni nastan u drugim državama, a sada ga žele ostvariti u Republici Hrvatskoj).

3.3. Zaključak

Pristup hrvatskih inženjera tržištu rada u državama EEA jednak je pristupu koji imaju inženjeri iz drugih država članica. U prvom razdoblju 2+3+2 godine moguće su određene prepreke koje proizlaze iz Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji. To, međutim, smatrajmo privremenim problemom na koji ne možemo ničim utjecati.

Drugi problem je naš pristup stvarnom pružanju usluga. Mreže koje su postavljene – pristup na daljinu, koji daje ne samo mogućnost da pristupimo zahtjevu za pružanje usluga kao regulirana profesija, već i pristup svim podacima koji su nam potrebni da ostvarimo svoj cilj - možemo smatrati trajnom pogodnošću. Pa zašto da je ne iskoristimo?

4. UTJECAJ STRANE KONKURENCIJE NA POSLOVANJE

Nakon ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo Europske unije, pravne i fizičke osobe, tj. pružatelji usluga koji imaju poslovni nastan u državama članicama EU-a, moći će ostvarivati pravo na poslovni nastan i na slobodno pružanje prekograničnih usluga u RH pod istim uvjetima kao i u državama članicama EU-a. (iz Ugovora o pristupanju RH Europskoj uniji)

Liberalizacija tržišta usluga s jedne je strane omogućila konkurentnost i prekogranično pružanje usluga na europskom jedinstvenom tržištu rada domaćim inženjerima, a s druge je strane stvorila konkurentnost na domaćem tržištu rada.

Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji omogućuje pristup tržištu rada u Republici Hrvatskoj pružateljima usluga koji imaju poslovni nastan u državi članici. Ta odredba ima uporište u ugovorima Europske unije, posebno u dijelu koji se odnosi na politike tržišnog nadmetanja i na jedinstveno tržište za usluge.

Pristup i prva pružatelja usluga definirani su aktima Republike Hrvatske, u koje su implementirane odredbe zakonodavstva Europske unije, i prema Ugovoru o pristupanju Republike Hrvatske u Europsku uniju nema ograničenja. Iznimke mogu nastati samo u slučaju primjena reciprociteta, na što Hrvatska ima pravo, za inženjere koji dolaze iz država koje će primijeniti nacionalne mjere za pristup, odnosno zabranu pristupa hrvatskim državljanima tržištu rada kroz određeno vremensko razdoblje.

4.1. Tko može pružati usluge na teritoriju Republike Hrvatske?

Usluge mogu pružati fizičke i pravne osobe, što se odnosi na sve usluge gospodarskog sektora. Usluge se mogu pružiti na način slobode nastana ili slobode kretanja usluga između država članica (prekogranično pružanje usluga). Uvjet za fizičke osobe je da su državljani države članice ²¹, a pravna osoba mora imati nastan u državi članici.

U slučaju reguliranih profesija, pružanje usluga odnosi se samo na fizičke osobe koje mogu na teritoriju Republike Hrvatske pružati usluge na privremenoj i povremenoj osnovi ili se odlučiti za poslovni nastan, a sve na temelju inozemnih stručnih kvalifikacija. Fizičke osobe mogu biti zaposlene u pravnoj osobi ili djelovati samostalno, no moraju biti državljani država EEA-a koji su stručne kvalifikacije stekli u državi EEA-a ili mogu biti državljani država EEA-a i trećih država, a stručne su kvalifikacije stekli izvan država EEA-a.

Sve je osigurano za naše kolege koji žele doći na tržište Hrvatske.

²¹Odnosi se na države Europskog gospodarskog prostora, EEA

Pri Hrvatskoj gospodarskoj komori uspostavljena je Jedinствена kontaktna točka za usluge koja pružateljima i primateljima usluga daje poslovne informacije i omogućuje elektronički postupak registracije sjedišta poslovanja (poslovni nastan).

Ministarstvo gospodarstva, NIMIC i ostala nadležna tijela elektronički će razmjenjivati informacije o uslugama, pružateljima usluga i profesionalnim kvalifikacijama s odgovarajućim tijelima iz država ugovornica EEA-a putem Informacijskog sustava unutarnjeg tržišta IMI-a, što će ubrzati i olakšati uvjete poslovanja na unutarnjem tržištu Republike Hrvatske za sve koji mu žele pristupiti.

Pri Agenciji za znanost i visoko obrazovanje, AZVO, uspostavljen je ENIC/NARIC centar (ured) preko kojeg se vrši prijava i priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija.

Nadležno tijelo za regulirane profesije projektant i nadzorni inženjer građevinske struke²² je Hrvatska komora inženjera građevinarstva, u skladu sa zakonskim odredbama. Zakonske odredbe, doduše, pokrivaju samo područje poslovnog nastana²³, no nema logike da se to ne primjenjuje i u slučaju privremenog i povremenog pružanja usluga.

Članak 106. Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji (NN 152/2008, 49/11, 25/13):

„Strana ovlaštena osoba iz druge države članice Europske unije koja u Republici Hrvatskoj namjerava trajno obavljati poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe pod strukovnim nazivom »ovlašteni arhitekt«, odnosno »ovlašteni inženjer« ispunjavanje uvjeta iz članka 105. stavka 1. podstavak 4., 5. i 6. ovoga Zakona rješenjem Komore o priznavanju inozemne stručne kvalifikacije za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe u skladu s posebnim zakonom“.

4.2. Koje su moguće mjere „ograničenja“ za pristup konkurencije na tržište RH?

Ništa se ne može propisati što bi bilo u suprotnosti s odredbama zakona na snazi, odnosno odredaba direktiva na temelju kojih su doneseni hrvatski akti.

Prema Zakonu o reguliranim profesijama postoji niz odredaba koje treba definirati, a vezane su za procedure provođenja postupka, za određivanje stručnog obrazovanja, za određivanje profesionalnih kriterija, godina staža isl. Određene odredbe mogu se unijeti i kroz kompenzacijske mjere kao što su zahtjev za provjeru znanja (provjera osposobljenosti) i provođenje stručne prakse (razdoblje prilagodbe).

U nacionalne podzakonske akte mogu se unijeti/unesene su određene odredbe za koje postoje „prevladavajući razlozi od društvenog interesa“,

²² Možda i šire za sve regulirane profesije građevinske struke

²³ Vidi članak 105. „Uvjeti za upis u imenik ovlaštenih arhitekata, odnosno ovlaštenih inženjera“

kao npr. zaštita primatelja usluga; zaštita potrošača; zaštita radnika, uključujući socijalnu zaštitu radnika; zaštita okoliša i urbanog okoliša, uključujući prostorno planiranje; sigurnost na cestama; zaštita intelektualnog vlasništva; potreba osiguranja visokog stupnja obrazovanosti; očuvanje nacionalne povijesne i umjetničke baštine.

Svi navedeni „razlozi“ određeni su zakonodavstvom Republike Hrvatske i ne pripadaju u cjelini, ili dijelom, zakonodavstvu Europske unije. Takav je slučaj i u drugim državama članicama.

Odredbe za koje postoje „**prevladavajući razlozi od društvenog interesa**“

Prema sudskoj praksi Suda EU-a, „razlozi“ obuhvaćaju najmanje sljedeće razloge:

- javni red, javnu sigurnost i javno zdravlje;
- održavanje reda u društvu;
- ciljeve socijalne politike;
- zaštitu primatelja usluga;
- zaštitu potrošača; zaštitu radnika, uključujući socijalnu zaštitu radnika;
- dobrobit životinja;
- očuvanje financijske uravnoteženosti sustava socijalne sigurnosti;
- sprječavanje prijevara; sprječavanje nelojalne konkurencije;
- zaštitu okoliša i urbanog okoliša, uključujući prostorno planiranje;
- zaštitu vjervnika;
- zaštitu poštenog pravosudnog sustava;
- sigurnost na cestama;
- zaštitu intelektualnog vlasništva;
- ciljeve kulturne politike, uključujući zaštitu slobode izražavanja različitih stajališta, a posebno socijalnih, kulturnih, vjerskih i filozofskih vrijednosti u društvu;
- potrebu osiguranja visokog stupnja obrazovanosti;
- očuvanje pluralizma medija i promicanje nacionalnog jezika;
- očuvanje nacionalne povijesne i umjetničke baštine;
- veterinarsku politiku.

4.2.1. Kompenzacijske mjere

Potrebna znanja projektanta vezana su za nacionalno zakonodavstvo koje dijelom preuzima odredbe sekundarnog zakonodavstva Europske unije, a dijelom upućuje na nacionalne norme koje su većim dijelom preuzele europske norme, sa ili bez nacionalnih dodataka, a manje se odnosi na izvorne hrvatske norme. Za sve to postoje tehnički propisi koji povezuju nacionalne uvjeta s europskim regulatornim i/ili normizacijskim (normirnim) okvirom. Nacionalni dodaci vezani su i uz uvjete lokacije buduće/postojeće građevine. Znači, potrebno je poznavanje nacionalnog zakonodavstva.

Stručne kvalifikacije i stručno iskustvo, stalno učenje i unaprjeđenje znanja (stručno usavršavanje) također je mjera kojom se zadovoljava ispunjavanje određenih kriterija potrebnih znanja.

Stručni nadzor mnogo je složenije područje u pogledu potreba stručnih kvalifikacija, stručnog iskustva, stalnog stručnog usavršavanja ali i određenih posebnih znanja. Kandidat za takvu reguliranu profesiju mora dobro poznavati nacionalne zakone iz područja građenja. Tu su i znanja vezana uz određene posebne propise, npr. zaštitu na radu. Za reguliranu profesiju osobito je važno znanje jezika. Kako komunicirati s investitorima, projektantima, izvođačima i drugima sudionicima (npr. inspekcijom), ako se ne poznaje jezik?

Što treba biti posljedica?

U podzakonske akte, u svim relevantnim slučajevima, kao obveznu potrebu treba uvesti „razdoblja prilagodbe“ i „provjeru osposobljenosti“. Zakon, doduše, predviđa takav pristup u nekim određenim slučajevima, ali ti slučajevi nisu dovoljni da bi se usluga pružila na odgovarajući način.

U slučajevima kada se radi o poslovima za koje je nužna javna nabava treba dobro razmotriti kriterije po kojima netko može ili ne može pristupiti.

4.2.2. Javna nabava

U slučajevima kada se radi o poslovima za koje je nužna javna nabava treba dobro razmotriti kriterije po kojima netko može ili ne može pristupiti. Dosadašnja iskustva nisu bila ni dobra ni prihvatljiva.

Na taj se način ne želi nekoga eliminirati, nego pružiti jednaku mogućnost „istima“. Kako prepoznati iste, poseban je problem. Za to su potrebni napor i znanje sastavljača natječajne dokumentacije.

4.3. Zaključak

Moguća su značajna „poboljšanja“ Zakona koji se donosi na regulirane profesije projektant i nadzorni inženjer, koji svoje usluge mogu pružati na teritoriju Republike Hrvatske od dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a da nisu državljani Republike Hrvatske, nego državljani druge države ugovornice EEA-a.

Time se ne krše osnovna prava Ugovora EU-a niti odgovarajućih akata sekundarnog zakonodavstva Europske unije, već se osigurava da svi imaju iste kompetencije, znanja i vještine u pružanju usluga određene regulirane profesije. Pod „svi“ podrazumijeva se hrvatski i strani stručnjaci.

5. ULOGA HRVATSKE KOMORE INŽENJERA GRAĐEVINARSTVA NA PODRUČJU USLUGA IZ SEKTORA GRADITELJSTVA

Kad je riječ o ovlaštenim inženjerima građevinarstva, od dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji Hrvatska komora inženjera građevinarstva, osim postojeće, dobiva još jednu ulogu.

Druga uloga proizlazi iz zakonskih odredaba; HKIG, naime, postaje nadležno tijelo za regulirane profesije projektant i nadzorni inženjer građevinske struke²⁴ i s tim u vezi, na temelju prijava i provedenog postupka, donosi rješenje za trajno, povremeno i privremeno obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe.

5.1. Pravni okvir

Pravni okvir za usluge iz sektora graditeljstva su Zakoni RH, Direktive EU-a i akti HKIG-a. To su:

Zakon o uslugama (Narodne novine, br. 80/11)

- Za izradu, provedbu i primjenu Zakona nadležno je Ministarstvo gospodarstva.
- Za jedinstvenu kontaktnu točku za usluge nadležna je Hrvatska gospodarska komora (Centar za poslovne informacije).
- Hrvatska komora inženjera građevinarstva nadležna je za izdavanje rješenja o trajnom, privremenom i povremenom obavljanju poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja te poslova vođenja građenja na temelju prethodno priznate inozemne stručne kvalifikacije.

Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (Narodne novine br. 124/09 i 45/11)

- Za izradu propisa i priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija nadležno je Ministarstvo znanosti, prosvjete i športa te Nacionalni ENIC/NARIC ured.
- Za poslove nacionalnog koordinатора provedbe Zakona nadležno je Ministarstvo rada i mirovinskog sustava.
- Za Kontaktnu točku za regulirane profesije nadležna je Agencija za znanost i visoko obrazovanje (Nacionalni ENIC/NARIC ured).
- Hrvatska komora inženjera građevinarstva nadležna je za izdavanje rješenja o priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija za poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i poslove vođenja građenja.

Direktiva 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu

Direktiva 2005/36/EZ o priznavanju stručnih kvalifikacija

Statut Hrvatske komore inženjera građevinarstva

- Za donošenje Pravilnika o priznavanju stranih stručnih kvalifikacija nadležna je Komora.
- Za priznavanje stranih stručnih kvalifikacija nadležno tijelo je Odbor za priznavanje stručnih kvalifikacija Komore.
- Za trajan upis te za privremeno i povremeno obavljanje poslova u RH na temelju inozemnih stručnih kvalifikacija nadležno tijelo je Odbor za upis Komore.
- Za davanje informacija o priznavanju stranih stručnih kvalifikacija za regulirane profesije u graditeljstvu nadležan je Centar za EU informacije.

5.2. Stručno i akademsko priznavanje visokoškolskih kvalifikacija

Stručno priznavanje kao i akademsko priznavanje ima za svrhu potvrditi vrijednost neke kvalifikacije.

Cilj procesa akademskog priznavanja podrazumijeva formalno potvrđivanje vrijednosti inozemne obrazovne kvalifikacije, odnosno razdoblja obrazovanja. Potvrđuje ga nadležno tijelo u svrhu pristupa obrazovanju ili zapošljavanju.

Cilj stručnog priznavanja kvalifikacije jest utvrditi jesu li znanja i stručne vještine nositelja kvalifikacije prikladni za bavljenje određenom vrstom posla.

U slučaju reguliranih struka stručno priznavanje regulirano je zakonom, direktivama Europske komisije, a izvršavaju ga stručna tijela koja donose odluke (Hrvatska komora inženjera građevinarstva u skladu s posebnim zakonom).

Unatoč razlikama između akademskog i stručnog priznavanja, važno je napomenuti da stručno priznavanje koje se odnosi na inozemne kvalifikacije često ovisi o akademskom priznavanju i o pojašnjenjima koje mogu dati ENIC/NARIC centri.

Priznavanje kvalifikacija u Europi regulirano je Lisabonskom konvencijom o priznavanju visokoobrazovnih kvalifikacija, koja je stupila na snagu 1999. godine. U Hrvatskoj je ratificirana 2002. godine, a od 2005. godine u potpunosti se primjenjuje u priznavanju kvalifikacija u Hrvatskoj. S obzirom da je Lisabonska konvencija po svojoj naravi međunarodni ugovor, hrvatski su se propisi o priznavanju uskladili s njezinim odredbama. To znači da se od 2005. godine u Hrvatskoj više ne provodi stari postupak nostrifikacije. Umjesto toga uveden je postupak priznavanja, u kojem se osobi priznaje visokoškolska kvalifikacija ako je završila studij na akreditiranom visokom učilištu i ako ne postoji bitna razlika između sustava studija dviju država.

Svaka država članica Europske unije ima svoj sustav priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija. I dok su neke države za svoje potrebe ustanovile pet ili više različitih vrsta priznavanja kvalifikacija, u većini slučajeva hrvatski će građani koristiti tri osnovne vrste priznavanja.

- Prvo, priznavanje za potrebe nastavka studija,
- Drugo, priznavanje za potrebe zapošljavanja u reguliranim profesijama,
- Treće, priznavanje za potrebe zapošljavanja izvan reguliranih profesija.

Europski standardi za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija olakšali su mobilnost osoba koje su završile studij, međutim, još uvijek postoje slučajevi u kojima neka profesija ne postoji u drugoj državi. No Lisabonska konvencija, Bolonjski proces i Europski kvalifikacijski okvir znatno su smanjili troškove i skratili vrijeme potrebno za priznavanje visokoškolskih kvalifikacija.

Shematski prikaz procedure
priznavanja stranih visokoškolskih
kvalifikacija u Republici Hrvatskoj

5.3. Priznavanje kvalifikacija za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i poslova vođenja građenja u Republici Hrvatskoj

Zakonom o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija i Zakonom o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji, Hrvatska komora inženjera građevinarstva (dalje: Komora) nadležno je tijelo koje je ovlašteno provoditi postupak priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i poslova vođenja građenja, sve u svojstvu odgovornih osoba. Komora je nadležna i za priznavanje inozemne stručne kvalifikacije u slučaju kada strana fizička osoba na natječaju stječe pravo na izvedbu natječajnog rada za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja, u skladu s posebnim zakonom.

Pravo građana da se bave gospodarskim djelatnostima u drugoj državi članici EU-a, temeljno je pravo koje je ugrađeno u Ugovor o osnivanju Europske zajednice. Međutim, unutar ograničenja postavljenih pravilima unutarnjeg tržišta, svaka država članica EU-a ima slobodu zakonski uvjetovati pristup određenoj profesiji posjedovanjem određene stručne odnosno akademske kvalifikacije koja se izdaje na njezinom nacionalnom teritoriju. U praksi ne postoji jedinstveno rješenje za priznavanje stručnih, odnosno akademskih kvalifikacija unutar Europske unije.

Zakonom o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija, propisuje se objedinjeni postupak priznavanja formalnog obrazovanja i profesionalne osposobljenosti kandidata, koji kandidatima omogućuje pristup i obavljanje određene regulirane profesije u Republici Hrvatskoj.

Direktivom 2005/36/EZ Europskoga parlamenta i Vijeća, od 7. rujna 2005., o priznavanju stručnih kvalifikacija ugrađena su rješenja iz Ugovora o osnivanju Europske zajednice o ukidanju prepreka slobodnom kretanju osoba i usluga među državama članicama, što za državljane država članica uključuje pravo na obavljanje određene regulirane profesije u svojstvu osobe zaposlene kod određenog poslodavca ili osobe koja obavlja samostalnu djelatnost u državi članici različitoj od one u kojoj je stekla svoje stručne kvalifikacije.

Navedenom se Direktivom osobama koje su stekle stručne kvalifikacije u jednoj od država članica jamči pristup istoj profesiji i jamče ista prava prilikom obavljanja te profesije u drugoj državi članici kao i državljanima te države članice.

Zakonom se uređuju minimalni uvjeti osposobljavanja u RH za navedene regulirane profesije. Uređuje se priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija sukladno Direktivi, uključujući sustav priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija za obavljanje reguliranih profesija u RH u svrhu ostvarivanja prava na poslovni nastan, slobodu pružanja usluga na privremenoj i povremenoj osnovi u RH na temelju inozemnih stručnih kvalifikacija, te postupak priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija.

Zakon se primjenjuje isključivo na osobe koje u RH žele obavljati reguliranu profesiju, dok će se na osobe koje žele obavljati određenu nereguliranu profesiju i dalje primjenjivati Zakon o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija, na temelju kojeg se sada provodi postupak stručnog priznavanja u svrhu zapošljavanja. Međutim, dok se tim Zakonom priznaju i rješavaju samo dokazi o postignutom stupnju formalnog obrazovanja, po Zakonu u postupku priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija razmatrat će se u jednom objedinjenom postupku i dokazi o završetku formalnog obrazovanja i profesionalna osposobljenost kandidata (stručno usavršavanje i osposobljavanje nakon završetka formalnog obrazovanja, kao i moguće stručno iskustvo).

Ako se ocijeni da kandidat ispunjava sve te propisane uvjete, priznat će mu se stručna kvalifikacija radi obavljanja određene profesije u RH i time omogućiti pristup i obavljanje određene regulirane profesije u RH.

Zakon propisuje da osoba koja će htjeti pružati usluge u Republici Hrvatskoj na privremenoj i povremenoj osnovi (dakle kada nije riječ o obavljanju trajne gospodarske aktivnosti), neće u RH osnivati poslovni nastan, već će joj nastan biti u državi članici Europskog ekonomskog prostora, a usluge će privremeno i povremeno dolaziti pružati u Hrvatsku. Osoba koja će u RH po prvi put željeti pružati usluge obavljanjem regulirane profesije, biti će dužna o tome izvijestiti nadležno tijelo izjavom u pisanom obliku.

Kandidat će izgubiti mogućnost pružanja usluge na privremenoj i povremenoj osnovi ako:

- a) uspostavi poslovni nastan za obavljanje regulirane profesije u RH, ili
- b) ako mu, sukladno odluci nadležnog tijela u državi članici poslovnog nastana, bude ukinuto pravo poslovnog nastana u toj državi ili mu, makar privremeno, bude zabranjeno obavljanje te profesije u toj državi.

Ako ste državljanin jedne od 30 država ugovornica Europskog ekonomskog gospodarskog prostora, u Republici Hrvatskoj možete obavljati slijedeće poslove pod uvjetima propisanim Zakonom o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji:

- Fizička osoba koja ima pravo obavljati poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe (u daljnjem tekstu: strana ovlaštena osoba) u stranoj državi koja nije članica Europske unije, može u Republici Hrvatskoj obavljati poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe ako je na natječaju stekla pravo na izvedbu natječajnog rada, pod uvjetom da dobije odobrenje odgovarajuće komore ustrojene prema ovom Zakonu. Odobrenje se može dati, pod pretpostavkom uzajamnosti, stranoj ovlaštenoj osobi ako ima stručne kvalifikacije potrebne za obavljanje tih poslova u skladu s ovim Zakonom.

- Strana ovlaštena osoba iz druge države članice Europske unije ima pravo u Republici Hrvatskoj trajno obavljati poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe pod strukovnim nazivom »ovlašteni arhitekt«, odnosno »ovlašteni inženjer«, ako je upisana u imenik stranih ovlaštenih arhitekata, odnosno ovlaštenih inženjera odgovarajuće komore ustrojene prema ovom Zakonu.
- Strana ovlaštena osoba iz druge države članice Europske unije ima pravo u Republici Hrvatskoj povremeno ili privremeno obavljati poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe pod strukovnim nazivom koji ima u svojoj državi ako se prije početka prvog posla prijavi odgovarajućoj komori uz uvjet da:
 - ima stručne kvalifikacije potrebne za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe u skladu s ovim Zakonom,
 - je osigurana od odgovornosti za štetu koju bi obavljanjem poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja mogla učiniti investitoru ili drugim osobama i
 - nije osuđivana za kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, za kazneno djelo protiv službene dužnosti ili za kazneno djelo počinjeno iz koristoljublja.

Uz prijavu iz prethodnog stavka podnositelj prijave mora priložiti:

- ovlaštenje za projektiranje i/ili provođenje stručnog nadzora građenja u državi iz koje dolazi,
- rješenje komore o priznavanju inozemne stručne kvalifikacije,
- dokaz da je osiguran od odgovornosti za štetu koju bi obavljanjem poslova projektiranja i stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe mogao učiniti investitoru ili drugim osobama i
- dokaz da nije osuđivan za kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, za kazneno djelo protiv službene dužnosti ili za kazneno djelo počinjeno iz koristoljublja.

Ako se u državi iz koje dolazi strana ovlaštena osoba poslovi projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe obavljaju bez posebnog ovlaštenja, uz prijavu se prilaže dokaz da je podnositelj prijave poslove projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u zadnjih 10 godina obavljao najmanje dvije godine.

Fizička osoba koja u stranoj državi ima pravo voditi građenje, odnosno izvođenje radova u svojstvu odgovorne osobe ima pravo u Republici Hrvatskoj, pod pretpostavkom uzajamnosti, privremeno, povremeno i trajno obavljati poslove glavnog inženjera gradilišta, inženjera gradilišta i/ili voditelja radova u svojstvu odgovorne osobe koja vodi građenje, odnosno izvođenje pojedinih radova u skladu s ovim Zakonom ako ima stručne kvalifikacije potrebne za obavljanje tih poslova u skladu s ovim Zakonom. Pretpostavka uzajamnosti iz stavka 1. ovoga članka ne primjenjuje se na osobu koja je državljanin države članice Europske unije ili države članice Svjetske trgovinske organizacije.

5.4. Priznavanje inozemne stručne kvalifikacije

Postupak priznavanja inozemne stručne kvalifikacije za obavljanje poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja i poslova vođenja građenja, provodi i rješenje o tome donosi Komora na način propisan posebnim zakonom kojim se uređuje priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija. Postupak priznavanja provodi i rješenje donosi nadležno tijelo Komore, u skladu s posebnim zakonom i općim aktom Komore objavljenim na <http://www.hkig-info.eu/>

5.5. Poznavanje jezika

Priznavanje stručnih kvalifikacija ne može biti podložno poznavanju jezika osim ako ono nije dio kvalifikacije (npr. logopedi). Jezični zahtjevi ne smiju prelaziti razinu koja je potrebna i proporcionalna za obavljanje profesionalne djelatnosti u državi članici domaćinu. Ne može se razmatrati posebno u svakom pojedinom slučaju; jedan od sljedećih dokumenata treba se smatrati dostatnim za potvrdu poznavanja jezika:

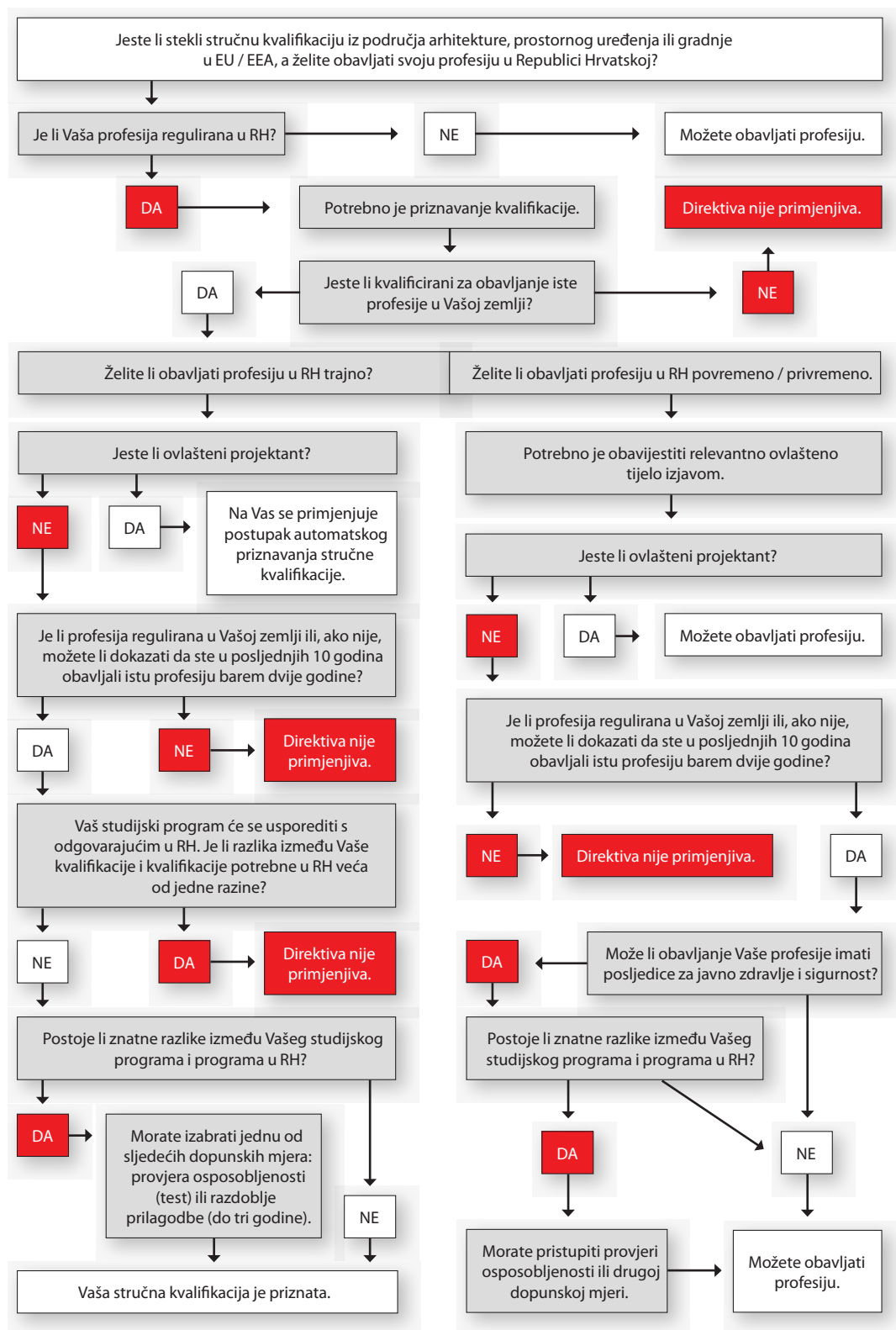
- (a) preslika kvalifikacije dobivene na jeziku države članice domaćina;
- (b) preslika kvalifikacije koja potvrđuje poznavanje jezika ili više njih države članice domaćina (npr. sveučilišna diploma, potvrda trgovačke komore, potvrde koje izdaju priznati instituti poput Goethe Instituta, itd.);
- (c) dokaz o prethodnom profesionalnom iskustvu na državnom području države članice domaćina;
- (d) ako migrant ne dostavi dokaze sukladno točkama (a) do (c), može se odrediti odgovarajući razgovor ili ispit (usmeni i/ili pisani).

5.6. Pojmovnik

- *državljanin, odnosno državljanka treće države* svaka je osoba koja nije državljanin države članice EU-a.
- *regulirana profesija* – profesionalna djelatnost ili skupina profesionalnih djelatnosti kod kojih je pristup i obavljanje, odnosno način obavljanja djelatnosti propisan na temelju zakonskih akata, odnosno podzakonskih ili drugih akata donesenih na temelju zakonskih ovlaštenja, izravno ili neizravno uvjetovan posjedovanjem određenih stručnih kvalifikacija, kao i profesionalna djelatnost ili skupina profesionalnih djelatnosti kojom se bave članovi strukovnih organizacija s profesionalnim nazivom.
- *strukovni naziv* je naziv koji daje svojem nositelju pravo na obavljanje određene regulirane profesije, a može biti različit od naziva koji se stječu završetkom formalnog obrazovanja, sukladno propisima iz područja srednjeg i visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.
- *stručni i akademski naziv i akademski stupanj* – nazivi i stupanj koji se u Republici Hrvatskoj stječu završetkom visokog obrazovanja.

Shema priznavanja inozemnih stručnih kvalifikacija za trajno, privremeno ili povremeno obavljanje poslova regulirane profesije iz područja gradnje

- *stručna kvalifikacija* – u smislu ovoga Pravilnika, obuhvaća formalno obrazovanje i profesionalnu osposobljenost (stručno usavršavanje i osposobljavanje nakon završetka formalnog obrazovanja, kao i moguće stručno iskustvo stečeno pri obavljanju regulirane profesije u državi članici EU), na temelju čega je kandidat stekao pravo obavljanja određene regulirane profesije u državi članici EU-a i u trećoj državi.
- *stručno usavršavanje i osposobljavanje* – svako usavršavanje i osposobljavanje nakon završetka formalnog obrazovanja koje je izričito usmjereno na obavljanje određene regulirane profesije, a koja obuhvaća jedan ili više programa koji su, tamo gdje je to primjereno, dopunjeni odgovarajućim stručnim osposobljavanjem, odnosno vježbeničkom ili stručnom praksom.
- *stručno iskustvo* – stvarno obavljanje profesije u državi članici EU-a u skladu s primjenjivim propisima.
- *osposobljavanje* – u smislu ovoga Pravilnika, obuhvaća formalno obrazovanje i, tamo gdje je to primjereno, stručno usavršavanje i osposobljavanje nakon završetka formalnog obrazovanja.
- *dokaz o formalnoj osposobljenosti* – diplome, svjedodžbe i druge javne isprave koje je izdalo nadležno tijelo države članice EU-a, a kojima se potvrđuje uspješno završeno formalno obrazovanje i po potrebi stručno usavršavanje i osposobljavanje koje je stečeno u državi članici EU-a; obuhvaća i diplome, svjedodžbe i druge javne isprave koje je izdalo nadležno tijelo treće države nositelju takvih isprava koji ima tri godine stručnog iskustva na području države članice, a koje su potvrđene od strane te države članice EU-a i daju pravo njihovom nositelju da obavlja određenu profesiju unutar granica države članice prema njezinim važećim propisima.
- *razdoblje prilagodbe* – obavljanje regulirane profesije u Republici Hrvatskoj pod nadzorom osposobljenog stručnjaka, koje može biti popraćeno stručnim usavršavanjem i osposobljavanjem te podliježe ocjenjivanju. Osposobljenim stručnjakom smatra se osoba koja je kvalificirani predstavnik struke s odgovarajućim stručnim iskustvom. Detaljna pravila kojima se uređuje razdoblje prilagodbe i njegovo ocjenjivanje te status kandidata za vrijeme razdoblja prilagodbe utvrđuje Komora uzimajući u obzir činjenicu da je kandidat kvalificirani stručnjak u državi članici EU-a.
- *provjera osposobljenosti* – provjera stručnog znanja kandidata koju provodi Komora radi ocjene osposobljenosti kandidata za obavljanje regulirane profesije. Za potrebe provjere osposobljenosti, Komora utvrđuje predmete koji nisu obuhvaćeni kandidatovim dokazima o formalnoj osposobljenosti te predmete koji podliježu provjeri osposobljenosti, a bitni su za bavljenje reguliranom profesijom u Republici Hrvatskoj. To se utvrđuje usporedbom obrazovanja i stručnog usavršavanja i osposobljavanja koje se za obavljanje regulirane profesije

zahtijeva u Republici Hrvatskoj i onog koje se zahtijeva u državi članici EU-a. Detaljna pravila kojima se uređuje provjera osposobljenosti u profesiji te status kandidata za vrijeme pripreme za provjeru osposobljenosti u profesiji utvrđuje Komora uzimajući u obzir činjenicu da je kandidat kvalificirani stručnjak u državi članici EU-a.

- *Komora* – Hrvatska komora inženjera građevinarstva je tijelo nadležno za provođenje postupka i utvrđivanje uvjeta za priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija, izdavanje rješenja o priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija, davanje informacija o postupku i uvjetima za priznavanje inozemnih stručnih kvalifikacija te za poduzimanje ostalih radnji sukladno općim aktima.
- *poslovni nastan* – trajno obavljanje djelatnosti (pravne ili fizičke osobe poslovno se trajno nastanjuju u RH).
- *sloboda pružanja usluga* – općenito, pod pojmom „usluga“ u smislu ove slobode podrazumijeva se privremeno poduzimanje gospodarskih aktivnosti u drugoj državi članici, u kojoj pružatelj, odnosno primatelj usluge (fizička ili pravna osoba), nije nastanjen, a koja se uobičajeno pruža uz novčanu naknadu. Dakle, ovdje govorimo o privremenoj poslovnoj aktivnosti.

5.7. Internetske stranice

- Glavna europska stranica, s linkovima na sve druge stranice, dostupna je preko: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/index_en.htm.
- Nacionalna kontakt-točka za priznavanje reguliranih profesija u Republici Hrvatskoj jest Agencija za znanost i visoko obrazovanje www.azvo.hr.
- Za sve formalnosti koje treba obaviti u državi članici domaćinu može se dobiti na jedinstvenoj kontaktnoj točki uspostavljenoj sukladno Direktivi 2006/123/EZ o uslugama na unutarnjem tržištu http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/index_sl.htm
- Informacija o osnivanju tvrtke u nekoj od zemalja EU-a dostupne su na internetskoj stranici Europske komisije: http://ec.europa.eu/youreurope/business/starting-business/setting-up/index_en.htm.
- Popis reguliranih profesija u RH www.vlada.hr/hr/content/download/135906
- Popis reguliranih profesija obuhvaćenih Direktivom može se naći na sljedećoj adresi: http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regrof/
- IMI sustav (Internal Market Information System): http://ec.europa.eu/internal_market/imi-net/data_protection_en.html#data_fields
- Mreža jedinstvenih kontaktnih točaka (EUGO): http://ec.europa.eu/internal_market/eu-go/
- Effective problem solving in Europe (SOLVIT): <http://ec.europa.eu/solvit/>

Ostali korisni linkovi

Za informacije o zakonima EU-a ili o radu:

- Your Europe (about your legal rights as an EU citizen or family member and as a business)
- Europe direct (for any information about the EU)
- Eures (about finding work in the EU)
- Ploteus (about studying in the EU)
- European Youth Portal (about working, studying, summer jobs, volunteer work)
- SIMAP & TED (about public procurement)

Za informacije o pojedinačnim pravnim savjetima:

- Your Europe Advice (free legal advice on EU rights for citizens)
- Enterprise Europe Network (for businesses)
- European Consumer network (for consumers)

Za pomoć u problemima vezanim za unutarnje tržište:

- SOLVIT (for problems with public administrations)
- FIN-NET (for problems with banks and other financial institutions)

5.8. Zaključak

Komora u izvršavanju javnih zadaća priznaje inozemne stručne kvalifikacije reguliranim profesijama u građevinarstvu, kako domaćim, tako i stranim inženjerima. Usto, pri Komori je osnovan i Centar za EU informacije gdje svi zainteresirani mogu pronaći informacije vezane za priznavanje stručnih kvalifikacija i fondova Europske unije.

6. NAJČEŠĆA PITANJA O PRIZNAVANJU STRUČNIH KVALIFIKACIJA UZ DIREKTIVU 2005/36/EZ

Želite li raditi u drugoj državi članici?

Pravila iz Direktive primijenit će se ako su zadovoljeni određeni uvjeti. Direktiva je namijenjena stručnjacima koji su potpuno kvalificirani za izvršavanje nekog zanimanja u jednoj državi članici, a žele se baviti istim zanimanjem u drugoj državi članici.

Kojom se profesijom želite baviti?

Direktiva se primjenjuje na sve struke koje nisu obuhvaćene posebnom direktivom. Nepotpuni popis struka obuhvaćenih Direktivom nalazi se na sljedećoj adresi:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regrof/index.cmf?newlang=en

Čije državljanstvo imate?

Direktiva se primjenjuje na državljane 30 zemalja država ugovornica Europskog gospodarskog područja: 27 država članica Europske unije, Islanda, Norveške i Lihtenštajna.

U kojoj državi želite da se prizna Vaša stručna kvalifikacija?

Direktiva se primjenjuje na 30 prethodno spomenutih država. Primjenjuje se na osobe koje se žele baviti profesionalnom djelatnošću u drugoj državi članici. To znači da država članica ili zemlja u kojoj se želite baviti svojom profesijom nije ona u kojoj ste stekli svoje kvalifikacije. Postojanje „prekograničnog“ elementa je nužno. Posljedica toga je da se ne primjenjuje na situacije koje su isključivo interne u nekoj državi.

U kojoj ste državi stekli svoju stručnu kvalifikaciju?

Direktiva se primjenjuje ako ste stručnu kvalifikaciju stekli u jednoj od 30 prethodno spomenutih država.

Je li profesija kojom se želite baviti u drugoj državi članici regulirana u toj državi članici (državi domaćinu)?

Direktiva se primjenjuje samo na regulirane profesije u državi članici domaćinu, odnosno profesije kojima je pristup ili bavljenje u državi domaćinu uvjetovano zakonski ili uredbom odnosno upravnom odredbom posjedovanjem određene fiksne stručne kvalifikacije. Direktiva će se primijeniti ako je profesija kojom se želite baviti u državi članici domaćinu regulirana u toj državi članici. Popis reguliranih profesija obuhvaćenih Direktivom može se naći na sljedećoj adresi:

http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/regrof/index.cmf?newlang=en

Što se događa ako profesija kojom se želite baviti nije regulirana u državi članici domaćinu?

U tom slučaju, možete se njome baviti bez daljnjih formalnosti i ne morate tražiti priznavanje vaših stručnih kvalifikacija. U tom slučaju vrijednost koja će biti pridana vašoj kvalifikaciji ovisi o situaciji na tržištu rada i o načinu ponašanja tržišta, a ne zakonskim pravilima.

Je li regulirana profesija kojom se želite baviti ista ona za koju ste kvalificirani?

Direktiva se primjenjuje samo ako je profesija kojom se želite baviti u državi članici domaćinu ista kao profesija za koju ste potpuno kvalificirani u svojoj državi članici.

Želite se baviti profesionalnom djelatnošću privremeno ili povremeno u drugoj državi članici ili se želite ondje trajno poslovno nastaniti?

Pravila su različita. Poslovno se nastanjujete kada se smjestite u državi članici na stabilan i dugotrajan način. S druge strane, ako već imate zakonit poslovni nastan u državi članici i privremeno se želite baviti svojom strukom u drugoj državi članici, na vas se odnose pravila iz Direktive koja se primjenjuju na privremeno pružanje usluga. Privremena narav usluge procjenjuje se od slučaja do slučaja.

Opća pravila jesu:

1. Morate imati poslovni nastan u jednoj od država članica EU-a. Ako država u kojoj imate poslovni nastan ne regulira profesiju za koju ste kvalificirani, država članica domaćin može tražiti kao preduvjet prethodno bavljenje profesijom dvije godine u državi u kojoj imate nastan.
2. Imate poslovni nastan ako ispunjavate sve uvjete za bavljenje profesijom u državi članici i ako niste čak ni privremeno pod zabranom bavljenja profesijom. Možete imati poslovni nastan kao zaposlenik ili samozaposlena osoba.
3. Prvi put kad pružate uslugu na teritoriju druge države članice, ta država može tražiti da je o tome obavijestite podnošenjem izjave. Izjava treba ispunjavati sljedeće uvjete:
 - a) podnosi se prije početka prvog pružanja usluga u Republici Hrvatskoj;

- b) uključuje osobne podatke i podatke o pojedinostima svakoga osiguranja ili bilo kojeg drugog sredstva osobne ili kolektivne zaštite s obzirom na profesionalnu odgovornost;
- c) podnosi se za svaku godinu u kojoj kandidat namjerava privremeno ili povremeno pružati usluge u Republici Hrvatskoj.

Prije početka prvog pružanja usluga, Komora će zahtijevati od kandidata da uz izjavu priloži sljedeće dokumente:

- dokaz o državljanstvu;
 - potvrdu kojom se potvrđuje da je poslovno nastanjen u državi članici poslovnog nastana radi bavljenja poslovima projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe i da u trenutku izdavanja potvrde nema, čak ni privremeno, zabranu bavljenja profesijom;
 - dokaz o stručnim kvalifikacijama koje se dokazuju rješenjem Komore o priznavanju inozemne stručne kvalifikacije; dokaz da ima ovlaštenje za projektiranje i/ili provođenje stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe u državi iz koje dolazi;
 - dokaz da je osiguran od odgovornosti za štetu koju bi obavljanjem poslova projektiranja i/ili stručnog nadzora građenja u svojstvu odgovorne osobe mogao učiniti investitoru ili trećim osobama; i
 - dokaz da nije osuđivan za kazneno djelo protiv Republike Hrvatske, za kazneno djelo protiv službene dužnosti ili kazneno djelo počinjeno iz koristoljublja.
4. Izjava se predaje jedinstvenoj kontaktnoj točki za usluge na unutarnjem tržištu, odnosno Komori.
5. Ako obavljanje vaše profesije potencijalno utječe na zdravlje i sigurnost ljudi te zahtijeva poznavanje nacionalnog zakonodavstva, nadležno tijelo Komore provjerit će vašu kvalifikaciju i to samo prvi put kad boravite u državi članici domaćinu radi pružanja usluga ondje.

Kakvu odluku može donijeti nadležno tijelo Komore?

Postoji nekoliko mogućnosti. Nadležno tijelo Komore može odlučiti priznati vašu kvalifikaciju. Može odbiti priznati vašu kvalifikaciju, samo u iznimnim slučajevima, u skladu sa zakonom. Nadležno tijelo može Vam naložiti dopunske mjere u vidu testa sposobnosti ili razdoblja prilagodbe u trajanju od najdulje tri godine.

Kojih se pravila morate pridržavati dok obavljate djelatnost?

Morate poštovati strukovna pravila ponašanja koja se odnose na stručne kvalifikacije i važe u državi članici domaćinu.

Poslovni nastan - koje dokumente može tražiti nadležno tijelo države članice u kojoj želite raditi?

Nadležno tijelo može tražiti dokaz vašeg državljanstva, dokaz da imate potvrdu o stručnoj osposobljenosti ili kvalifikaciju, dokaz vašeg stručnog iskustva ako imate kvalifikaciju stečenu u trećoj državi i ako je tu

kvalifikaciju već priznala druga država članica. Dokumenti isključivo za struke iz općeg sustava: dokaz da posjedujete stručno iskustvo od najmanje dvije godine u predmetnoj profesiji ako profesija nije regulirana u vašoj državi podrijetla, informacije o vašem osposobljavanju, ali samo u opsegu potrebnom da se utvrdi eventualno postojanje značajnih razlika u odnosu na traženu nacionalnu izobrazbu.

Koja su vaša prava ako vam bude priznata kvalifikacija?

Priznavanjem stječete pravo da se bavite predmetnom profesijom. Možete se početi baviti profesijom pod istim uvjetima koji vrijede za državljane države članice domaćina. Stoga se možete baviti profesijom sukladno istim zakonima, propisima, upravnim odredbama i kodeksu ponašanja koji vrijede za državljane države članice domaćina.

Literatura:

1. Consolidated version of the Treaty on European union, OJ C 115/13 od 9.5.2008.
2. Treaty concerning the accession of the Republic of Croatia, Council of the European Union, Brussels, 7 November 2011 (OR. en), Legislative acts and other instruments 14409/11 JM/SC/ks FA/TR/EU/HR/EL2/en 1, FA/TR/EU/HR/EL2/en
<http://www.delhrv.ec.europa.eu/files/file/articles-st14409.en11-1330425931.pdf>
3. Sažeti pregled sadržaja ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, Republika Hrvatska, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova
<http://www.mvep.hr/custompages/static/hrv/files/pregovori/Ugovor-sazetakMVEP.pdf>
4. Vlada RH, Program Vlade Republike Hrvatske za preuzimanje i provedbu pravne stečevine Europske unije za 2013. godinu, prijedlog, Zagreb, prosinac 2012. godine
5. DIRECTIVE 2005/36/EC of the European parliament and of the Council of 7 September 2005 on the recognition of professional qualifications (Text with EEA relevance), OJ L 255/22 od 30.9.2005
6. DIRECTIVE 2006/123/ of the European parliament and of the Council of 12 December 2006 on services in the internal market. OJ L 376/36 od 27.12.2006
7. Zakon o reguliranim profesijama i priznavanju inozemnih stručnih kvalifikacija (NN 124/09)
8. Zakon o uslugama (NN 80/11)
9. Priručnik za usklađivanje hrvatskog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske zajednice, Statskorisult, Public Management Norway , Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija, ISBN 953-7010-63-5 , Zagreb, 2006.
10. User guide Directive 2005/36/EC, Everything you need to know about the recognition of professional qualificationsm, 66 questions 66 answers
11. Group of coordinators for the recognition of professional qualifications frequently asked questions, European Commission, Internal Market and Services DG, Update 22 October 2010, MARKT D/3418/6/2006-EN
12. Handbook on implementation Services Directive, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities, 2007, ISBN 978-92-79-05982-7, European Communities, 2007 (<http://europa.eu>),
13. Performance checks, state of play of the internal market in the construction sector, Background Note, Expert Group Meeting, 22nd March 2012
14. The Internal Market Information System (IMI) and the Services Directive, User guide, Luxembourg: Publications Office of the European Union, ISBN 978-92-79-10455-8, European Communities, 2009, <http://europa.eu>
15. Internal market information system (IMI) role of the national IMI coordinator, European commission, Internal Market and Services DG Services, Administrative cooperation and Member State networks, Brussels, 27 April 2007, MARKT/E3/MN (2007) D6286
16. Zajednička povelja ENIC-A I NARIC-a o aktivnostima i uslugama, ENIC mreža (Vijeće Europe/UNESCO), NARIC mreža (Europska komisija), DGIV/EDU/HE (2004) 8, ED-2004/ UNESCO-CEPES/ENIC.11/7, DGEAC/NARIC/04-17 Strasbourg/ Bukurest/ Brussels, 22. travnja 2004.
17. Stjepan Majić, Ostvarenje slobode poslovnog nastana te izbor oblika trgovačkog društva u trenutku ulaska Republike Hrvatske u Europsku uniju, 445986.Sloboda poslovnog nastana; Internet
18. Tamara Capeta, Europska unija po Lisabonskom ugovoru, Hrvatska javna uprava , Hrvatska i Europska unija, 2010-01-02

**IV.
FONDOVI EU-a
U FUNKCIJI
POTICANJA
GOSPODARSKOG
RASTA I
ANGAŽMANA
SEKTORA
GRADITELJSTVA**

IV. FONDOVI EU-a U FUNKCIJI POTICANJA GOSPODARSKOG RASTA I ANGAŽMANA SEKTORA GRADITELJSTVA

- 1. Uvod 101**
- 2. Osnovni principi i preduvjeti korištenja fondova EU-a 103**
- 3. Višegodišnji financijski okvir i budućnost kohezijske politike 104**
 - 3.1. Neizravni poticaji 107**
 - 3.1.1. Kohezijski fond 111**
 - 3.1.2. Europski fond za regionalni razvoj 112**
 - 3.1.3. Europski socijalni fond 115**
 - 3.2. Ostali fondovi i instrumenti 116**
 - 3.3. Dodatni izvori 117**
 - 3.4. Odnos između pretprijetnih fondova i instrumenata kohezijske politike 119**
- 4. Osnovno o projektima financiranim sredstvima iz fondova EU-a 123**
 - 4.1. Vrste projekata koji se financiraju iz fondova EU-a 123**
 - 4.2. Projektni ciklus 125**
 - 4.3. Metodologija razrade projekta 127**
- 5. Zaključak 131**

FONDOVI EU-a U FUNKCIJI POTICANJA GOSPODARSKOG RASTA I ANGAŽMANA SEKTORA GRADITELJSTVA

*"Fondovi EU-a jedan su od izvora Poljskog uspjeha."
Bronisław Komorowski, predsjednik Republike Poljske*

1. UVOD

Kao heterogena zajednica zemalja, Europska unija od svog je postanka do danas suočena s razlikama u razvoju i društveno-ekonomskoj moći država članica i regija, koje predstavljaju najveću prijetnju njenoj stabilnosti i jačanju. Stoga je osiguranje ujednačenog gospodarskog, teritorijalnog i socijalnog rasta zemalja članica, kao uvjet održivosti i razvoja, glavni cilj kohezijske i regionalne javne politike EU-a.

Kako bi stvorila uvjete za provođenje svojih javnih politika u svim zemljama članicama, zemljama kandidatkinjama i potencijalnim kandidatkinjama, neovisno o njihovoj financijskoj i gospodarskoj moći, EU je osigurala namjenska financijska sredstva znatnih iznosa. Fondovi EU-a zajednički su naziv za sve programe koje financira Europska unija. U zemljama članicama (EU-27) to su Programi unije i Instrumenti kohezijske, poljoprivredne i ribarske politike, dok su izvan zemalja članica na raspolaganju Programi za treće zemlje – Pretpristupni programi.

Republika Hrvatska, od dana stjecanja statusa zemlje kandidatkinje (18. lipnja 2004.), za pomoć u političkim, gospodarskim i institucionalnim reformama potrebnim za ispunjavanje uvjeta za članstvo u EU koristi znatnu financijsku pomoć Europske Unije putem različitih pretpristupnih programa: PHARE, ISPA i SAPARD (u ukupnom iznosu od 252 milijuna eura) i trenutno ima pristup Instrumentu pretpristupne pomoći (IPA fondu).

Putem IPA fonda od 2007. do 2013. godine Republici Hrvatskoj na raspolaganju je ukupno 997,6 milijuna eura bespovratnih sredstva EU-a kroz 5 komponenti: IPA I - za jačanje kapaciteta i izgradnju institucija; IPA II – za prekograničnu suradnju; IPA III – za regionalni razvoj i IPA IV – za razvoj ljudskih potencijala; te IPA V – za ruralni razvoj. Kroz sve navedene komponente znatan dio sredstava bio je namijenjen investicijama – izgradnji.

U pretpristupnim fondovima, s obzirom na ograničena sredstva, prijavljivali su se za financiranje malobrojni projekti, odnosno oni prioritetni za RH, a u njihovoj su pripremi i provedbi sudjelovala tijela upravljačke strukture. Iskustvo korištenja pretpristupnih fondova EU-a za provođenje projekata ukazalo je na postojanje stručnih i organizacijskih barijera koje se pojavljuju u svim fazama projektnog ciklusa. Upravo je cilj pretpristupnih fondova bio identificirati te barijere, educirati tijela javne uprave na svim razinama te putem implementiranih projekata i razmjenom iskustva educirati sve dionike projektnog ciklusa EU-a za učinkovito korištenje budućih raspoloživih fondova.

Republika Hrvatska 1.srpnja 2013. godine službeno postaje 28. zemlja članica Europske Unije. Danom pristupa Europskoj uniji, Republika Hrvatska stječe pravo pristupa sredstvima iz Kohezijskih i Strukturnih fondova, namijenjenim provođenju mjera, programa i projekata čiji je cilj ujednačavanje gospodarstva s ostalim zemljama članicama i ispunjenje preuzetih obaveza Europske unije.

Danom ulaska RH u EU povećanje dostupnih sredstva biti će drastično. Do kraja 2013. na raspolaganju ćemo imati 449,4 milijuna eura, dok će od 2014. RH imati pravo na godišnje subvencije u visini između 1,18 i 1,37 milijarda eura. Usporedbe radi, dodijeljeni iznos bespovratnih sredstva od 449,7 milijuna eura samo za polovinu 2013. godine, odgovara iznosu od gotovo 50 % ukupne IPA alokacije za cijelo razdoblje od 7 godina.

Prema najnovijim izračunima u 2013. godini, za RH je u razdoblju od 2014. do 2020. predviđena ukupna alokacija bespovratnih sredstva u iznosu od 11,7 milijarda eura, definirana na način da godišnji iznos ne bude veći od 2,35% BDP-a, pri čemu je više od 8 milijarda eura rezervirano samo za kohezijsku politiku. Navedena alokacija bespovratnih sredstva strukturnih fondova je u odnosu na pretpristupno razdoblje veća skoro 9 puta.

Iako su spomenuta znatna financijska sredstva osigurana za razvoj RH u svim segmentima društva, na institucijama i organizacijama Republike Hrvatske velika je odgovornost kad je riječ o njihovom svrsishodnom i pravovremenom korištenju. Ta sredstva otvaraju goleme mogućnosti za novi zamah investicija (javnih i privatnih) s osiguranim financiranjem, što je za građevinsku struku nada u oporavak nakon dugog razdoblja recesije.

*Osiguranje
ujednačenog
gospodarskog,
teritorijalnog i
socijalnog rasta
zemalja članica,
kao uvjet održivosti
i razvoja, glavni je
cilj kohezijske i
regionalne javne
politike EU-a.*

Put do osiguranja i povlačenja gore navedenih sredstva za financiranje pojedinih projekata vrlo je kompleksan i izazovan. Sredstva stavljena na raspolaganje Republici Hrvatskoj moguće je povući samo kroz uspješnu implementaciju projekata po strogo definiranim procedurama. Stoga je izuzetno važno da sudionici graditeljskog sektora, posebno ovlašteni inženjeri, budu upoznati s mehanizmom funkcioniranja Europskih fondova, bilo da izravno sudjeluju u prijavljivanju i izradi sufinanciranih projekata, bilo da su dionici korištenja odobrenih sredstava. U tu svrhu u nastavku je dan prikaz osnovnih pojmova i načela vezanih uz fondove EU-a, modele i načine financiranja te prijavljivanja konkretnih projekata.

2. OSNOVNI PRINCIPI I PREDUVJETI KORIŠTENJA FONDOVA EU-a

Europska unija podupire projektne ideje iz svih sfera gospodarskog, društvenog i političkog života provođenjem svojih javnih politika utvrđenih za određeno razdoblje (jednu financijsku perspektivu, najčešće 7 godina). One su temelj za osmišljavanje prioriteta i ciljeva koji će se financijski poticati kroz različite programe.

Riječ je o širokom krugu tema od kojih su za naš sektor značajni: okoliš, energetika, infrastrukturni i brojni drugi projekti, znanost, istraživanje i razvoj, konkurentnost. To znači da se iz programa Europske unije mogu financirati izgradnja cesta, škola i elektrana, ulaganje u izvoz i konkurentnost, razvoj novih proizvoda i patenata. Važno je istaknuti da se prioriteti financiranja, a samim time i teme, mijenjaju s obzirom na aktualne vanjske čimbenike u pojedinim sektorima i s obzirom na razdoblje na koje se odnose.

Tako će se u sljedećoj financijskoj perspektivi, 2014. - 2020., prednost dati projektima zapošljavanja, zaštite okoliša, prelaska na obnovljive izvore energije, poticanju malog i srednjeg poduzetništva te istraživanjima koja će rezultirati konkretnim proizvodima namijenjenih plasmanu na tržište.

Međutim, potrebno je razlikovati programe koji podupiru projektne ideje na razini cijele Europske unije od programa koji podupiru projektne ideje koje su prioritetne za pojedinu državu članicu ili državu kandidatkinju, jer njihovi prioriteti mogu biti različiti. U tom smislu, ali i prema načinu upravljanja financijskim sredstvima, razlikujemo centralizirane i decentralizirane programe.

Osnovna načela na kojima počiva cijeli sustav jesu: poticanje projekata koji čine dobro cijeloj zajednici, stvaranje dodatne vrijednosti za Europsku uniju, sufinanciranje projekta i zabrana stvaranja profita za korisnike sredstava (izuzev javnih nabava koje su komercijalnog karaktera).

Osiguravanje sredstava uvjetovano je usvajanjem strategije ulaganja iz fondova koji će Hrvatskoj biti dostupni nakon stupanja u članstvo Europske Unije, kao i usvajanjem strategija razvoja pojedinih sektora. Korištenje sredstava fondova EU-a temelji se na višegodišnjim programskim

dokumentima, tzv. Operativnim programima u okviru kojih su identificirani prioriteti i specifične mjere te financijska sredstva namijenjena za njihovu provedbu.

Nužan preduvjet za korištenje Europskih fondova je uspostava sustava upravljanja na razini Republike Hrvatske. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije (MRRFEU) nadležno je za organizaciju i koordinaciju procesa pripreme potrebnih planskih i programskih dokumenata kao temelja za korištenje fondova EU-a. Proces programiranja i učinkovito postavljen sustav upravljanja fondovima mogu u bitnoj mjeri odrediti našu uspješnost povlačenja sredstava.

*Novi programi
financiranja
Europske unije
izravno su povezani
s novim
proračunom
Europske unije,
odnosno s
višegodišnjim
financijskim
okvirom EU-a za
razdoblje
2014.-2020.*

U 2012. godini započeo je postupak uspostavljanja sustava upravljanja za strukturne fondove koji će morati proći postupak akreditacije od strane Europske komisije, donošenjem zakona i uredbi o definiranju tijela unutar sustava te s pripremom pravilnika o definiranju uloga i procesa upravljanja fondovima EU-a unutar RH.

Na natječaje se mogu javiti sve vrste organizacija iz javnog, privatnog i civilnog sektora, ali i građani pojedinci te njihove inicijative. Organizacije se mogu javljati samostalno, u zajednici ili u formiranom konzorciju, gdje je ključno definirati organizaciju koordinatora projekta. Praksa je Europske unije da uključuje veći broj organizacija iz više zemalja, odnosno regija jer su upravo regionalni razvoj i međusobna suradnja država članica temelj gospodarskog razvitka i stabilnosti Europske unije.

3. VIŠEGODIŠNJI FINANCIJSKI OKVIR I BUDUĆNOST KOHEZIJSKE POLITIKE

Novi programi financiranja Europske unije izravno su povezani s novim proračunom Europske unije, odnosno s višegodišnjim financijskim okvirom (tzv. Multiannual Financial Framework) EU-a za razdoblje 2014.-2020. godine, koji se kolokvijalno naziva novom financijskom perspektivom. U novom programu financiranja sredstva će biti alocirana na sljedeći način: 33% (376 milijarda eura) sredstava za kohezijsku politiku, 4% (40 milijarda eura) za Sredstvo za povezivanje Europe (Connecting Europe Facility), 63% (649 milijarda eura) za poljoprivredu, istraživanje i vanjsku pomoć.

Kohezijska politika EZ-a jedna je od najvažnijih politika koja ima za osnovni cilj poticanje ravnomjernosti razvoja država i regija EU-a. Europska komisija je u listopadu 2011. godine usvojila prijedlog kohezijske politike za razdoblje 2014. - 2020. godine.

Predloženi proračun kohezijske politike za razdoblje 2014.-2020. godine iznosi 376 milijarda eura, uključujući financiranje projekata na području prekogranične energije, transporta i informacijske tehnologije, što se ostvaruje radom na instrumentu nazvanom Sredstvo za povezivanje Europe, za koje je predviđeno 40 milijarda eura.

Sredstva kohezijske politike prema prijedlogu Europske komisije bit će alocirana prema sljedećoj strukturi:

VRSTA ULAGANJA	IZNOS (u milijardama eura)
KOHEZIJSKI FOND	68,7
SLABIJE RAZVIJENE REGIJE	162,6
REGIJE U TRANZICIJI	38,9
VIŠE RAZVIJENE REGIJE	53,1
EUROPSKA TERITORIJALNA SURADNJA	11,7
RIJETKO NASELJENA PODRUČJA	0,9
UKUPNO	336,0

Izvor: Praktični iznos za korisnike fondova EU-a

Na temelju nove kohezijske politike ustanovit će se pravila za Europski socijalni fond (ESF), Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Kohezijski fond (KF), Europski fond za ribarstvo (EFR) te Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EPFRR).

Nova pravila kohezijske politike trebala bi, u odnosu na prethodno proračunsko razdoblje, zajedničkim pravilima donijeti pojednostavljenje, veću teritorijalnu koheziju te politiku usmjerenu prema investicijama.

U pogledu financijskog upravljanja, nova pravila donijet će novi sustav godišnjih izvješća, godišnju deklaraciju o upravljanju te godišnje provjere računa od Europske komisije.

Upravljanje i sustav kontrole donijet će veću odgovornost država članica, nacionalna tijela nadležna za upravljanje programima EU-a moći će dobiti i ovlasti certificiranja, a Komisija će provjeravati njihovu akreditaciju.

Regionalna politika istodobno je i iskaz solidarnosti Eu-a s manje razvijenim regijama i državama članicama EU-a. Sve to ima za osnovni cilj stvaranje jedinstvenog tržišta u kojem bi se jednako kvalitetno živjelo u bilo kojoj regiji EU-a.

Investicije se usmjeravaju u poboljšanje prometne povezanosti, u razvoj malih i srednjih poduzeća, posebice u nerazvijenim područjima, u poboljšanje okoliša te poboljšanje edukacije i vještina ljudi.

Europska unija u novom proračunskom razdoblju želi izmijenjenom kohezijskom politikom ostvariti ciljeve Strategije Europa 2020. Ta strategija prihvaćena je 2010. godine, a njome Unija do 2020. godine želi postići tri prioriteta: održivi razvoj, pametan rast i rast uključivosti ostvarenjem sljedećih ključnih ciljeva:

1. smanjenje emisije stakleničkih plinova za najmanje 20% u odnosu na 1990. godinu, povećanje udjela obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti za 20%,

2. ulaganje u istraživanje i razvoj u visini 3% BDP-a,
3. povećanje zaposlenosti stanovništva između 20. i 64. godine do razine od najmanje 75%,
4. smanjenje broja siromašnih osoba za najmanje 20 milijuna,
5. povećanje visokoobrazovane populacije između 30. i 34. godine na 40% i smanjenje ranog napuštanja školovanja na 10%.

Kakvo je stanje Hrvatske u odnosu na postavljene ciljeve?

Glavni ciljevi Europa 2020	Hrvatska - stanje 2011. u odnosu na postavljene ciljeve u %
Inovacije - 3% BDP-a treba investirati u istraživanje i razvoj	0,75%
Klimatske promjene „20/20/20“ - 20 % smanjenje emisije u odnosu na 1990. 20 % iz obnovljivih izvora 20 % porast energetske učinkovitosti	13,8 %
Zapošljavanje - 75 % populacije između 20 i 64 godina trebalo bi biti zaposleno	57%
Obrazovanje - postotak osoba koje napusti školovanje ispod 10 %	4,1 %
Najmanje 40% mlađe populacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja	24,5%

Izvor: Ekonomski program Republike Hrvatske 2013.

Da bismo shvatili značaj ovih kohezijskih politika, pogledajmo rezultate za razdoblje 2000. - 2006. godine.

Rezultati kohezijske politike (razdoblje 2000. - 2006. g.):

- 8400 km željeznice izgrađeno ili obnovljeno
- 5100 km cesta izgrađeno ili obnovljeno
- Osiguran pristup pitkoj vodi za dodatnih 20 milijuna stanovnika
- Edukacija za 10 milijuna stanovnika svake godine
- Otvoreno više od milijun novih radnih mjesta
- BDP po stanovniku porastao 5 % u novim državama članicama EU-a.

Izvor: EK

Struktura fondova i programa Europske unije u razdoblju 2014. – 2020. godine ostat će nepromijenjena u odnosu na prethodno proračunsko razdoblje te će uključivati:

1. neizravne poticaje
2. izravne poticaje
3. ostale fondove i instrumente
4. dodatne izvore.

Za sektor građevinarstva najznačajniji su neizravni poticaji u koje spadaju i fondovi za provođenje kohezijske politike EU-a:

- Kohezijski fond,
- Strukturni fondovi,
- Fond za regionalni razvoj,
- Socijalni fond.

S obzirom da izravni poticaji kao centralizirana financijska sredstva namijenjena ostalim strukama imaju marginalnu ulogu za sektor graditeljstva, u nastavku je dan prikaz poticaja i pripadajućih programa bez njih.

3.1. Neizravni poticaji

Neizravni poticaji čine najveći dio proračuna Europske unije, odnosno gotovo 76%, a najveći dio neizravnog financiranja usmjeren je na regionalne i poljoprivredne potpore. U njih ubrajamo:

- Strukturne fondove,
- Kohezijski fond,
- Fondove za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo,
- Fondove za pomoć trećim zemljama.

Prema načinu upravljanja decentralizirani su i namijenjeni su isključivo zemljama članicama. Stoga neizravni poticaji za Hrvatsku dobivanju posebno značenje nakon pristupanja EU.

U slučaju neizravnih poticaja, natječaji se održavaju na nacionalnoj razini i svi zainteresirani prijavitelji projekata trebaju kontaktirati nacionalna tijela zadužena za provedbu programa kako bi dobili informacije o procedurama prijave i prioritetima.

INDIREKTNI POTICAJI	POVEZNICE NA MREŽNE STRANICE
Strukturni fondovi i Kohezijski fond	Europski socijalni fond (eng. European Social Fund) http://ec.europa.eu/esf/
	Europski fond za regionalni razvoj (eng. European Regional Development Fund) http://ec.europa.eu/regional_policy/index_en.cfm
	Kohezijski fond (eng. Cohesion Fund) http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/cohesion/index_en.cfm
Fondovi za poljoprivredu, ruralni razvoj i ribarstvo	Europski fond za garancije u poljoprivredi (eng. European Agricultural Guarantee Fund - EAGF) http://ec.europa.eu/agriculture/index_en.htm http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_en.htm
	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (eng. European Agricultural Fund for Rural Development - EAFRD) http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_en.htm
	Europski fond za ribarstvo (eng. European Fisheries Fund - EFF) http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/eff/index_en.htm
Pomoć trećim zemljama	Instrument pretpristupne pomoći (eng. Instrument for Pre-Accession - IPA) http://ec.europa.eu/enlargement/instruments/overview/index_en.htm
	Instrument za razvojnu suradnju (eng. Development Cooperation Instrument - DCI) http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/dci_en.htm
	Europski instrument za susjedstvo i partnerstvo (eng. European Neighbourhood Partnership Instrument - ENPI) http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/enpi_en.htm
	Tehnička pomoć i razmjena informacija (eng. Technical Assistance and Information Exchange - TAIEX) http://ec.europa.eu/enlargement/taieux/what-is-taieux/index_en.htm
	TWINNING http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/overview/twinning_en.htm

INDIREKTNİ POTICAJI	POVEZNICE NA MREŽNE STRANICE
Pomoć trećim zemljama	Instrument za makrofinancijsku pomoć (eng. Instrument for Macro-Financial Assistance - MFA) http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/macro-financial_assistance/index_en.htm
	Europski instrument za demokraciju i ljudska prava (eng. European Instrument for Promoting Democracy & Human Rights - EIDHR) http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/eidhr_en.htm
	Instrument za stabilnost (eng. Instrument for Stability - IfS) http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/ifs_en.htm
	Instrument za suradnju u području nuklearne sigurnosti (eng. Nuclear Safety Co-operation Instrument - NSCI) http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/nsci_en.htm
	Humanitarna pomoć (eng. Humanitarian Aid) http://ec.europa.eu/echo/
	Instrument za suradnju s industrijaliziranim zemljama (eng. Instrument for Cooperation with Industrialised Countries - ICI) http://europa.eu/legislation_summaries/external_relations/relations_
	Pomoć trećim zemljama with_third_countries/industrialised_countries/r14107_en.htm

Hrvatska će od 1. srpnja 2013. godine imati pravo korištenja strukturnih fondova koji će predstavljati sadržajni i metodološki nastavak na program IPA, čija ćemo sredstva prestati koristiti nakon pristupanja.

Rokovi za ugovaranje projekata iz aktualnog pretpristupnog fonda IPA-e u Hrvatskoj traju do 30. lipnja 2013., a njihovo provođenje je vezano za trajanje pojedinačnog projekta. Moguće je očekivati da će Europska komisija isplaćivati projekte još tri godine nakon ulaska u Uniju.

Europska komisija je 2007. godine uspostavila novi instrument pretpristupne pomoći IPA kako bi zemljama korisnicama tijekom pridruživanja omogućila učinkovito pružanje pretpristupne pomoći u jedinstvenom okviru. IPA je tako zamijenila prethodne EU programe namijenjene pripremi zemalja kandidatkinja za pristupanje: CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD iz tzv. prve generacije decentraliziranih pretpristupnih programa. Ulaskom u Uniju, IPA-u zamjenjuju instrumenti kohezijske politike.

Programi i prioriteti financiranja utemeljeni su na kohezijskoj politici Europske unije kako bi se postigli ciljevi strategije Europa 2020.

Ovdje donosimo kratak pregled smjernica koje je Europska unija izglasala kao doprinos postizanju prethodno navedenih ciljeva:

- Programi moraju davati konkretan doprinos zapošljavanju i razvoju;
- Stvorit će se zajednički sustav pravila za programe socijalnog razvoja, razvoja ruralnih i obalnih područja te za pograničnu suradnju i ribarstvu u slabije razvijenim regijama;
- 80 milijarda eura uložiti će se u područje znanosti i inovacija, 88 milijarda u zapošljavanje, 386 milijarda eura u poljoprivredu i ruralni razvoj te 376 milijarda eura za ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju;
- Smanjit će se administrativne prepreke za korisnike fondova EU-a;
- Najviše sredstava bit će usmjereno državama čiji je BDP niži od 75 % europskog prosjeka.

Investicije se usmjeravaju u poboljšanje prometne povezanosti, u razvoj malih i srednjih poduzeća, posebice u nerazvijenim područjima, u poboljšanje okoliša te poboljšanje edukacije i vještina ljudi.

Za razumijevanje modaliteta financiranja iz strukturnih fondova važno je poznavati ciljeve koji se njima žele postići, a to su konvergencija, regionalna konkurentnost i zapošljavanje te europska međunarodna suradnja. Europska unija namjerava financirati projekte kojima je cilj prevladavanje socijalnih i gospodarskih razlika te razvoj slabije razvijenih članica kako bi bile konkurentnije na zajedničkom tržištu. Cilj konvergencije jest potaknuti gospodarski razvoj i zaposlenost najmanje razvijenih država članica EU-a i njihovih regija različitim ulaganjima u svim sektorima. Ostvarivanje konvergencije financira se sredstvima Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za regionalni razvoj i Kohezijskog fonda. Najzastupljeniji je cilj s oko 80% sredstava koja su na raspolaganju iz tih fondova.

Regionalna konkurentnost i zapošljavanje postiže se brojnim ekonomskim i socijalnim promjenama, poticanjem inovacija i poduzetništva, ulaganjem u zaštitu okoliša i razvoj tržišta rada u regijama koje nisu obuhvaćene ostvarenjem cilja konvergencije, dok europska međunarodna suradnja označava jačanje suradnje na prekograničnoj, transnacionalnoj i međuregionalnoj razini na temelju brojnih lokalnih i regionalnih inicijativa.

Prednosti prelaska na strukturne fondove jesu:

- veći iznosi financiranja koji će višestruko premašiti dosad alocirane iznose,
- više ulaganja u infrastrukturne projekte,
- pojednostavljen način prijave projekata,
- natječajna dokumentacija na hrvatskom jeziku, financirat će se samo projekti koji imaju vrijednost za zajednicu,
- mogućnost povoljnog kreditiranja korisnika.

Prioriteti hrvatske strukturne politike, koji će služiti kao temelj za korištenje strukturnih fondova, sadržani su u Nacionalnom strateškom referentnom okviru, koji je trenutačno u fazi usvajanja. Riječ je o dokumentu koji sadržava sve teme, prioritete i planove financiranja projekata iz strukturnih fondova, pa je njegovo usvajanje preduvjet za njihovo korištenje. Posebno je važno da projekti budu pripremljeni na vrijeme kako bi se odmah započelo s provedbom. To znači da prijavitelji moraju imati spremne opise projekata, ciljeve, potrebne dozvole i studije, kao i financijska sredstva za njihovu provedbu.

3.1.1. Kohezijski fond (Cohesion Fund, CF)

Kohezijski fond ustanovljen je ugovorom iz Maastrichta s primarnim ciljem da slabije razvijenim državama članicama osigura zadovoljenje kriterija za sudjelovanje u ekonomskoj i monetarnoj uniji. Taj fond namijenjen je državama članicama čiji GNI (Gross National Income) ne prelazi 90 % prosjeka EU-a. Osnovna je namjena jačanje gospodarske i socijalne kohezije Europske unije.

Fond svoju namjeru ostvaruje najvećim djelom ulaganjem u dva investicijska područja:

1. Promet, s naglaskom na investicije u transeuropsku prometnu mrežu, posebno na njezine dijelove od europskog interesa. Ta mreža predstavlja jedinstvenu multimodalnu mrežu koja objedinjuje kopneni, zračni i pomorski promet, a u cilju bržeg protoka ljudi i roba diljem cijelog teritorija EU-a.
2. Okoliš, s naglaskom na ulaganje u upravljanje otpadom i vodama. Kroz taj fond mogu se financirati i projekti koji pozitivno utječu na održivi razvitak, uz uvjet da ti projekti imaju pozitivan učinak na okoliš, zatim na projekte vezane uz energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije.

Ulagati se može i u prometnice izvan transeuropske prometne mreže, zatim u upravljanje prometnicama, zračni i pomorski promet te čišći gradski i javni prijevoz.

Maksimalni udio financiranja iz kohezijskih fondova ne može biti veći od 85 % prihvatljivih troškova projekta. Iznimno, Europska zajednica može odobriti sufinanciranje u iznosu od 100% troškova za pripremu tehničke dokumentacije i potrebnih studija.

Kako funkcionira kohezijski fond?

Država članica podnosi zahtjev za financiranje Europskoj komisiji, koja je obvezna u roku od tri mjeseca donijeti odluku o financiranju. Svaki projekt mora biti usuglašen s važećim propisima EU-a, posebno onima vezanim uz okoliš, konkurentnost i pravila javne nabave.

Europska komisija provjerava jesu li ispunjeni svi uvjeti. Procjenjuju se i gospodarski i društveni učinci projekta, kako su prikazani u analizi troškova i koristi te da li je projekt u skladu s prioritetima države članice EU-a.

Kohezijski fond za razdoblje 2014.–2020. godine:

Prijedlogom uredbe kojom se propisuje provedba kohezijskog fonda za razdoblje 2014 -2020. godine nastavlja se zacrtana strategija EU-a. Dvama investicijskim područjima, transeuropskoj prometnoj mreži i okolišu, dodaje se novo područje - tehnička pomoć.

U ta tri područja usmjeravaju se sredstva Kohezijskih fondova uzimajući u obzir pet prioriteta. To su:

- potpora prelasku na ekonomiju s niskim udjelom ugljika u svim sektorima,
- promicanje prilagodbe na klimatske promjene te upravljanje i prevencija rizika,
- zaštita okoliša i promocija učinkovitosti resursa,
- promicanje održivog prometa i uklanjanje uskih grla u ključnim prometnim mrežama,
- jačanje institucionalnih kapaciteta te jačanje javne administracije.

Kohezijski fond i dalje podupire projekte zemalja članica čiji je GNI manji od 90 % prosjeka EU-a. Prema prijedlogu, udio kohezijskog fonda u ukupnom iznosu predviđenom za kohezijsku politiku iznosi više od 18% odnosno 68,7 milijarda eura. Predviđeno je da se od tog iznosa za financiranje ciljane osnovne infrastrukture (prometne, energetske, širokopojasne i digitalne), takozvane Connecting Europe Facility, izdvoji 10 milijarda eura. Kohezijski fond je prilika za razvoj i financiranje velikih infrastrukturnih projekata u manje razvijenim državama jer omogućuje financiranje projekata velike vrijednosti.

3.1.2. Europski fond za regionalni razvoj (European Regional Development Fund, ERDF)

U svibnju 1973. godine Europska komisija zauzima stav da je smanjivanje razvojnih razlika u pojedinim regijama „prvorazredni ljudski i moralni zahtjev“. Zbog toga su predložene smjernice za regionalnu politiku razvoja manje razvijenih regija unutar država članica s ciljem dosezanja samoodrživog rasta.

U početku, među državama članicama nije uspostavljena regionalna politika na temelju odgovarajućih kriterija i prioriteta, a članice su imale izravan nadzor nad upravljanjem i implementacijom. Na temelju dodijeljenih kvota svaka država članica vršila je distribuciju sredstava.

Tijekom vremena uspostavili su se kriteriji koji vrijede danas, a vrijedit će i u budućnosti. U zadnjem financijskom ciklusu dana je mogućnost financiranja projekata čiji su korisnici mala i srednja poduzeća, koji će doprinijeti financiranju produktivnih investicija koje utječu na razvoj i očuvanje radnih mjesta, prvenstveno kroz izravnu pomoć.

Dodatno, Fond doprinosi i financiranju razvojnog potencijala regija i lokalnog razvoja putem mjera koja uključuju podršku poduzećima i usluge za poduzeća. Bitno je napomenuti da postoji zabrana financiranje velikih poduzeća.

Regionalna politika Europske unije nastoji smanjiti strukturne razlike između regija EU-a, poticati ravnomjerni razvoj EU-a i promicati stvarne jednake mogućnosti za sve. Temelji se na konceptu solidarnosti te ekonomske i socijalne kohezije.

Regionalna politika uključuje sve razine na skali, od EU-a do lokalne. Njen pravni temelj je u Ugovoru o Europskoj uniji, njene prioritete odredila je EU, a provode je nacionalni i regionalni akteri u suradnji s Europskom komisijom.

Regionalna politika postavljena je za razdoblje od 7 godina.

Ona se očituje u sljedećim karakteristikama:

- O proračunu strukturnih fondova i pravilima za njihovo korištenje zajednički odlučuju Vijeće i Europski parlament na temelju prijedloga Komisije.
- Načela i prioritete kohezijske politike definirani su kroz proces savjetovanja između Komisije i zemalja EU-a. Strateške smjernice Zajednice o koheziji koriste nacionalne i regionalne vlasti da usklade svoje vlastite programe sa dogovorenim prioritetima EU-a.
- Svaka zemlja stvara nacionalni strateški referentni okvir (NSRO), koji se mora poslati Komisiji. Taj dokument ocrtava strategiju zemlje i predlaže popis operativnih programa. Komisija tada ima tri mjeseca da se izjasni o okviru i zatražiti dodatne informacije.
- Komisija potvrđuje NSRO, kao i svaki operativni program (OP). Operativni programi predstavljaju prioritete zemlje i/ili regija. Radnici, poslodavci i organizacije civilnog društva mogu sudjelovati u programiranju i upravljanju operativnim programima.
- Operativne programe provode zemlje članice i njihove regije. To znači odabir, praćenje i vrednovanje tisuća projekata. Taj rad organiziraju "upravljačka tijela" u svakoj zemlji i/ili regiji.
- Komisija se obvezuje osigurati sredstva (kako bi se zemlji omogućilo početi trošiti za svoje programe).
- Komisija plaća odobrene izdatke za svaku zemlju.
- Komisija prati svaki operativni program iz dotične zemlje.
- I Komisija i zemlje članice dostavljaju strateška izvješća tijekom programskog razdoblja.

Za razumijevanje modaliteta financiranja iz strukturnih fondova važno je poznavati ciljeve koji se njima žele postići, a to su konvergencija, regionalna konkurentnost i zapošljavanje te europska međunarodna suradnja.

Za razumijevanje funkcioniranja strukturnih fondova te prilagodbi potencijalnog projekta zahtjevima pojedinog fonda, nužno se detaljno upoznati s tzv. operativnim programima koji detaljno reguliraju ciljeve i prioritete programa te prihvatljive aktivnosti kao i druge bitne elemente za pripremu prihvatljivih projekata.

Tipovi projekata koji se financiraju iz ovog fonda jesu:

- Pomoć malom i srednjem poduzetništvu
- Lokacije i postrojenja za industriju i poduzetništvo
- Potpore za istraživanje i razvoj
- Infrastrukturni projekti koji potiču gospodarski razvoj regije
- Energetska učinkovitost
- Centri za obuku
- Lokalne inicijative vezane za regionalni gospodarski razvoj
- Razvoj usluga iz područja informatičkih i komunikacijskih tehnologija
- Zaštita okoliša
- Održivi gradski prijevoz
- Turistički i kulturni projekti
- Prekogranična suradnja
- Oporavak urbanih područja
- Poboljšanja urbane infrastrukture
- Lokalne ceste
- Infrastrukturni projekti manjeg opsega (vrijednost manja od 50 ml E)
- Restauracija i obnova zgrada
- Rekonstrukcija autobusnih postaja
- Uređenje parkova
- Uređenje pločnika i šetališta.

Europski fond za regionalni razvoj za razdoblje 2014.-2020. godine

U veljači 2013. godine Europsko vijeće prihvatilo je prijedlog financijskog okvira za razdoblje 2014.-2020. godine. Europska komisija pritom je predložila brojne važne promjene. Najvažnije su: koncentriranje sredstava na manji broj prioriteta i jače povezivanje s europskom Strategijom 2020, fokusiranje na rezultate, nadzor napretka prema dogovorenim ciljevima te pojednostavljenje provedbe.

Pritom je jasno naznačeno da Fond za regionalni razvoj ima za cilj jačanje ekonomske i socijalne kohezije i smanjivanje razlika u razvoju između regija unutar EU-a.

Dodatno, fond bi podupirao regionalni i lokalni razvoj radi njihova doprinosa svim ciljevima postavljanjem potrebnih prioriteta kojima se usmjerava na slijedeće:

- Istraživanje i razvoj te inovacije,
- Poboljšani pristup informacijskim i komunikacijskim tehnologijama te veću kvalitetu tih tehnologija,
- Klimatske promjene i prijelaz na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika,
- Poslovnu podršku malim i srednjim poduzećima,
- Usluge od općeg gospodarskog interesa,
- Telekomunikacijsku, energetske i prijevozne infrastrukturu,
- Povećanje kapaciteta institucija i učinkovitu javnu administraciju,
- Zdravstvenu obrazovnu i socijalnu infrastrukturu te
- Održivi urbani razvoj.

Jedan od osnovnih mehanizama korištenja fonda predviđa da u manje razvijenim regijama prioriteti ulaganja budu širi, što odražava veće potrebe za razvojem.

Najmanje 50% sredstava Fonda morat će se odvojiti za energetske učinkovitost i obnovljive izvore energije, inovacije te podršku malim i srednjim poduzećima.

Ovakav pristup korištenju sredstava Fonda omogućuje svakoj državi članici dovoljno prostora da odabere sektor u koji bi se usmjeravala sredstva Fonda.

U Uredbi postoji samo nekoliko jasno definiranih investicija koje Fond neće sufinancirati. Primjerice, to su proizvodnja, prerada i reklamiranje duhana i duhanskih proizvoda, troškovi zatvaranja nuklearnih elektrana.

3.1.3. Europski socijalni fond (European Social Fund, ESF)

Europski socijalni fond osnovan je 1957. godine s osnovnim ciljem povećanja mogućnosti zapošljavanja, promoviranja zapošljavanja i povećanja mobilnosti.

Novi val promjena nastupio je krajem prošlog stoljeća kada je dogovoren zajednički okvir strategije zapošljavanja s ciljem osiguranja posla za što veći broj ljudi, povećanja zaposlenost žena te osnaživanja poduzetništva.

Kako bi se ostvarili ciljevi utvrđeni Lisabonskom strategijom, kao prioriteti Europskog socijalnog fonda za razdoblje 2000.- 2006. utvrđeni su:

- Aktivna politika zapošljavanja kako bi se prevenirala nezaposlenost,
- Jednake mogućnosti za sve pristupu tržištu rada,
- Unaprjeđenje obrazovanja kao dio politike cjeloživotnog obrazovanja,
- Obrazovana i prilagodljiva radna snaga i
- Poduzetništvo i uvjeti za stvaranje radnih mjesta.

Za gore navedeno razdoblje za ove politike utrošeno je više od 100 milijarda eura, od čega su sredstva Zajednice iznosila oko 54 milijarde eura, dok je za razdoblje 2007.-2013. osigurano oko 75 milijarda eura.

Prijedlogom Uredbe za razdoblje 2014.-2020. uloga ovog Fonda je dati doprinos mogućnosti zapošljavanja, promicanju obrazovanja i cjeloživotnog obrazovanja, jačanja socijalne uključenosti, poboljšanja borbe protiv siromaštva te ojačati administraciju koja služi građanima i onima koji traže zaposlenje.

Prijedlog obuhvaća slijedeće:

- Minimalni udio proračuna namijenjenog pojedinim kategorijama regije povećava se i to najmanje 25% za nerazvijene regije, 40% za regije u tranziciji i 52% za razvijene regije.
- Države članice trebaju se usmjeriti na manji broj ciljeva i investicijskih prioriteta.
- Najmanje 20% sredstava Fonda treba biti namijenjeno aktivnostima vezanim uz socijalnu uključenost.
- Značajni naglasak stavlja se na borbu protiv nezaposlenosti mladih, promoviranje aktivnog i zdravijeg starenja te podršku grupama s posebnim potrebama i marginaliziranih zajednica.
- Veća će podrška biti dana socijalnim inovacijama.
- Povećat će se sudjelovanje socijalnih partnera i civilnog društva u implementaciji Fonda.
- Više pažnje posvetit će se opremi potrebnoj za investicije u socijalni i ljudski kapital.

3.2. Ostali fondovi i instrumenti

U ostale fondove i instrumente pripadaju zajmovi, garancije i tehnička pomoć koju daju financijske institucije Europske unije, prvenstveno Europska banka za obnovu i razvoj (EBRD). Specifični su po tome što većina sredstava za financiranje ne dolazi iz proračuna Europske unije. Ti programi nisu nužno izravno povezani s Europskom unijom, a imaju i poseban sustav upravljanja i implementacije.

Europska banka za obnovu i razvoj (European Bank for Reconstruction and Development - EBRD) međunarodna je financijska institucija koja promiče poduzetništvo i investicije, prvenstveno u privatni sektor, a potiče projekte u 29 zemalja od srednje Europe do Azije s godišnjim proračunom od 9 milijarda eura.

Eureka je europska mreža za razvijanje suradnje između malih i srednjih poduzeća, sveučilišta i istraživačkih centara koji se bave industrijskom inovacijom. Pokrenuta je 1985. kako bi doprinijela povećanju europske konkurentnosti podupiranjem paneuropskih projekata razvijanja inovativnih proizvoda i usluga, a proračun ovisi o državama članicama. U programu Eurostars sudjeluju 33 zemlje članice mreže EUREKA, projekti se provode u razdoblju do tri godine s prosječnim budžetom od 1,4 milijuna eura.

Grantovi za Europski ekonomski prostor i Norvešku (EEA and Norway Grants) za cilj imaju smanjenje socijalnih i gospodarskih razlika na prostoru zemalja članica Europskog ekonomskog prostora i jačanje njihovih veza sa zemljama korisnicima. Godišnji proračun iznosi 357 milijuna eura.

Višegradski fond (Visegrad Fund) poticanjem kulturnih, znanstvenih, turističkih i prekograničnih projekata promiče suradnju između zemalja članica (Češke, Mađarske, Poljske i Slovačke) i drugih zemljama, osobito zemalja istočne Europe, zapadnog Balkana i južnog Kavkaza. Godišnji je proračun tog fonda 6 milijuna eura.

Europske financijske institucije za razvoj (European Development Finance Institutions) predstavljaju udruženje 15 bilateralnih institucija koje podupiru ekonomske reforme radi postizanja gospodarskog rasta i održivog razvoja, smanjenja siromaštva te postizanja ciljeva u okviru kampanje Milenijski razvojni ciljevi. One raspolažu godišnjim proračunom od oko 23 milijarde eura.

OSTALI FONDOVI I INSTRUMENTI	POVEZNICE NA MREŽNE STRANICE
Europska banka za obnovu i razvitak (eng. European Bank for Reconstruction and Development - EBRD)	http://www.ebrd.com/pages/homepage.shtml
Eureka - Eurostars program	https://www.eurostars-eureka.eu/ http://www.eurekanetwork.org
Grantovi za Europski ekonomski prostor i Norvešku (eng. EEA and Norway Grants)	http://www.eeagrants.org/
Višegradski fond (eng. Visegrad Fund)	http://visegradfund.org/
EDFI - Europske financijske institucije za razvoj (eng. European Development Finance Institutions)	http://www.edfi.be/

3.3. Dodatni izvori

Dodatni izvori sastoje se od triju fondova:

Europski fond za prilagodnu globalizaciji (European Globalisation Adjustment Fund - EGF) namijenjen je intervencijama u kriznim situacijama u zemljama članicama, odnosno za prekvalifikaciju radnika otpuštenih zbog globalne krize, a njegov godišnji proračun iznosi 500 milijuna eura.

Europski fond solidarnosti (European Union Solidarity Fund - EUSF) namijenjen je za hitne intervencije, ponajprije za saniranje šteta nastalih u ekološkim katastrofama ili terorističkim napadima. Proračun mu iznosi milijun eura godišnje. Dva spomenuta fonda imaju centralno upravljanje zbog hitnosti intervencija u zemljama članicama EU-a.

Europski fond za razvoj (European Development Fund - EDF) namijenjen je trećim zemljama za borbu protiv siromaštva, ne financira se iz proračuna Europske unije, nego sredstvima koja u fond uplaćuju zemlje članice Unije.

DODATNI IZVORI	POVEZNICE NA MREŽNE STRANICE
Europski fond za prilagodbu globalizaciji (eng. European Globalisation Adjustment Fund - EGF)	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=en
Europski fond solidarnosti (eng. European Union Solidarity Fund - EUSF)	http://www.eutrainingsite.com/other_funding_sources.php?id=11#euf
Europski fond za razvoj (eng. European Development Fund - EDF)	http://ec.europa.eu/europeaid/how/finance/edf_en.htm

3.4. Odnos između pretpristupnih fondova i instrumenata kohezijske politike

FONDOVI	IPA	STRUKTURNI FONDOVI
KOMPONENTE	I. komponenta: Pomoć u tranziciji i izgradnji institucija za ispunjavanje kriterija za pristupanje EU	
	II. komponenta: Prekogranična suradnja	Europski fond za regionalni razvoj - instrument namijenjen razvoju i strukturnoj prilagodbi regionalnih gospodarstava, regionalne konkurentnosti, zapošljavanja te regionalnoj i transnacionalnoj suradnji
	III. komponenta: Regionalni razvoj	Europski fond za regionalni razvoj - Kohezijski fond - instrument namijenjen zaštiti okoliša i unaprjeđenju transeuropskih prometnih mreža te velikih infrastrukturnih projekata za ekonomski i socijalni razvoj
	IV. komponenta: Razvoj ljudskih potencijala	Europski socijalni fond – instrument namijenjen nacionalnim politikama zapošljavanja, obrazovanja odraslih, socijalne inkluzije te osposobljavanju radnika i tvrtki

FONDOVI	IPA	STRUKTURNI FONDOVI
KOMPONENTE	V. komponenta: Ruralni razvoj (IPARD)	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj - instrument namijenjen za obnovu, razvoj i inovacije u ruralnim područjima te diverzifikaciji gospodarstva; Europski fond za ribarstvo i ribarsku politiku - instrument namijenjen potporama u ribarstvu i ribarskoj politici
GODIŠNJA ALOKACIJA	oko 150 milijuna eura	oko 450 milijuna eura u drugoj polovini 2013.; od 2014. oko milijarde eura
IZNOSI SUFINANCIRANJA	50% u poljoprivredi za privatni sektor; 75-85% za razvojne projekte; 75-85% za javne razvojne projekte; 100% za tehničku pomoć tijelima državne uprave. Korisnici sredstava dobivaju 80% ukupne vrijednosti projekta unaprijed, a ostatak nakon financijskog izvješća i provjere.	75-85% za investicije, u privatni sektor od 40 do 60%. Korisnici sredstva sami osiguravaju financije za prvu fazu projekta, a prva uplata može se tražiti nakon izvješća i prihvaćanja troškova.
UPRAVLJANJE SREDSTVIMA	Projekte pripremaju nadležne državne institucije, a moraju doprinositi napretku pregovorima s Europskom unijom.	Zemlje članice pripremaju sedmogodišnje operativne programe koje odobrava Europska komisija.
TRAJANJE PROJEKATA	od 12 do 36 mjeseci	od 12 do 36 mjeseci
KORISNICI	Javni sektor - tijela državne uprave, javne ustavne, jedinice lokalne i regionalne samouprave; organizacije civilnog društva; privatni sektor	Javni sektor - državna, regionalna i lokalna uprava; organizacije civilnog društva; privatni sektor

NADLEŽNA TIJELA	IPA	STRUKTURNI FONDOVI
	I. komponenta: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije; Središnja agencija za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU-a (SAFU)	
	II. komponenta: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i druga nadležna ministarstva; zajednička tijela Hrvatske i prekograničnih partnera	Europski fond za regionalni razvoj; Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i druga nadležna ministarstva i agencije
	III. komponenta: Ministarstvo poduzetništva i obrta; Ministarstvo prometa i druga nadležna ministarstva i tijela	Europski fond za regionalni razvoj; Kohezijski fond; nacionalne strukture koje su upravljale i provodile III. komponentu
	IV. komponenta: Hrvatski zavod za zapošljavanje i druga nadležna tijela i agencije	Hrvatski zavod za zapošljavanje i druga tijela koja su provodila IV. komponentu
	V. komponenta: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju	Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije i Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

NADLEŽNA TIJELA	IPA	STRUKTURNI FONDOVI
JAVNA NABAVAL	PRAG - Procedure ugovaranja pomoći Europske unije trećim zemljama	Zakon o javnoj nabavi Republike Hrvatske
KONTROLA	Ex-Ante kontrola - Europska komisija provodi kontrolu u svim fazama provedbe projekta te je potrebna njezina suglasnost prije korištenja sredstava	Ex-post kontrola - Europska komisija provodi kontrolu na kraju projekta kako bi se provjerilo jesu li sredstva utrošena prema pravilima proračuna EU-a, u suprotnom novac se mora vratiti u proračun
JEZIK PRIPREMNE DOKUMENTACIJE	engleski i hrvatski	hrvatski

4. OSNOVNO O PROJEKTIMA FINANCIRANIM SREDSTVIMA IZ FONDOVA EU-a

4.1. Vrste projekata koji se financiraju iz fondova EU-a

U projektima koji se financiraju sredstvima Europske unije razlikujemo osnovne kategorije prema njihovoj svrsi financiranja:

Natječaji za dodjelu bespovratnih sredstava

Svrha ovih natječaja jest pružiti potporu neprofitnim i nekomercijalnim projektima koji se provode za dobrobit zajednice u različitim sektorima. U ovom slučaju prijavitelji sami osmišljavaju projekt te ga, po odobrenju i potpisivanju ugovora, provode u skladu s odredbama ugovora i pravilima iz Praktičnog vodiča.

Projekti se provode centralizirano i decentralizirano, a popis tema podudara se s prioritetima pojedinih sektora i djelatnostima unutar kojih se provode, i to na osnovi operativnih programa ili radnih programa za određenu kalendarsku godinu. Te projekte, odnosno natječeaje, kolokvijalno nazivamo grantovima, odnosno grant shemama, a dodjeljuju se temeljem poziva za dostavu projektnih prijedloga (tzv. Call for Proposal - CfP).

Svaki korisnik sredstava dužan je osigurati sufinanciranje projekta, a udjel sufinanciranja ovisi o pravilima svakog pojedinog natječaja. Na taj se način ukupni troškovi projekta dijele između korisnika sredstava i Europske unije. Projektni partneri zajednički dogovaraju učešće u postotku sufinanciranja projekta, kao i svoje udjele u ukupnom iznosu sufinanciranja (na primjer: partneri dogovore sufinanciranje od 25% ukupne vrijednosti projekta).

Regionalna politika uključuje sve razine na skali, od EU-a do lokalne. Njen pravni temelj je u Ugovoru o Europskoj uniji, njene prioritete odredila je EU, a provode je nacionalni i regionalni akteri u suradnji s Europskom komisijom.

Procedura prijave izgleda okvirno ovako:

- tijelo raspiše natječaj i objavi dokumentaciju na referentnim internetskim stranicama i u drugim glasilima
- potencijalni prijavitelji pripremaju projektnu prijavu koju šalju u zadanom roku
- ugovorno tijelo zaprima prijave u skladu s naznačenim rokom
- provodi se procjena projektnih prijava
- u svakoj fazi procjene, prijavitelje se izvještava o njihovom (ne)uspjehu
- po završetku procjene sastavlja se indikativna lista projekata preporučenih za financiranje i rezervna lista
- prijavitelji dostavljaju popratnu dokumentaciju te se vrši provjera njihove prihvatljivosti
- istovremeno se može raditi "čišćenje proračuna", odnosno provjera relevantnosti navedenih iznosa i proračunskih stavki
- uspješne prijavitelje poziva se na potpis ugovora.

Javne nabave za izvođenje usluga, radova i nabavu dobara

Predstavljaju svojevrstne komercijalne natječaje u kojima se traže ponuđači koji mogu izvršiti određene usluge (izrada studija, publikacija, osmišljavanje sadržaja i provedba edukacija, stručno savjetovanje,...), radove (sve vrste građevinskih i drugih radova) ili nabaviti određenu opremu (računalna i ostala informatička oprema, građevinski materijal, namještaj,...).

Usluge, robe i radove ponuđači nude na natječajima u kojima je Europska unija ili država korisnica programa utvrdila koje su vrste usluga, roba i radova potrebne, a koje su nužne za provedbu politika i ciljeva Europske unije na određenom području. Svaka nabava trebala bi završiti potpisivanjem ugovora.

Provedba natječaja i izvršenje ugovora obavljaju se u skladu s pravilima Praktičnog vodiča kroz procedure ugovaranja pomoći Europske unije trećim zemljama, tzv. PRAG (Practical Guide to Contract Procedures for EU External Actions, vidi na: <http://ec.europa.eu/europeaid/prag/document.do>). Europska unija vrlo je stroga kada su u pitanju ta pravila, stoga ih je potrebno slijediti jer u suprotnom trošak nabave neće biti priznat. Procedura javnih nabava ovisi prvenstveno o iznosu nabave, pa će tako za različite iznose biti korištena različita procedura, kao što se može vidjeti u tablici.

USLUGE	> 200.000 € Međunarodni ograničeni postupak	> 10.000 < 200.000 € Okvirni ugovori; Postupak pregovaranja s konkurentskim subjektima		< 10.000 € Jedna ponuda
DOBRA	> 150.000 € Međunarodni otvoreni postupak	> 60.000 < 150.000 € Lokalni otvoreni postupak	> 10.000 < 60.000 € Postupak pregovaranja s konkurentskim subjektima	
RADOVI	> 5.000.000 € Međunarodni otvoreni postupak Međunarodni ograničeni postupak	> 300.000 < 5.000.000 € Lokalni otvoreni postupak	> 10.000 < 300.000 € Postupak pregovaranja s konkurentskim subjektima	

Izvor: Praktični vodič za korištenje EU fondova u Hrvatskoj

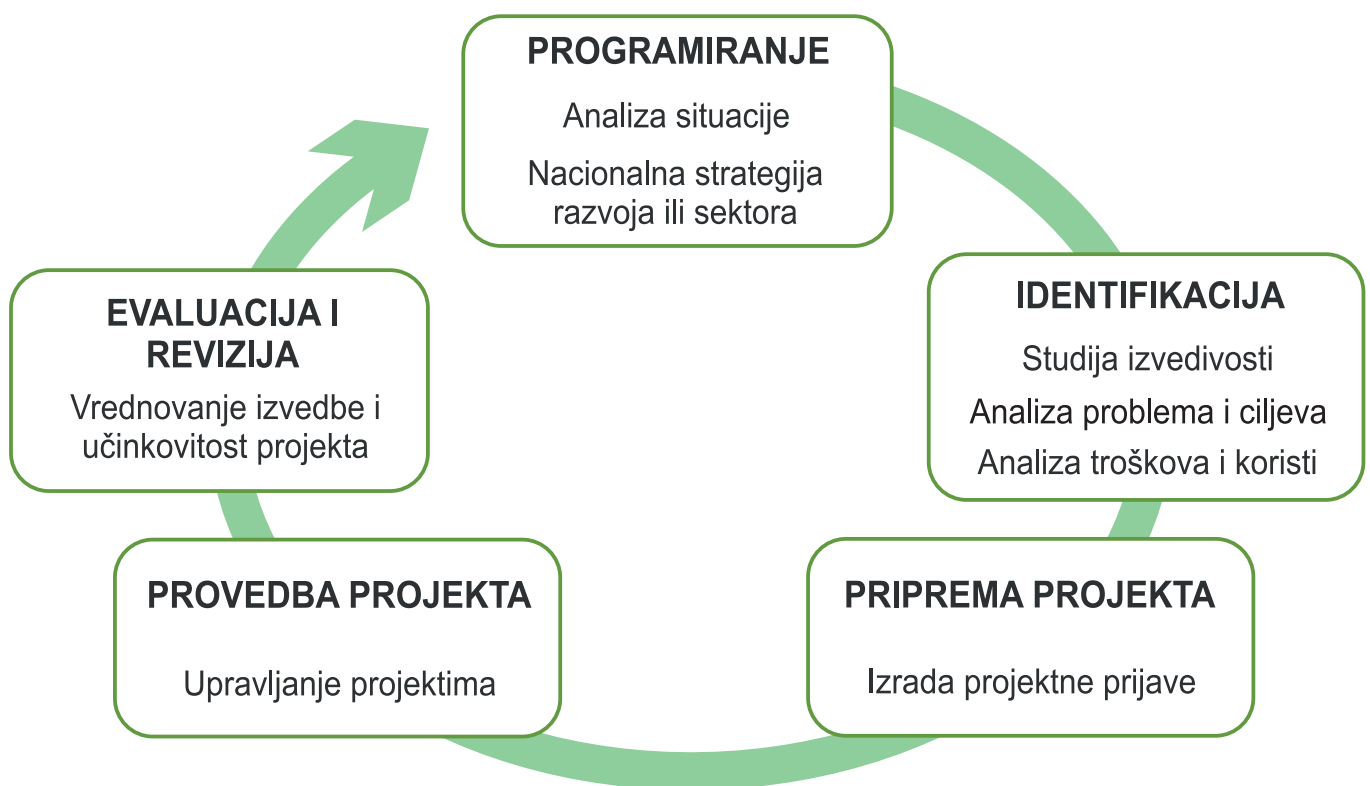
Sekundarna nabava označava javne nabave koje se ostvaruju u okviru provedbe projekata koji se financiraju bespovratnim sredstvima, što je opisano na samom početku ove cjeline. Pravila sekundarne nabave jednaka su pravilima javne nabave, ali su uglavnom znatno manjeg opsega upravo zato što se provode u sklopu projekata čiji ukupni iznos uglavnom ne prelazi nekoliko stotina tisuća eura.

4.2. Projektni ciklus

Značaj učinkovitog upravljanja projektima i Projekt kao ključna razina na kojoj se zapravo i odvija investicijska aktivnost prepoznat je od strane Europske Komisije. Jedan od temeljnih dokumenata su i Smjernice za upravljanja projektnim ciklusom (Project management cycle). Smjernice, kako je navedeno, „imaju za cilj podržati dobre prakse upravljanja i učinkovito odlučivanje u cijelom ciklusu upravljanja projektima od programiranja, preko identifikacije, formulacije, provedbe i evaluacije“.

Projektni ciklus, kako je definiran Smjernicama, prikazan je na slijedećem grafikonu.

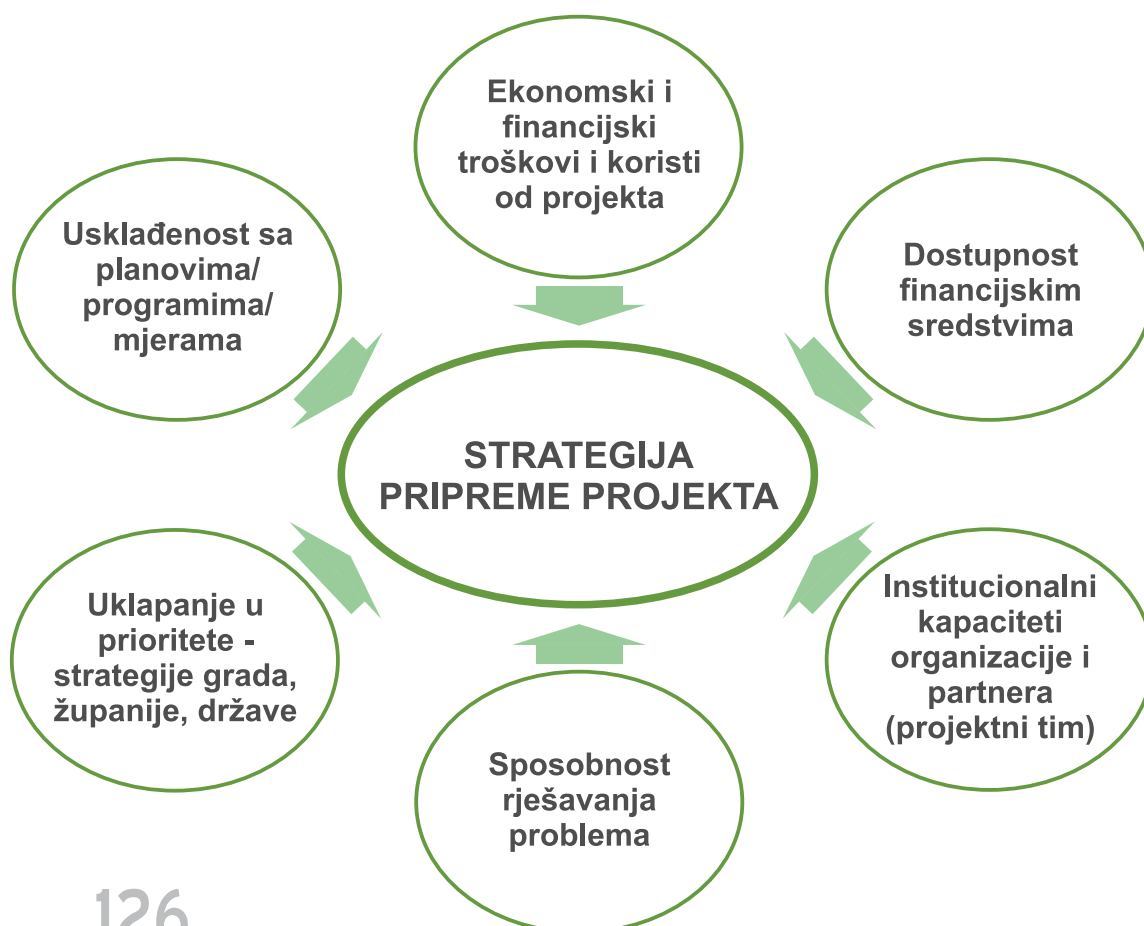
Vremenski tijek EU projekta, od faze identifikacije do završetka projekta, dugotrajan je proces koji kod složenih projekata može trajati i do 10 godina. Ovako dugotrajni projektni ciklusi uzrokovani su ne samo složenošću projekta, već i složenošću propisanih uvjeta pod kojima projekt može prijeći u sljedeću fazu, s posebnim naglaskom na fazu pripreme projekta u kojoj kvaliteta projekta mora dosegnuti razinu potrebnu za postizanje pozitivne odluke o EU financiranju.

Faze identifikacije i pripreme projekata, za razliku od faze provedbe projekta, zahtijevaju najviše prilagodbe od strane RH prema novim uvjetima koje definiraju fondovi.

Svaki projekt traži dugotrajnu i detaljnu pripremu; treba izraditi potrebnu projektno-tehničku dokumentaciju - kako onu koja je potrebna za sam početak građenja, što je definirano našim nacionalnim zakonodavstvom, tako i dokumentaciju koja je potrebna za apliciranje projekta, definiranu zahtjevima koje propisuje Europska komisija zasebno za svaki od fondova EU-a. Naime, svi projekti koji se implementiraju putem fondova EU-a prethodno moraju biti aplicirani za dodjelu bespovratnih sredstva EU-a i proći zahtjevan proces odabira projekta.

Postupak odabira dugotrajan je i zahtjevan. Tim postupkom provjerava se sukladnost projekta pravnoj stečevini Europske unije, odredbama fondova EU-a za koji se aplicira te planskim i programskim dokumentima koje je Republika Hrvatska izradila za potrebe korištenja sredstava iz fondova EU-a. Svaki se projekt detaljno provjerava, što uključuje administrativnu kontrolu, kontrolu cjelovitosti dokumentacije te detaljnu kontrolu po svim aspektima (tehničku, organizacijsku, financijsku i ekonomsku).

Taj dio provjere odnosi se na pripremljenu projektну aplikacijsku dokumentaciju koja se sastoji od studije izvodljivosti, potrebnih tehničkih rješenja, financijske i ekonomske analize, analize troškova i koristi, studije utjecaja projekta na okoliš te samog aplikacijskog obrasca. Za svaki je projekt potrebno identificirati uspješno projektно okruženje, kao što je prikazano na slijedećem grafikonu.

Temeljni dokument prijave projekta za investicijske projekte je studija izvodljivosti. Upravo se kroz studiju izvodljivosti moraju pokazati i dokazati da se pri definiranju projekta razmatralo više mogućih varijanti i da je odabrana ukupno najpovoljnija varijanta - ne samo s tehničkog aspekta, već ukupno ekonomskog aspekta koji, među ostalim, uključuje i financijske, okolišne te društvene aspekte projekta.

Dosadašnja praksa provođenja projekta pokazala je da se pri projektiranju, odnosno pri razvoju projekta nije dovoljno pažnje pridavalo segmentu sveobuhvatne pripreme projekta. Rješenja koja se oslanjaju isključivo na stručno-tehnički pristup, iako korektna, nisu više moguća i takvi projekti neće moći proći zahtjevan proces prihvatanja.

S novim sustavom provedbe projekata, odnosno javnih investicija potrebna je značajna reorganizacija pristupa - s izričito specijalističkog pristupa (projektiranja/izvođenja/nadzora) na multidisciplinarni pristup s aktivnim uključivanjem predstavnika svih struka u sve korake identificiranja, pripreme i provedbe projekata te korištenje najnovijih dostignuća s posebnim naglaskom na znanja i vještine upravljanja projektima.

U ovom pogledu pred građevinarima je - bilo u sektoru projektiranja, prostornog planiranja, izdavanja dozvola i suglasnosti, izgradnje, bilo u sektoru nadzora nad izvođenjem radova - značajan pothvat i odgovornost kako bi se što prije i što jednostavnije osigurala uspješna priprema i provedba identificiranih projekata te ispunjenja ciljeva strategija.

Iskustvo drugih „novih“ zemalja članica pokazuje nam da su za uspješno korištenje sredstava EU-a nužne i promjene u pristupu radu; stare ideje valja zamijeniti održivim i odgovornim pristupom koji ima naglasak na osiguranju ciljeva i svrsi projekata, a ne samo na projektu kao skupu tehnički korektno izrađene dokumentacije, kao i na rješavanju uočenih problema u što ranijoj projektnoj fazi umjesto prolongiranja rješavanja i prebacivanja u sljedeću projektnu fazu. Proaktivnost postaje nužna na svim razinama i u svim projektnim fazama, ali samo ona koja se temelji na znanjima i vještinama te usvojenim pravilima.

4.3. Metodologija razrade projekta

Prijava projekta počinje dobrom pripremom i razradom projektne ideje. Ključno je odgovoriti na slijedeća pitanja o projektu:

1. Za koga?
2. Kako?
3. Zašto?
4. Tko provodi projekt?
5. Gdje?
6. Kada?
7. Koliko košta provedba?

Proces osmišljavanja projekta zasniva se na metodologiji upravljanja projektnim ciklusom i načelu logičke matrice. Metodologija upravljanja projektnim ciklusom osigurava važnost, mogućnost provedbe i održivost projekata, što u konačnici znači:

- da su projekti povezani s ciljevima sektora, države i Europske unije
- da su korisnici uključeni u proces planiranja od samog početka
- da su problemi temeljito analizirani
- da su ciljevi jasno određeni (logični i mjerljivi) u smislu koristi za ciljne skupine projekta
- da su rizici, pretpostavke i sposobnosti provedbenih institucija prethodno utvrđeni
- da su aktivnosti praćenja provedbe usredotočene na relevantna ostvarenja
- da su uspostavljeni preduvjeti za financijsku održivost, odnosno financiranje aktivnosti nakon prestanka podrške projektu
- da su uspostavljeni preduvjeti za institucionalnu održivost, odnosno provedbu aktivnosti nakon završetka projekta
- da projekti odražavaju političko-programsku održivost kao mogući povoljan utjecaj na propise, pravila, postupke i javne politike.

Prema navedenoj metodologiji, svaki bi projekt trebao biti usustavljen, održiv, financijski isplativ, koristan i važan za zajednicu te provediv. Trebao bi biti zasnovan na realnoj gospodarskoj, društvenoj i političkoj situaciji okoline u kojoj se provodi te povezan s relevantnim problemima i dionicima. Uporabom tzv. interventne logike omogućuje se kvalitetno i strukturirano planiranje projekta.

1. Analiza problema i ciljanog stanja

Analiza problema izuzetno je važna jer ćemo na njoj utemeljiti cijeli projekt kojim te iste probleme želimo riješiti. Upravo je zato važno dobro ih prepoznati i grupirati. Važno je istaknuti da niste dužni niti je vaša misija rješavanje svih problema u vašoj zajednici, nego isključivo onih koje možete riješiti s obzirom na vlastite kapacitete.

Koraci u analizi problema: popisati sve probleme povezane s projektnom temom i grupirati ih po načelu: uzrok – glavni problem – posljedica, te odrediti koje probleme možete riješiti projektom.

Nakon što smo izvršili analizu problema, pretvaramo ih u pozitivnu sliku kako bismo dobili ciljano stanje projekta.

2. Analiza dionika

Ova analiza pomaže nam u određivanju tko su mogući korisnici projekta (ciljana skupina i krajnji korisnici), suradnici, partneri i protivnici projekta, a preporuča se određivanje njihova broja, a ako je to moguće, načina i razloga zbog kojih ste ih izabrali.

3. SWOT analiza

SWOT analiza (strenghts, weaknesses, opportunities, threats) koristi se kako bi se utvrdile dobre i loše strane vaše organizacije, prilike i prijetnje iz okoline koje mogu utjecati na nju, ali i posljedično na vaš projekt. SWOT se prikazuje u obliku tablice u koju upisujete potrebne podatke, analizirate ih, a možete ih i mijenjati ako dođe do određenih promjena u organizaciji i okolini.

Na temelju provedenih analiza možemo krenuti u definiranje cjelokupnog projekta i njegovih najvažnijih stavki. Tako bi svaka organizacija koja se prijavljuje na određeni natječaj koji se financira novcem iz europskih fondova morala jasno utvrditi sljedeće stavke projekta:

- Opće i posebne ciljeve
- Rezultate i aktivnosti
- Vremenske rokove provedbe
- Ciljanu skupinu i krajnje korisnike
- Metodologiju provedbe i rizike
- Mogućnost održivosti projekta
- Proračun.

4. Opći i posebni ciljevi

Ove dvije grupacije ciljeva pokazuju zbog čega provodimo projekt. Opći cilj projekta viši je cilj ili ima veću društvenu korist, kojoj pridonosimo provedbom projekta. Osnovno je znati da projekt doprinosi općem cilju, no on njime neće biti u potpunosti i ostvaren.

Posebni ili specifični cilj projekta trebate ispuniti i mjeriti određenim pokazateljima. Takvih ciljeva može biti nekoliko u jednom projektu, a važno je da budu precizno određeni, mjerljivi i numerirani jer ćemo prema toj numeraciji grupirati rezultate i aktivnosti.

5. Rezultati i aktivnosti

Rezultati su mjerljivi proizvodi projekta, a mogu se prikazati na kvalitativan i kvantitativan način. Drugim riječima, oni opisuju realne i konkretne pozitivne promjene koje su nastale zbog provedbe aktivnosti. Grupiraju se prema posebnom cilju, čijem ostvarenju pridonose.

Projektne aktivnosti jesu zadaci ili radnje koje je potrebno izvršiti u predviđenom vremenskom razdoblju kako bi se postigli projektni rezultati. Upravo ih je zbog toga dobro grupirati prema onom rezultatu čijem ostvarenju doprinose.

6. Vremenski rokovi provedbe

U projektu je potrebno odrediti trajanje, najčešće u mjesecima, i raspored provedbe pojedinih aktivnosti. Trajanje mora biti usklađeno s dozvoljenim trajanjem navedenim u Uputama za prijavitelje.

Za potrebe koordinacije i jasnijeg prikaza aktivnosti koristi se Gantt tablica (tzv. Gantogram).

Za razumijevanje funkcioniranja strukturnih fondova te prilagodbi potencijalnog projekta zahtjevima pojedinog fonda, nužno se detaljno upoznati s tzv. operativnim programima.

7. Ciljana skupina i krajnji korisnici

Ciljana skupina jest skupina pravnih i fizičkih osoba koje su neposredno uključene u provedbu projekta, odnosno imaju neposrednu ili izravnu korist od projekta. To su korisnici određenih proizvoda i usluga projekta zbog kojih se projekt provodi. Važno je što preciznije odrediti njihov broj. Krajnji korisnici jesu skupina pravnih i fizičkih osoba koji nisu neposredno uključeni u projekt, nego od njega imaju posrednu korist kroz komunikaciju s predstavnicima ciljane skupine, dobiti i rezultate koji nastaju za cijelu zajednicu.

8. Metodologija provedbe i rizici

U svakom je projektu važno detaljno objasniti na koji ćete ga način provoditi i uz uporabu kojih metoda. Važno je i precizno utvrditi rizike koji mogu ugroziti vaš projekt, vjerojatnost da se dogode, stupanj utjecaja na projekt i vaš plan što ćete poduzeti ako se rizici ostvare. Posebno se utvrđuju okolišni, pravni, organizacijski, politički i drugi rizici koje smatrate relevantnima za vaš projekt.

9. Mogućnost održivosti projekta

Vrlo važan aspekt projekta njegova je održivost, tj. mogućnost daljnje provedbe nakon što prestane financiranje. U tom je smislu potrebno definirati političku, okolišnu i administrativnu održivost jer su sastavni dio obrazaca za prijavu projekata, te druge aspekte održivosti koji su relevantni za projekt.

10. Pravila vidljivosti

Važno je naglasiti da je u projektima potrebno poštovati tzv. pravila vidljivosti. Objavljena su na sljedećoj mrežnoj stranici:

http://ec.europa.eu/europeaid/work/visibility/index_en.htm.

Svaki je korisnik fondova EU-a dužan poštovati njihove upute i kroz sve informativne i promidžbene mjere u okviru provedbe projekta na pravilan način isticati da se radi o financijskoj podršci EU-a.

11. Proračun

Važno je izraditi kvalitetan i realan proračun projekta koji sadržava sljedeće kategorije troškova: ljudski resursi, putni troškovi, dnevnice, smještaj, oprema, publikacije, troškovi prijevoda, seminara i konferencija te ostali troškovi relevantni za projekt.

Nakon što ste utvrdili navedene stavke, možete pristupiti ispunjavanju natječajne dokumentacije.

5. ZAKLJUČAK

Od 1. srpnja 2013. godine, za provođenje kohezijske politike EU-a u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2014. - 2020. godine predviđeno je ukupno 8.029 milijarda eura.

Sredstva koja daje Europska unija zapravo je novac poreznih obveznika EU-a. Stoga se ta sredstva dodjeljuju po zadanim pravilima. To što imate stvarno dobar projekt, ne znači da će ga EU financirati.

Sredstva se dodjeljuju sa svrhom implementacije projekata i aktivnosti koje su povezane s pojedinim politikama Europske unije, pa se stoga i dodjeljuju sukladno tome, tj. za istraživanja, obrazovanje, zdravlje, zaštitu okoliša i potrošača itd.

Sredstva se uglavnom daju javnim i privatnim organizacijama, a od poduzeća prednost se daje malim i srednjim poduzećima.

S obzirom da potpore pokrivaju različita područja, uvjeti za dobivanje sredstava variraju od programa do programa. Stoga je potrebno proučiti uvjete svakog programa zasebno.

Europska unija nikada ne financira 100% iznosa projekta, zato treba već pri izradi projekta razmišljati o tome kako osigurati ostatak do punog iznosa projekta.

Sredstva su predviđena isključivo za pokrivanje troškova projekta, i ne smiju generirati profit.

Sredstva ne mogu biti dana retroaktivno, odnosno za projekte koji su već završeni.

Mi građevinski inženjeri, odnosno tehnička struka u cjelini, imamo izuzetno važnu ulogu u osiguravanju i povlačenju navedenih sredstava EU-a kao jedni od ključnih aktera svih investicijskih aktivnosti.

Uspješno povlačenje sredstava, pak, osigurava i opstanak i napredak cijeloga građevinskog i povezanih sektora. Međutim, uspjeh je moguć samo ako se postigne dovoljna razina fleksibilnosti i sposobnosti trajnog učenja, kao i izuzetna koordinacija između svih sudionika projekta i svih područja građevinarstva.

Jedan od ključnih preduvjeta uspjeha je i multidisciplinarnost u pristupu projektima. Projekti postaju sve kompleksniji, a pokrivanje cjelovitog projektnog ciklusa, od pripreme projekta do njegove fizičke realizacije i primopredaje, nužno dovodi do uključivanja sve većeg broja različitih struka.

Osim klasične uloge građevinskog inženjera kao projektanta, nadzornog inženjera ili voditelja gradilišta, naglasak se sada stavlja na građevinskog inženjera i kao konzultanta u fazi identificiranja, odnosno pripremanju i apliciranju projekta, te voditelja projekta, kao ključnog nositelja svih projektnih aktivnosti.

Uloga i zadaci koji stoje pred nama izazov su s kakvim se do sada još nismo susreli. Znanja, stečene vještine i iskustvo na velikim projektima realiziranim do sada u Hrvatskoj daju nam povoda za optimizam.

*Europski fondovi
jedan su od važnih
čimbenika uspjeha
u Europskoj uniji i
velika prilika za
razvoj koju treba
znati iskoristiti.*

Literatura:

1. *Ususret fondovima kohezijske politike, Hrvatska gospodarska komora, www.hgk.hr/izdvojeno/hgk-publikacija-ususret-fondovima-kohezijske-politike-u-hrvatskoj*
2. *Pristupni fondovi Europske unije bitni za građevinski sektor, PP prezentacija*
3. *Praktični vodič za korisnike EU fondova u Hrvatskoj, Hrvatska udruga poslodavaca*
4. *Internetske stranice EU komisije*
5. *Što nam donose kohezijski i strukturni fondovi, PP prezentacija*

